

Jaarboek

1988

INHOUD

Inhoud	3
Bernard Matthys† Ons wapenschild	5
Etienne Quintyn Activiteitsverslag 1988	6
Zelee in 1988	21
Het bevolkingscijfer	26
Robert De Bruyne I. De molen De Landtsheer	27
Albert Coucke II. Verpachting van de Armenmolen op de Kouter (1790)	42
III. Bouw en werking van een korenwindmolen	50
IV. De Armenmolens in Zelee	52
Jozef De Clerck Nostalgie	57
Marc Van Uytfanghe De jubileumviering in Durmen (17.09.88)	61
Robert Arens Kanunnik Frans-Jozef De Keyzer humanist en pedagoo (1896-1956)	81
Gustaaf Van de Wielle, Aimé Baert Drievoudig jubileum te Huivelde	95
Onze uitgaven	111
Karel Van Malderen, Roland De Beule Zeels lexicon, oftewel Een Afel Zilse Woord'n	113

ONS WAPENSCHILD

In de vlag van Heem- en Oudheidkundige Kring Zele prijkt, als herdenkingsteken, een blazoen waardoor de H.O.K. - Zele hulde wil brengen aan onze „ijverige” voorzaten.

Het schild zelf is gekwartileerd (gedeeld en doorsneden). De onderscheiden kwartieren (velden) wijzen op het belangrijk aandeel in de groei en bloei van onze aloude gemeente vanwege de ganse Zeelse bevolking: het Geestelijk Bestuur, het Burgerlijk Bestuur en niet in het minst de werkzame bevolking.

Boven rechts: schild uit het wapen van Pastoor Jan Van Wichelen.

- ruitvormig hek met drie merletten, van snavel en poten beroofd, op veld van goud (symbool van waardigheid) (geel).

Boven links: wapenschild van Zele

- officiële beschrijving:
van goud met twee zwingels (bookhamers) van keel (rood) geplaatst op een grond (het vlas) van sinopel (groen) en de stelen in schuin-kruis geplaatst. (zie „Zeelse Vlaggeninventaris p.56)
Het schild getuigt van wat eens Zele’s rijkdom was: het vlas en zijn bewerking.

Onder rechts:

- gouden hamer en paletten van zilver (wit) op groen veld. Het groen als symbool van de hoop en verwachting op de vrucht van de arbeid in ambachten en schone kunsten.

Onder links:

- op groen veld zilveren anker met gevleugelde Mercuriushoed (Mercurius: Romeinse god van de handel); twee gouden slangen verwijzen naar Mercurius’ staf waarmee hij alles omtoverde in goud. Kleur en figuren staan als symbolen van het streven naar welstand door handel en scheepvaart.

In de omliggende band (met korfboogvorm) staat de helmkroon (met 4 fleurons waarvan 3 zichtbaar) rustend op het deels verborgen gemeenteschild als huldeblijk nogmaals vanwege de H.O.K. - Zele aan ons Zeelse voorgeslacht.

Bernard Matthys†

We brengen hierbij een ontroerde hulde aan de nagedachtenis van onze op 29 januari jl. overleden vriend en medewerker.

ACTIVITEITSVERSLAG 1988

Geïnspireerd door de geslaagde tentoonstelling in de „Scheldeschuur” te Zele-Dijk en aangemoedigd door de aankoop van dit waardevol heemkundig materiaal, besloten een viertal personen, die de kern vormden van dit initiatief, in oktober 1968 over te gaan tot de stichting van een heemkundige kring te Zele (1).

De eerste kern van medewerkers - zonder echter van een daadwerkelijk bestuur te spreken - werd uitgebreid en startte met zijn werkzaamheden en initiatieven op 24 oktober 1968. De officiële stichtingsvergadering had veel later plaats. Honderdtwintig „Stichtende Leden” waren ondertussen bereid gevonden om duizend frank steungeld te geven, zodat de nieuwe v.z.w. kon van start gaan tijdens de algemene vergadering van vrijdag 28 maart 1969 om 20.30u in de trouwzaal van het gemeentehuis.

1968-1988, dit wil zeggen het twintig jarig bestaan van de Kring. In de loop van 1987 werden meerdere activiteiten gepland voor 1988 - die op hun beurt verscheidene uitlopers kregen - om dit porseleinen jubileum met de passende luister naar buitenuit te vieren. Dit zal dadelijk blijken uit een voor de gelegenheid meer gedetailleerde verslaggeving hierover.

Vermelden wij vooreerst enkele „binnenkamerse” bijzonderheden of de activiteiten in het bestuurskader, waarbij de gewone leden niet onmiddellijk betrokken zijn. Het bestuur kwam 11 maal bijeen terwijl nog 6 comitévergaderingen plaats hadden om diverse activiteiten uit te praten, zoals het Jaarboek en de Vlaggenexpo. Het bestuur werd uitgebreid met mevrouw Mic Bekaert, wat met algemeenschap van stemmen door de statutaire vergadering werd bevestigd.

De gouddag van het Oostvlaams Verbond te Gentbrugge op zondag 15 mei, werd bijgewoond door voorzitter en mevrouw Moens, Mic Bekaert en Basile De Block. Dit jaar was deze geslaagde heemkundige hoogdag afgestemd op lied en muziek rond de illustere figuur van toondichter Emiel Hullebroeck. De beide raadsvergaderingen vonden plaats te Wetteren en te Zele.

(1) Quintyn Etienne. Zo schrijft de Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele geschiedenis...
Jaarboek 1969-1970 nr 1.

Bij de „Heem- en Geschiedkundige Kring Jan Broeckaert’’ van Wetteren vertegenwoordigden Mic Bekaert en Basile De Block op 16 april onze Kring. In het kader van ons twintigjarig bestaan was Zele gastheer om op 1 oktober de Oostvlaamse kringen in eigen gemeente te verwelkomen. Deze raadsvergadering, die plaats vond in feestzaal De Kroon, werd bijgewoond door 38 vertegenwoordigers van 26 aanwezige kringen. Zes afgevaardigden van Zele volgden de debatten: dr Frans Moens, Mic Bekaert, Basile De Block, Etienne De Rop, Annemie D’Hooge en Etienne Quintyn. Eén van de ingrediënten was het serveren van Zeelse vlaaien ...

Op het jubileumprogramma stond het organiseren van een vlaggenexpo. Vlaggen exposeren zonder zelf over een vlag te beschikken, zou weinig voorbeeldig zijn. Wij kozen voor een eenvoudige vlag waarop centraal ons schild zou geschilderd worden. Naar een volgens de heraldische voorschriften bestudeerd kleurenontwerp van Bernard Matthys - die in 1969 ook het schild ontworpen had - werd Virginie De Meersman bereid gevonden onze vlag te schilderen. Zó konden wij ook mee-vlaggen!

De keuze van de artikels en de samenstelling van het „Jaarboek’’ is telkens een hele klus. Onder de redactie van Albert Coucke en Etienne Quintyn kwam het tot een vergelijk met de auteurs Karel Van Malderen en Roland De Beule voor de opname van de alfabetische opsomming van Zeelse dialectwoorden: „Zeels lexicon oftewel Een afel Zilse Woord’ n’’. Deze lijvige bijdrage zal over twee jaar gespreid worden, zodat onze lezers niet alles ineens dienen te „verwerken’’. Door het inschakelen van deze waardevolle aflevering moesten wij enkele artikels naar een volgend jaarboek verschuiven.

In de schoot van Het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen is sinds 1973 een speciale commissie werkzaam i.v.m. het beoordelen van geslaagde restauraties en de problematiek rond restaureren. Na de renovatie van de Zeelse Sint-Ludgerustoren (oktober 1982) en van de klassieke woning van oud-burgemeester dr. Armand Rubbens (De Deckerstraat) nu de Kredietbank (oktober 1984), werd op voorstel van het H.O.K. -bestuur de prachtige opknabbeurt van de woning van de families Kerremans bekroond, gelegen op het Zandbergplein (dr. V. Van Cauterenstraat 11 en 11 a) en voorheen eigendom van de familie Amelot.

Op vrijdag 28 oktober mochten de jonge gezinnen Pol Kerremans - Nadine Heirwegh en Frank De Leenheer-Greet Kerremans hun oorkonde van „Geslaagde Restauratie’’ tijdens een feestelijke zitting in de zetel van de KB te Gent in ontvangst nemen. Dus ook monumentenzorg en het behoud van ons historisch-bouwkundig erfgoed in Zele, waartoe Het Verbond en onze plaatselijke afdeling hun steentje willen bijdragen.

De renovatie van de woning der families Kerremans: bekroond met een provinciale oorkonde.
(foto B. De Block)

In het raam van de bestuurswerking in het algemeen of door bestuursleden individueel werd geijverd voor of medewerking verleend aan het Gemeentebestuur of aan meerdere projecten in en buiten Zele wat o.a. betreft de bezienwaardigheden langs wandelzoektochten, het op punt stellen van de fietsroute „De groene boorden van Zele”, het nieuw stratenplan van Zele, het wapenschild van onze gemeente, bijstand aan studerende jeugd voor het schrijven van thesissen, kwisvragen e.d.m. Verder werd onze heemkundige bibliotheek aangevuld en ging de blijvende bezorgdheid uit naar de erbarmelijke behuizing, het gebrek aan ruimte, de berging en het behoud van het (nog resterende) patrimonium van oude beroepen.

Ons keuze-lidgeld 350 - 500 - 1000 fr bleef onveranderd. Voor de zesde opeenvolgende keer steeg ons ledenaantal. In 1988 kwamen 35 nieuwe leden onze gelederen versterken. Vier leden haakten af wegens gebrek aan interesse, verhuizing of overlijden, zodat het ledenbestand op 31 december 443 bedroeg.

Onze activiteiten naar buitenuit startten in de maand maart met het thuisbezorgen van het Jaarboek 1987 nr 18 en het innen van het lidgeld.

Op vrijdag 25 maart werd de viering van het twintig jarig bestaan ingezet met de traditionele heemkundige avond, voorafgegaan door de statutaire algemene vergadering. Voor de gelegenheid werd een beroep gedaan op de Koninklijke Zangvereniging „De Eendracht” van Zele-Heikant o.l.v. Odilon Metdepenningen, om de plechtigheid op te luisteren. „Het Gezang”, zoals ze in de Heikant genoemd worden, is een maatschappij die reeds 142 jaar bestaat en zelfs nog een fluwelen vaandel uit 1854 bezit (2). De bindteksten werden keurig verzorgd door Bernadette Van Der Burght. Betty Van Cleemput kondigde de zangnummers aan en gaf een korte historiek van de zangmaatschappij.

Groepsfoto van het bestuur:

ZITTEND Irma Boone, Basile De Block, Robert Ruys voorzitter van de heemkringen van Oost-Vlaanderen, Josée Standaert voorzitter van de Gemeentelijke Culturele Raad. STAAND Albert Coucke, Mic Bekaert, Freddy De Krijger, Frans Meirman, Marc Van Uytfanghe, Etienne Quintyn, Annemie D'Hooge. Afwezig op de foto: voorzitter Frans Moens, Paul Limpens, Erik Pletinck, Luc Verbeeck en Etienne De Rop. (Foto Het Volk).

(2) In het Jaarboek 1970-1971 schreef voorzitter Alfons Burm de historiek van de Koninklijke Zangvereniging „Eendracht” Heikant.

Namens de kring was het ondervoorzitter Marc Van Uytfanghe die met zijn gekende welsprekendheid een overzicht gaf van de voorbije 20 jaar. Thematisch en zonder veel details te vernoemen onderstreepte de spreker de verschillende aspecten van de werking in de schoot van de Kring. „Het is ook daar dat de idee groeide om te Zele een culturele raad op te richten en het Peetershuis aan te kopen om het tot een culturele ontmoetingsplaats uit te bouwen”, aldus de spreker.

Robert Ruys, de voorzitter van Het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen, stelde er prijs op aanwezig te zijn op deze viering en gaf een ruggesteuntje aan de feestvierende kring. Rijk gedocumenteerd over de H.O.K. - maar ook over de optredende zangmaatschappij - plaatste hij de werking en het waardevol jaarboek van Zele in het daglicht.

Na het slotwoord door burgemeester De Bruyne werd „een tweede” receptie aangeboden door het gemeentebestuur want ... de zangers waren reeds gestart met de receptie tijdens de pauze. De ongeveer honderd aanwezigen genoten tenvolle van het optreden van de zangamateurs die in hun vrije tijd het zingen van volksliederen beoefenen als hobby en aan zuivere heemkunde doen.

De proclamatie van de internationale kantwedstrijd onder het thema „Bloemen”, ingericht door de Artistieke School voor Kunstnaaldkant vzw, ging gepaard met het organiseren van een keurig opgebouwde tentoonstelling o.m. met de 54 ingezonden werken uit Nederland, Engeland, Zwitserland, Duitsland en België.

De opening met receptie had plaats op vrijdag 22 april in de raadszaal. Voor de muzikale omlijsting zorgde het saxofoonkwartet o.l.v. Frank De Vuyst. De verwelkoming in de twee landstalen werd voor een volle zaal uitgesproken door Marc Van Uytfanghe waarna voorzitter Irma Boone de betekenis van deze kantwedstrijd uiteenzette, de jury dankte, overging tot de uitreiking van de bekwaamheidsgetuigschriften en tenslotte de laureaten van de internationale kantwedstrijd proclameerde.

De eerste prijs ging naar de Nederlander Jan Geelen uit Neel, de enige kantwerker... die met de dames kampte. Met zijn enig mooi bloemwerkje „Rosaline kleedje”, dat uitblonk door eenvoud en hoge technische afwerking, kaapte hij de ereprijs van de Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele weg.

De kantexpo bleef open op zaterdag 23 en zondag 24 april en lokte zoals naar gewoonte honderden kantliefhebbers en gewone bezoekers. In 1989 komt het thema „Vlinders” aan de beurt en in 1990 het thema „Bomen”.

N.a.v. de 50^e verjaardag van het overlijden van minister Edmond Rubbens (1894-1938) werd op voorstel van Robert Arens en Etienne Quintyn een gedenkplaat onthuld aan het geboortehuis in de De Deckerstraat, nu de Kredietbank. In het Jaarboek 1987 werd door bovengeciteerde personen een lijvig artikel gewijd aan het leven, het werk en de vroegtijdige dood van deze Zeelse staatsman. Op 27 april 1938 overleed Edmond Rubbens als Minister van Koloniën, in de regering Emile Janson.

De onthulling van de gebronsde koperplaat (40 × 25) heeft precies 50 jaar later plaats op vrijdag 29 april om 19 u. Robert Arens hield bij deze gelegenheid in de hal van de KB een toespraak waarin hij de figuur van deze prominente Zelenaar belichtte. Onder de 45 genodigden noteerden wij ook de kinderen van de minister, welke deze eerbetuiging aan hun vader naar waarde wisten te schatten. Jules Rubbens dankte namens de familie en legde een bloemenkrans neer onder de gedenkplaat. Door de KB werd een receptie aangeboden.

De aanwezigen konden nader kennismaken met de kinderen van de minister die sinds lang hun geboortedorp hebben verlaten.

Robert Arens tijdens zijn toespraak.

Familiefoto van de kinderen van wijlen minister Edmond Rubbens.
v.l.n.r. mevr. wed. Joost Rubbens, Paul Rubbens, André Ryffranck (echt. Jenny Rubbens), mevr. Paul Rubbens, Jozef Van Den Broeck (weduwn. Marieke Rubbens), Ingrid Rubbens, Jules Rubbens, Jenny Rubbens, mevr. Jules Rubbens (half verdoken), en mevr. André Talpe (+) Ida Rubbens. (foto B. De Block).

Een maand later -op zondag 5 juni- verzamelden zich 35 wandelaars aan de Sportlaan te Lokeren waar de wandeling startte naar Daknam, het noorderlijk agrarische randgebied van Lokeren. Het wandelparcours werd uitgestippeld en geleid door de secretaris.

Via de voetgangersbrug over de Durme en een gedeelte van het Verloren Bos ging het naar de gewezen spoorwegbedding Lokeren-Moerbeke, nu een drukbezocht, verhard wandelpad. Even verder trokken wij door de Daknamse bossen, om ter hoogte van het oud stationnetje van Daknam opnieuw de spoorwegbedding te nemen tot aan de Spletterenbrug (Eksaarde). In deze omgeving splitst de Durme zich in de Moervaart en de Zuidlede. Langs de Durmeoevers, waar de natuurfijnproevers zich thuisvoelden, bereikten wij Daknambrug en brachten wij een bezoek aan het stemmig, rechthoekig dorpsplein met de typische roepsteen, de Reinaertbank en de kerk. De O.-L.-Vrouwkerk uit de 12e eeuw was oorspronkelijk een éénbeukige bidplaats van romaanse aanleg en in Doornikse kalksteen opgetrokken.

Verloren Bos. Nog even poseren vóór de start van de wandeling naar Daknam.
(van kleurfoto Et. Quintyn)

De terugweg - met een rustpauze in „Het Palingshuis” - ging langs het spoorwagwandelpad en het Verloren Bos naar de wagens. Bewolkt en later in de namiddag meer zon; uitstekend wandelweer.

„De comfortabele salonboot van de Benelux-Rederij voert ons in brede bochten door de machtige Scheldevallei, langs pittoreske nederzettingen die reeds eeuwenlang met de stroom vergroeid zijn, zoals Vlassenbroek, Baasrode, Sint-Amands, Mariekerke, Drijgoten, Temse, Steendorp, Rupelmonde...” En zo komen wij tot onze 2^e boottocht: zaterdag 25 juni.

In samenwerking met Luc Boone, VTB-VAB-vertegenwoordiger, organiseerden wij de Schelde-boottocht naar Rupelmonde en Sint-Amands. De inschrijving was opnieuw een succes en alhoewel het mooie weer besteld was, regende het nog even vóór ons vertrek aan Costa Zela. Geen nood echter want de hemelsluizen bleven verder dicht en in de namiddag kwam de zon zelfs goeie dag zeggen. Precies geteld 214 opvarenden maakten andermaal een onvergetelijke tocht mee, ditmaal stroomafwaarts.

Om er een gezellige, ontspannende en tezelfdertijd een leerzame, toeristische trip van te maken, werd onderweg gezorgd voor de nodige natuur-historische,

maritieme en toeristische informatie, voorbereid door Etienne Quintyn. Ter hoogte van Temse nam Paul Quintyn de micro over voor een meer technische uiteenzetting en kennismaking met de uitgestrekte Boel - scheepswerf en werd aan de passagiers een kleurrijke brochure bezorgd.

Het was 13u toen de plaatselijke gids Julien Lyssens, de groep stond op te wachten op de kade van Rupelmonde, voor een geleide wandeling. Ook Mariella Ost nam een gedeelte van de groep onder haar hoede. Toeristische merkwaardigheden zoals het Mercator - standbeeld, de laat - barokke O. - L. - Vrouwekerk, het Mercatoreiland met de Graventoren, de watermolen e.a. bezienswaardigheden werden bezocht.

Tijdens de terugreis stond nog een tweede openthoud op het programma : Sint - Amands, het lieflijke dorp tegenover de brede Scheldebocht. Gids Remy Delforge leidde de groep naar de Sint - Amanduskerk voor een zeer gevatte uitleg over de merkwaardige kunstschaten van deze kerk. Hij wandelde met ons door de oude vissersstraatjes om opnieuw te belanden op de Scheldedijk aan de grafombe van Emile Verhaeren.

De Beneluxboot aan de aanlegsteiger van Sint-Amands voor een tweede openthoud. Op de achtergrond stroomafwaarts de brede Scheldebocht met de kerk van Mariekerke. (foto R. De Schutter)

Na een zonnige verpozing op de terrasjes van het vernieuwd kadeplein, scheep- te iedereen in voor de terugreis. Moerzeke-Kastel, Baasrode, Vlassenbroek, Dendermonde schoven langzaam voorbij en rond 19.45 u was Costa Zela in 't zicht. Alleszins een geslaagde dag met niets dan tevreden gezichten, spijt het grijze wolkendek en het minder kleurrijk palet.

De 4de Kant- en Handwerkmarkt, georganiseerd door de Artistieke School voor Kunstnaaldkant, vond de volgende dag reeds plaats : zondag 26 juni. Op de Markt viel heel wat te beleven. Aan een zestigtal verschillende stands werden demonstraties ten beste gegeven of kon men materialen voor alle soorten hand- en kantwerk aankopen. Dit alles vormde voor de kantfreaks de ideale pleisterplaats om er de mooiste creaties te bewonderen.

De belangstelling was op deze kille, grijze zondag nochtans bijzonder groot. Groepen en verenigingen uit gans het Vlaamse land waren present en uit Nederland kwamen meerdere bussen en wagens naar het Zeelse marktplein afgezakt. Er kwam zelfs een kantklosvereniging uit Soest, gesticht door vrouwen van Belgische militairen die in Duitsland wonen.

Ook de H.O.K. had een boekenstand opgebouwd met als doelstelling naar buiten te treden en vooral bij de Zeelse bezoekers nog meer bekendheid te verwerven. Wij zijn nog onvoldoende bekend!

Dé apotheose en het sluitstuk van dit jubeljaar was ongetwijfeld het inrichten van de Zeelse Vlaggenexpo. Dit evenement werd gekoppeld aan de uitgave van een catalogus-inventaris en het creëren van een Zeels bedevaartvaantje. De expo, zowel georganiseerd in de kerk als in de raadszaal, liep van 22 tot 25 oktober.

De officiële opening had plaats op vrijdag 21 oktober. Vooreerst was er om 19.45u de samenkomst in de kerk waar deken Willems een opgemerkte en technisch zeer verzorgde uitleg verstrekke over de 16 tentoongestelde religieuze vlaggen en vaandels. Zij dateren uit de vorige eeuw en werden gebruikt voor de processies en begrafenissen of waren eigendom van godsvruchtige genootschappen. Meestal waren ze vervaardigd uit fluweel, damast en zijde, in vooral rode en blauwe tinten en versierd met goudbrokaat of borduurwerk.

In de raadszaal vond het tweede luik plaats van de expo : de profane vlaggen. Voorzitter Moens verwelkomde de prominenten en de aanwezigen en dankte zijn bestuur voor de enorme inspanningen welke de laatste maanden geleverd werden.

Erik Pletinck, de auteur van de catalogus, wijdde uit over het sensibiliseren van de verenigingen, het inventariseren van het vlaggenbestand en gaf tenslotte een duidelijk beeld van de verantwoording van de inventaris, die tevens geldt als catalogus van de expo.

Bernadette De Wilde ontwierp een artistiek geslaagd bedevaartvaantje over O. - L. - Vrouw van Zeven Weeën van Zele-Kouter naar een idee van Freddy De Krijger. Deze stelde het devotievaantje voor en dankte allen die hierbij betrokken waren.

Al even onvoorzien als verrassend had een korte hulde plaats aan de medestichters uit 1968 die momenteel in het bestuur zetelen : voorzitter Frans Moens, secretaris Etienne Quintyn en de bestuursleden Irma Boone en Basile De Block. Ondervoorzitter Marc Van Uytfange betrok daarenboven Robert Ruys in de hulde, die net als tien jaar geleden in dezelfde zaal, zijn eerste goudag leidde, als nieuwe voorzitter van het verbond. In zijn gekende stijl dankte de gouvvoorzitter, wenste de H.O.K. geluk met deze verwezenlijking en wijdde nog

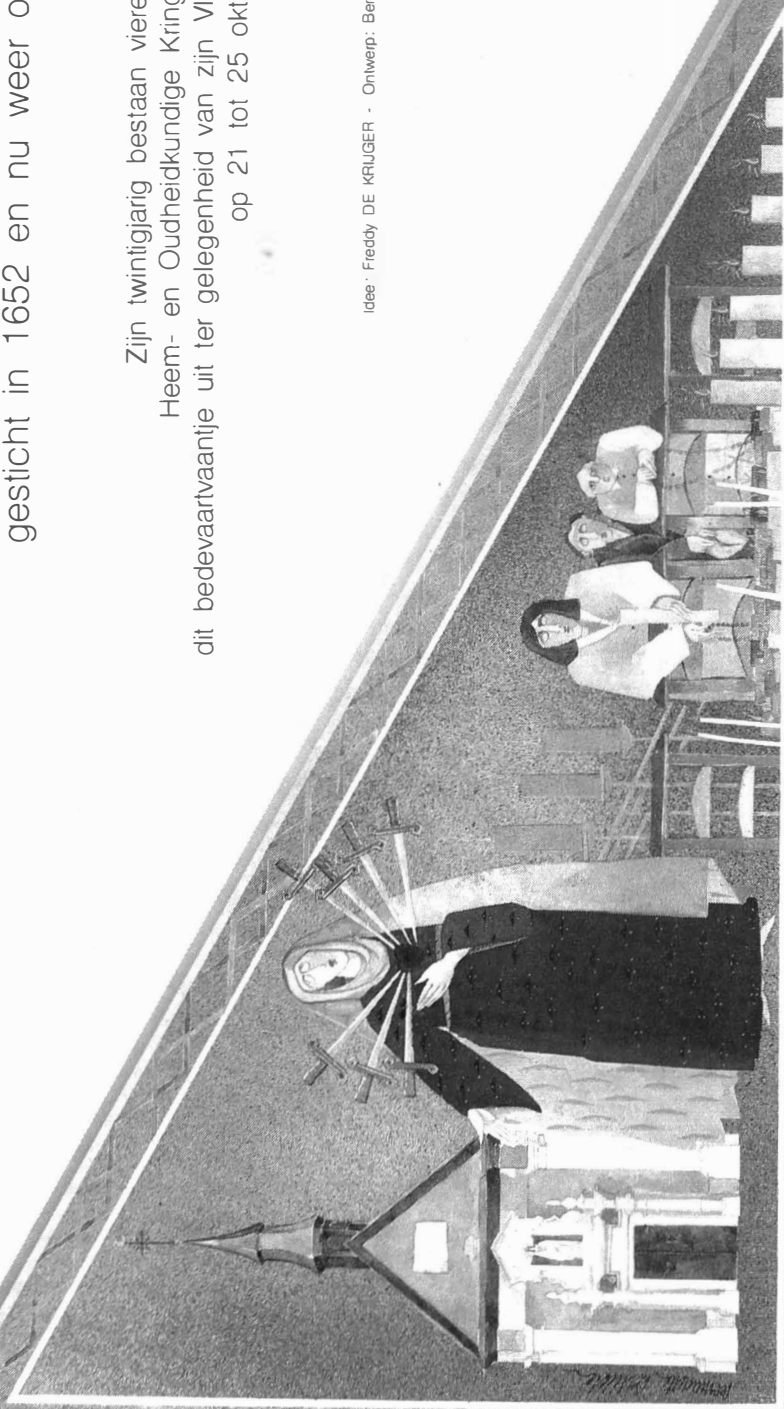

Een blik op de succesrijke vlaggenexpo in de raadszaal. Een Zeelse Cultuurgeschiedenis met een grote C. (van kleurfoto Et. Quintyn)

Kapel van O.-L.-V. van Zeven Weeën (1645),
beschermd gebouw (K.B. 30.12.1960),
devotiekapel en bedevaartsoord,
met Broederschap van O.-L.-V. van Zeven Weeën,
gesticht in 1652 en nu weer opgericht.

Zijn twintigjarig bestaan vierend gaf de
Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele
dit bedevaartvaantje uit ter gelegenheid van zijn Vlaggenexpo
op 21 tot 25 oktober 1988.

Idee: Freddy DE KRUGER · Ontwerp: Bernadette DE WILDE

· O.-L.-V. VAN ZEVEN WEEËN BID VOOR ONS · ZELE-KOUTER ·

even uit over de betekenis van een vlag i.v.m. het bloeiende volksleven te Zele. Tenslotte feliciteerde schepen J. Van Kerckhove de jubilerende kring met deze kleurrijke en uitzonderlijke prestatie en verklaarde de expo voor geopend. Een receptie werd aangeboden.

In de raadszaal lagen, stonden en hingen 143 vlaggen geëxposeerd; een unieke kleurenschakering die de bezoeker van bij het binnentreden sterk imponeerde. De expo vormde een kijkvenster op het culturele patrimonium van ons uitzonderlijk verenigingsleven, vroeger en nu. Wij werden tevens geconfronteerd met de evolutie van anderhalve eeuw vlaggenschiedenis, qua eigentijdse symbolen, technieken en de stof waaruit het vaandel werd vervaardigd. Heden ten dage alleszins met meer kunststof en minder romantiek.

De kostbare oudste vanden dateren uit: 1833 (1^e vaandel van de Harmonie Ste.Cecilia), 1850 (1^e vaandel van de Volksfanfaren De Leerzuchtige Broeders), 1854 (Zangmaatschappij De Eendracht, Heikant), 1856 (Maetschappij Willem Tell, Durmen), 1873 (Harmonie Zele-Heikant), 1875 (Rhetorika); gelukkig waren er reeds enkele geconserveerd in kaders achter glas. Alle details en iconografische eigenschappen zijn nu te vinden in een waardevolle inventaris, die naar wij hopen, zal bijgehouden worden. Met een beetje nostalgie - een knipoog naar het verleden - bewonderden wij ook de vlaggen van de niet meer bestaande verenigingen.

De vlaggenparade lokte honderden bezoekers waarbij de zondag een topdag was. Ook de scholen hebben relatief goed onze oproep beantwoord. In totaal brachten 18 klassen een bezoek.

Tot slot knippen wij nog enkele bijzondere vermeldingen uit het gastenboek.

- Proficiat voor dit prachtige initiatief en de kunstvolle realisatie van deze tentoonstelling.
- Proficiat aan allen die meegewerkt hebben aan deze prachtige tentoonstelling.
- Enig in zijn soort! Proficiat.
- Van harte proficiat. Laat sommige vlaggen niet zomaar verloren gaan.
- Van ganser harte proficiat. Wel volgende keer zaal bijbouwen!
- Kleur! Kunstgeschiedenis - cultuur - ambachten - sport in Zele over meer dan 150 jaar. Zeer goed initiatief - grondig voorbereid - degelijk uitgewerkt.

Om dit jaaroverzicht af te sluiten, vermelden wij nog de voornaamste activiteiten van de kantwerksters: „de Artistieke School voor Kunstnaaldkant vzw

Zelee". De school nam deel aan een veertigtal activiteiten die wij kunnen opsplitsen in: tentoonstellingen, groepsreizen, demonstraties, bezoeken, opendeur-dagen en allerhande medewerkingen.

Groepsreizen werden georganiseerd o.a. naar de expo „Withof Duchesse” in Etten-Leur (NL), naar „Vrieselhof” in Antwerpen en de kantacademie in Lier, de achtdaagse reis naar Le Puy en Velay, Bailleul, enz.

Talrijke bezoeken werden gebracht aan tentoonstellingen bij bevriende kantclubs. Vermelden wij o.a. Turnhout, „Kantatelier” Eisdien, Rijksmuseum Leiden (NL), kasteel van Laarne, Kantschool Beveren, Kantklosclub „Rosaline” in Berchem, „’t Waaiertje” Diest, „20 jaar kantclub St-Katelijne” in Gent, „Textiel 88” in Laren (NL), „’t Mentebolletje” in Blankenberge, Kantclub „Rosemarijn” in Aalst, „Animo” in Edegem, „Kant uit Bayeux” in Geraardsbergen, „Lierse Kant” in de academie van Lier (tweemaal), „Vrije leerlingen Limburg” in Genk, „Kantatelier” in Lanaken, Gilze en Rijen in Nederland (met publicatie van thesissen over naaldkant door twee Nederlandse dames), „’t Verloren Uurke” in Meise, „Kant als Kunst” in Alden Biezen, Nijmegen, „Vechtse Banen” te Utrecht, Aarschot.

De kantschool was aanwezig voor demonstraties en stelde zelf ten toon te Overmere, Lokeren, bij kunstgroep „Incar” te Lebbeke, bij de VVV-Axel, in het Cultureel Centrum van Lanaken, ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de vzw „De Rand”, op de Kunst- en Ambachtmarkt te Aalst, in Liedekerke, in Bad-Soden (D) op de „Spitsen-und Kunsthandwerk”, tijdens de „Doe-Dag” in Eindhoven.

In het raam van de O.I.D.F.A. in Le Puy werden, voor de tentoonstellingen (drie maanden in Lyon en drie maanden in Parijs), drie werken van de Zeelse school geselecteerd: „Sierspeld” van Paula Geerinck, „Vlinder” van Lea Vermeire en „Bloem” van Irma Boone.

De grote activiteiten in eigen gemeente werden hierboven reeds aangehaald:

- de tentoonstelling met de wedstrijd „Bloemen” stond onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit Koningin Fabiola;
- de Kant- en Handwerkmart op het Marktplein te Zelee.

Vermelden we nog dat Irma Boone opnieuw verkozen werd met 28 stemmen op 28 in de beheerraad van de O.I.D.F.A. als afgevaardigde voor België en dat zij sinds januari 1988 voorzitter werd voor België, Vlaamse sectie.

Tenslotte geven wij een opsomming van de geplande activiteiten voor 1989 met de vermoedelijke data. Raadpleeg echter de ledenbrief en de persartikels in de „Gazet van Zele,“ „De Klok“ en de gewestelijke bladzijden van de pers.

- Half maart-april: verschijnen van het Jaarboek nr 19. 1988
- Ma 20 maart: Heemkundige avond, raadszaal. Het Zeelse dialect, diamontage boottocht, muzikaal intermezzo.
- Vr 28 april: Opening Kantexpo „Vlinders“ en proclamatie van de internationale wedstrijd met ereprijs Koningin Fabiola.
- Zo 21 mei: Wandel- en Fietshappening. Onthulling „Sierbank“ en Routebord. Feestelijkheden aan het Gemeentehuis. Organisatie VTB en HOK.
- Zo 25 juni: Kant- en Handwerkmarkt. Marktpllein.
- September: Wandeling Sint-Onolfsdijk en Appels. Bezoek aan het Scheepvaartmuseum.
- Oktober: Groepsbezoek aan Europalia „Japan“. Per trein.

Verder nog deelname aan de expo „Volksdevotie“ in de crypte van Sint-Baafs en de Landdag op het kasteel van Laarne.

Etienne Quintyn

ZELE IN 1988

- 12-21 feb. De tentoonstelling „Cultureel Onderdak” laat een keuze zien uit de toekomstige architecturale Zeelse culturele accommodatie. (ideeënontwerpen van het Hoger Architectuurinstituut „De Bijloke” Gent)
- 26-28 feb. De plaatselijke openbare bibliotheek Sint-Ludgerus opent haar deuren. De Deckerstraat 20 (voorheen Kapellemis).
- 1 mrt. Wereld zonder Grenzen. Internationale showavond van „Up with People” in de sporthal VHVD.
- 18 mrt. Terug-in-de-tijd show, muzikaal hoogtepunt van RE.MU.ZE.
- 19-27 mrt. Lentekermis met jaarmarkt op dinsdag 22 maart.
- 25 mrt. De Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele blikt terug op 20 jaar creatieve werking. Feestavond raadszaal.
Minister Coens aanwezig tijdens de slotplechtigheid van de mondiale vorming in de R.M.S.
- mrt. Geen winter... maar de voorbije drie maanden waren de natste van de eeuw.
- 20 apr. Het gemeentehuis samen met de beuk voortaan onder de schijnwerpers.
- 22-24 apr. Expo onder het thema „Bloemen in Kant”. Bekroning van de laureaten van de 1^e internationale kantwedstrijd.
- 23 apr. Inhuldigingsplechtigheid van de nieuwbouw van het Pius X-Instituut met toespraak van Daniel Coens, minister van Onderwijs.
- 24 apr. De Rode Kruis-afdeling Zele is 60 jaar jong. Viering.
- 29 apr. N.a.v. de 50^e verjaardag van het overlijden van minister Edmond Rubbens wordt een gedenkplaat onthuld aan het geboortehuis, De Deckerstraat (nu Kredietbank).
- 30 apr. „Vrolijke mei”. Talrijke groepen zingen en blazen „de mei-avond”. De meizang zit opnieuw in de lift.
- 7-8 mei De Zeelse scouts en gidsen vieren de 75^e verjaardag van de oprichting van hun jeugdbeweging (Antwerpen 1913).
- 27-28 mei Huivelde viert drie jubilea: 75-jarig bestaan van de Sint-Ludgerusschool, 50-jarig bestaan van de Sint-Jozefparochie en 25-jarig priesterjubileum van pastoor Troubleyn.

- 29 mei Onze klokvaste Interregio treinverbinding Gent-Aalst-Brussel-Dendermonde-(Zelee)-Lokeren wordt doorgetrokken tot Sint-Niklaas.
- 18 jun. Geslaagd gemeentelijk muziekfestival in Avermaat.
- 25 jun. 214 deelnemers met de Benelux-salonboot varen bootje op de Schelde, met bezoek aan Rupelmonde en Sint-Amands.
- 26 jun. Grote belangstelling op de Kant- en Handwerkmkt.
- 25-27 jun. Ook Durmenkermis heeft zijn stoet met reuzen en praalwagens.
- 2 jul. Johan Poppe wordt door bisschop Van Peteghem in de Sint-Baafskathedraal tot priester gewijd. Eremis te Zelee op zondagnamiddag 3 juli.
- 5 jul. De prachtige praalstoet, als slot van de populaire Kouterkermis, lokt de massa.
- 8 jul. Hoogstaande culturele 11-juli-viering in sporthal De Zeven.
- 1-19 jul. Lourdesavonturen. Robert De Wolf te voet naar Lourdes (1080 km). François De Waegemaeker deed het per fiets (1300 km).
- 22-26 jul. Allerhande festiviteiten tijdens Statiekermis met o.a. een reuzenstoet.
- 30 jul. Optreden van „The Choir of St George’s College” Weybridge (GB) in de Sint-Ludgeruskerk: eucharistieviering en concert.
- aug. Twee Zeelse wielertoeristen, Hugo De Bock en Marcel Rombout hebben 1400 Alpenkilometers in de kuiten.
- 15 aug. Nog een zomerevenement. De Heikantse Dorpsdagen 1988, onder het thema „Liedjes en Melodietjes”, zijn nog altijd even „Dol”.
- sep. Verschijnen van de keurig uitgegeven parochiegids van de Sint-Ludgerusparochie. Een handig lees- en kijkboek.
- 3-4 sep. De pasgeboren Parochiedagen van de Sint-Ludgerusparochie starten met de klassieke ingrediënten.
- 3-11 sep. Het naaldkantatelier „Het Eikeltje” exposeert in de raadszaal.
- 10-11 sep. Landbouwweekend te Zelee-Dijk met tentoonstelling, demonstraties en feestelijkheden.
- 17-18 sep. H.Hartparochie van Zelee-Durmen in feest: eeuwfeest van de inzegening van de oude kerk; 75^e verjaardag van het overlijden van kan. A. Van der Moeren; 50 jaar bestaan van de H.Hartkapel.

- 24 sep. De Zeelse vijftigjarigen vieren feest.
- 24-27 sep. Origineel foto-expo van de Culturele Centrale: Ode aan de Zeelse 80-plussers.
- 25 sep. 1963-1988. Feestklokken op de Kouterparochie: 25 jaar parochie O.-L.-Vrouw van Zeven Weën en jubileum van de zilveren pastoor Frans Vermoesen.
- 26 sep. Vocale muziek a capella gebracht door de Tallis Scholars scheert de hoogste artistieke toppen (Sint-Ludgeruskerk). Voor het eerst in het kader van het Festival van Vlaanderen te Zele.
- eind sep. Elk gezin ontvangt een nieuw stratenplan van Zele.
- 2 okt. Overlijden van Odile Van Assel uit „Het Schipken” te Zele-Dijk, net op de dag dat zij 102 jaar werd.

*Bevalligheid is bedrieglijk, schoonheid vluchtig
maar een vrouw die Jahwe vreest,
moet geroemd worden.*

Spr. 31,30

Dankbare herinnering aan
mevrouw

**ODILA MARIA PETRONELLA
VAN ASSEL**

weduwe van de heer

ALFONS TEMMERMAN

geboren te Zele op 2 oktober 1886 en er overleden
op 2 oktober 1988, begeleid door de gebeden van
de Heilige Kerk.

*Sinds 74 jaar houdster van café "Het Schipken",
Zele-Dijk, waarvoor zij felicitaties van Zijne Majesteit
de Koning en Hare Majesteit de Koningin ontving.*

Dilleken,

toen de eerste bladeren vielen en het sap in de bomen
begon te stollen, zijt gij met de natuur mee gestorven.
Die vroege kernismorgen, 2 oktober, hadden wij U
graag gelukgewenst met uw 102de verjaardag. Onze
bloemen stonden klaar, maar gij waart stillekes naar
de Heer gegaan. Met U is een heel stuk geschiedenis
van Zele en vooral van "den Dijk" meegegaan.

Uw huis droeg de welluidende naam "t Schipken",
en het was een echt schip. Voor de velen die er ooit
gepasseerd zijn misschien wel een echte haven.
Zij verlangden er even te rusten, te kletsen over
't weer en over de mensen, of was 't om te horen
wat "Dilleken" erover dacht?

Gij waart een sterke vrouw, en ge hebt het schipken
van uw leven goed bestuurd. Wij zijn er gerust in dat
gij nu in Gods' veilige haven zijt aangekomen.
Dank U voor wat gij geweest zijt voor ons.
Rust nu bij de Heer, wij zullen U nooit vergeten.

Goede God,
wij vertrouwen Odila aan U toe.
Neem haar op in uw liefde. Wij troosten ons aan het
geloof dat zij zelf beleefd heeft. Volgens de H. Schrift
moet een vrouw die God vreest geroemd worden.
Geef haar dan de eeuwige rust en moge het eeuwig
Licht haar verschijnen.
O.-L.-Vrouw van de Altijdurende Bijstand, bid voor
haar.

Beste kinderen,
dank voor de goede zorgen, voor de steun en de
aangename uren in ons huis.

De families TEMMERMAN, VAN ASSEL, ROMBOUT
en DE WILDE danken U voor uw christelijk medeleven.
Dank ook aan het verplegend personeel van het
Wit-Gele Kruis.

Begraffenissen Tackaeri-De Wilde

Drukkerij De Geest, Zele

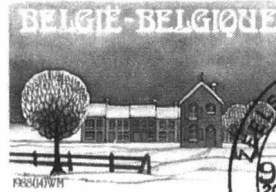
- 1-9 okt. Grote kermis. Jaarmarkt op dinsdag 4 oktober maar... niet voor de Zeelse kinderen!

- 9 okt. Gemeenteraadsverkiezingen met als uitslag: lijst nr 3 C.V.P. 6 zetels; lijst nr 5 P.V.V. 3 zetels; lijst nr 10 S.P. 4 zetels; lijst nr 12 Z.B. 12 zetels.
- 16 okt. In hun 12^e uitgave brachten „De Zandstuivers” 2122 wandelaars op de been.
- 21-25 okt. Kleur, romantiek, sentiment, nostalgie... tijdens de succesrijke Zeelse Vlaggenexpo in de Sint-Ludgeruskerk en in de raadszaal. Organisatie H.O.K.
- 28 okt. De Zeelse burgervrouwen (CMVB, nu genoemd „Vrouw in de middengroepen”) vieren hun 30-jarig bestaan.
- 3-20 nov. Geslaagde Cultuurdagen met o.a. Schilderatelier, Showavond, Alex Willequet, Brussel, Willem Vermandere, Weense melodieën, Egypte, De Leeuwerik en postzegels.
- 16 nov. Uitreiking van de 2^e Zeelse Cultuurprijs aan kantwerkster Agnes Stevens.
Ze le heeft na Albert Michiels opnieuw een Rode Duivel. Profvoetballer Hans Christiaens debuteert in de nationale ploeg tegen Tsjechoslowakije.
- 19-20 nov. De voorverkoop en -afstempeling van de Kerstmis- en Nieuwjaarszegel zorgt voor postzegeldrukke in de raadszaal. Organisatie Zeelse Postzegelkring met thematische tentoonstelling.
- 25 nov. Tijdens een academische zitting wordt de „Houten Kop” van „biervader” Marc Vael voorgesteld, geproefd en ... gelanceerd.

Nisje uit Kouterkapel

- nov. dec. Na 119 jaar verdwijnen de fabrieksgebouwen van La Zéloise uit het straatbeeld van de Lokerenbaan en 't Moer. Op 29 november om 13.30u. werd de schoorsteen neergehaald.
- 15 dec. Laatste gemeenteraad van de legislatuur. Niet minder dan 12 raadsleden nemen afscheid.
- 16 dec. De kleinkunstgroep Leef heeft zijn LP. Walter Capiou stelt de eersteling voor die luistert naar de naam „Leef”.

Etienne Quintyn

BEVOLKINGSCIJFER

A. Opnemingen in het bevolkingsregister

	Mannen	Vrouwen
1. Belgen door geboorte	118	106
door vestiging	175	175
Vreemdelingen door geboorte	16	6
door vestiging	14	8
2. Opnemingen in het vreemdelingenregister:		
door geboorte	3	—
door vestiging	16	9
	<hr/>	<hr/>
Totaal	342	304

B. Afvoeringen van het bevolkingsregister

1. Belgen door overlijden	101	83	
door vestiging	174	185	
Vreemdelingen door overlijden	3	1	
door vestiging	27	19	
2. Afvoeringen van het vreemdelingenregister			
door overlijden	—	—	
door vestiging	8	5	
	<hr/>	<hr/>	
Totaal	313	293	
Totaal der opnemingen	+ 342	+ 304	
Totaal der afvoeringen	- 313	- 293	
	<hr/>	<hr/>	
WINST OF VERLIES	+ 29	+ 11	= + 40
Bevolkingscijfer op 31.12.87	9959	9917	= 19876
Bevolkingscijfer op 31.12.88	9988	9928	= 19916

1988: winst 40

ZEELSE MOLENS

I. DE MOLEN DE LANDTSHEER

Zeelse molens.

*'t Zal gaan regenen,
't Zal gaan waaien,
Al de meulekens zillen gaan draaien.*

Zo zong mijn moeder zaliger, met op haar schoot haar tweejarig zoontje, Robert. Mijn moeder, Maria De Landtsheer, geboren in 1874, beweerde dat ze in haar jonge jaren nog negen molens in Zele had weten draaien. In het *Kultureel Jaarboek van de Provincie Oost-Vlaanderen 1960*, bladzijde 176-181, vinden we een inventaris van de molens in Zele vanaf de oorsprong van het kadaster (\pm 1835). Daarin worden er nog twaalf vermeld.

In elk geval ik zelf heb er in de jaren 1910-12 nog vier actief geweten :

1. De molen van Jef Van Lierde op de Zandberg.
2. De molen van Victor Van Lierde in de Veldekensstraat, nu Langestraat, bij het begin van de Burgemeester Van Ackerwijk.
3. De molen van Jan Laureys op de grens van Zele en Overmere (Heikant).
4. De Koutermolen van Dominicus De Landtsheer.

Pachterzemeulen. — We gaan nu de molen van de familie De Landtsheer beschrijven zoveel als 't kan met de omgeving erbij. 't Is nu ook reeds 75 jaar geleden dat ik, kleinzoon van Pachter De Landtsheer, daar gestoeid heb met kat en hond. Deze mooie molen, een staakmolen met openstaande onderkant, was volledig in hout, behalve de vier pikkels waarop hij rustte.

Ik herhaal het, de zeer goed gebouwde molen bevond zich in de Meerskantwegel. Vanaf de oude linde op een pleintje van de Kleine Kouter ging men te voet op een brede aardeweg de Meerskantwegel (nu Vlasbloemstraat) op en daar vertoonde hij zich op een verhoogde berm van één à twee meter hoog. Iets verder had men de twee vennen, de grote venne links en de kleine venne rechts. Daarnegen stond een klein sparrenbosje. Verderop had men een café „Het Kasteelken”, waar de Mokke woonde, en zo voort ging men naar de Meerskant.

De Koutermolen.

Ik heb zo dikwijls op die molen gezeten en moedig de molentrap beklommen om met mijn oom Raymond De Landtsheer of met de knecht Pol Vehent een praatje te slaan. In de voormiddag moest ik met een tinnen maatje jenever de molen op voor mijn onkel.

Wat was het een prachtig uitzicht als men zijn kopje stak door de molengaten (venstertjes)! Einde en verre kon men turen naar alle kanten uit, want de molen werd soms gedraaid met man en macht, naar gelang de wind van richting veranderde.

Het molenhuis. — Bij een molen hoort ook een molenhuis en dat stond gericht met zijn voorgevel naar Meerskant, met daarop boven de ingang „Herberg”. De achtergevel was gericht naar de Gentse Steenweg. Een grote notelaar stond tussen huis en straat.

Vooraan langs de Meerskantwegel stonden kleine huisjes o.a. van Rieken Tonus en Mie De Lange, van Lieken Trot, Clement de Vijge, van Geukens en nog vele andere, bijna allemaal zeer arme mensen. Bij Mie De Lange heb ik dikwijls overschotten van eten moeten dragen, want mijn grootmoeder, Meetje Stina, was een zeer goedhartig mens.

Rieken Tonus was een van die dronkaardjes, zoals er vele waren. Hij kwam thuis van een poortocht (paling vangen) en de opbrengst van zijn vangst was al vertoet. En hij zong „Mie doet open, Rieken is hier; hij heeft hem zat gezopen in Landuytens beste bier”.

Het molenhuis was een comfortabele woning. Er waren ook stallen voor de varkens, die gevoederd werden met roggemeel en spoeling (afval van de brouwerij). Verder een paardestal en een zeer grote schuur waar de zakken meel opgestapeld lagen.

De bollebaan. — Een prachtige overdekte bollebaan met houten afsluitingen en een baan gelegd met zoutaarde voltooidde het geheel. Een boldersmaatschappij was er gevestigd en maakte er dankbaar gebruik van. De bollebaan was een groot attractiepunt, vooral 's zondags. De goede geest van de bolders droeg er veel toe bij om het in die omgeving gezellig te houden. Ieder jaar werd er ook een volumineuze smeerdag gehouden.

Knechten en meiden. — Zo'n grote affaire moest dan ook een muldersknecht hebben: Pee Vander Poorten en later Tuur Clayé en laatst Pol Vehent. Ik heb er ook opeenvolgende meiden gekend, Emilie Meerschaut van Overmere en laatst Anna Verhoeven van het Hollandse Koewacht. In 1912 mocht

De boldersmaatschappij „De vrije spelers”. Op de stichtingsfoto (1913) vinden we vooraan van l.n.r.: Maurits Van Der Poorten (met naambord), Jules Geens, Leonard Mariman, Petrus Van Der Poorten, graanhandelaar Van Goethem uit Hamme-St. Anna.

Op de 2^e rij: François Van Acker, Edward Fiers, Constant Roels, x, Van Puyenbroeck, François Vermeir, de molenaarsknecht.

Op de 3e rij: Clarisse Verstraeten, Karel De Kimpe, Odilon Nelis, Cesar Van Uytfanghe, x en de meid Anna Verhoeven. Achteraan staan: Emma De Landtsheer (verdoken), Emiel De Landtsheer, Justine De Kesel, Pé Van Den Hof en Jules Paters (bijnaam).

ik met haar eens medegaan naar haar thuis, met de trein tot in Moerbeke en dan twee uur te voet naar Koewacht los door de Polders.

De familie De Landtsheer. — Gaan we nu een woordje vertellen over de echte molenaarsfamilie De Landtsheer, ten minste voor zover ik kan opzoeken doen uit een oud bakje waar wel een honderdtal doodsprentjes in liggen van de dichte en verre familieleden De Landtsheer.

De stamvader Bonaventura De Landtsheer, geboren te Kalken en aldaar overleden in 1866, oud 59 jaar en 11 maanden. Zijn echtgenote was Antonia Hellebaut, ook geboren te Kalken en aldaar overleden op 2 maart 1890 in de leeftijd van 82 jaar. Het echtpaar woonde in de Zomerstraat nevens de voorvaderlijke molen.

Ze hadden vele kinderen, waaronder: Melanie (1835), Dominicus (1838), Julie (1842), Edward (1845), Ivo (1847) en Prudence (1849).

Enkele bijzonderheden:

Edward woonde en bleef in de Zomerstraat en verongelukte met kar en paard op 21 november 1893.

Ivo week uit naar Lokeren Staakte en was de vader van Emiel De Landtsheer die in 1913 onze molen overnam.

De Koutermolen te Zele. — Dominicus De Landtsheer huwde in 1871 met Justina De Kesel, eveneens uit Kalken (Husseveld). Ze kochten de Koutermolen van het Armbestuur van Zele in het zelfde jaar. De schatting bij de overname heb ik nog in mijn bezit. Ze is gedagtekend op 29 april 1871 en genaamtekend door Th. Rombaut, molenmaker en schatter te Wachtebeke: „gepotenteerd hebbe geschat den Koorwindmolen gestaen te Zele genaemd den Koutermolen”. Mede ondertekend door August De Poortere, molenmaker te St. Niklaas. De delen van de molen werden afzonderlijk geschat, samen met die van de rosmolen, het totaal bedroeg 3894 F 76 Ct. Daar zou men nu zeker drie nullen mogen achterzetten.

Dominicus De Landtsheer en Justina De Kesel waren beide 33 jaar oud als ze trouwden. Ze telden zes kinderen, waarvan alleen Raymond (1873) en Maria (1874) voortleefden.

Glorijk het den Heer behaegd heeft is het
geschied, dat Zyn naam gebenedyd zy.
Job 1, 21

✠

Bid voor de ziel
van
BONAVENTURA
De Landtsheer,
echtgenoot van
Antonia Hellebaut,
geboren te Calcken en aldaar overleden den 19
Jany 1886, oud 83 jaren 11 maanden.

Mijn God, zegde hy, gy kent de bittere py-
nen die ik uitsta, — dagen van smarten druk-
ken op my en het leven dooft in my uit: myne
ziel nochtans wervaert om uwe liefde den heil,
alleenlyk vraag ik in 't huis van mynen God te
woonen, de welbaten des heeren te smaken
en het voorwerp wyzer hoop te bezitten.
S. Scr: P:

Vaerwel myne kinderen, ik laet u in de vrees
des Heeren, verlaet ze nooit; ik beveel u aan
God en aan zyne genade, Hy zal de weduwen
en weesen beschermen — Verget uwe moeders
de dagen haers leven. — Vergeet my niet in uwe
gebeden. Scr: Fr: Aug:

Jesus, Maria, Joseph, helpt my
in den doodstryd. 400 d. afl.

Wetteren, Van Cutck

D. O. M.

Wie den Heer vrees, zal zich in zijn uiterste
gelukkig vinden en gezegend worden in de uur
zijner dood. (EccL. 1, v. 13.)

✠

ZALIGE GEDACHTENIS
VAN
ANTONIA HELLEBAUT,
WEDUWE VAN MIJNHEER
BONAVENTURA DE LANDTSHEER

*Geboren te Calcken en aldaar overleden den 2
Maart 1890 in den ouderdom van 82 jaren.*
Lid van het broederschap *H. Barbara* en van
den wekelijkschen *Kruisweg.*

—o—o—o—

Zij heeft de wegen van haar huis nagezien en
heeft haar brood in ledigheid niet geeten. Zij leerde
hare kinderen God vrezen van jongs af, en deze
zijn opgestaan om haar te loven en heilben ze
gelukkig geacht. (PRV. xxxi. Ton.)

Zij was bemind van God en de menschen en hare
dood, getrouwe weergalm van haar leven, was
kostelijk in de oogen des Heeren. In eenen geze-
gonden ouderdom is zij zachtjes in den Heer
ontslapen met volle onderwerping aan zijnen god-
delijken Wil en een onbegrensde betrouwen op
Maria, aan wie zij van hare teederste juren als
aan hare vorstin zich had toegewijd.

Lieve kinderen, vergeet het voorbeeld uwer
moeder niet. (PRV. vi. 20.)

*Zoete herten van Jesus en Maria, steekt mijn
toevlucht. (300 dagen aflant.)*

Overmeire, drukkerij Suy-De Potter.

Gelijk het den Heer behagde, zoo is het geschied; de naam des Heeren zij gebenedijd.

BID VOOR DE ZIEL

van

Dominicus De Landtsheer

Echtgenoot van

Justina De Kesel

geboren te Kalken den 23 November 1838, en godvruchtig overleden te Zele, den 11 Februari 1911, na de laatste H.H. Sacramenten ontwaangen te hebben.

Gelukkig de man die den weg der zondaars niet heeft betreden, maar wiens wil aan de wet Gods verkleefd is. (Ps. I. 1 en 2).

Goede echtgenoot en goede vader, gedroeg hij zich met groot beleid, bleef standvastiglijk den dienst van God aangekleefd; leerde ook de zijnen God vreezen, de zonden vluchten, de wet Gods beminnen en er naar leven.

Met volle onderwerping aanveerde hij al wat de Heer hem overzond, hij bewaarde den vrede in zijn lijden en de verduidigheid in zijne beproevingen.

Vaartwel, duurzame Echtgenoot, en gij, teerbeminte Kinderen, die mijne vreugde waart in mijn leven, wordt ook eens mijne kroon in den hemel, — blijft uwe moeder beminnen en weest mij in-dachtig in uwe gebeden.

Mijn Jesus, barmhertigheid. (100 d. afl.)

De Plechtige Uitvaart en Begrafenis zal plaats hebben Dinsdag 14 Februari om 9 ure.

Druk van Odilon Bracke-Nelis, Kouter 70, Zele.

God dienen en de zonde vreezen, daarin is de ware wijsheid gelegen. Job.

BID VOOR DE ZIEL

van

JUSTINA DE KESEL

weduwe van

DOMINICUS DE LANDTSHEER

lid van het Genootschap van het H. Hert en van den Wekelijkschen Kruisweg,

geboren te Calcken den 26 Mei 1838, en godvruchtig in den Heer ontslapen te Zele, den 3 December 1926,

voorzien van de H.H. Sacramenten der stervenden.

De hooge ouderdom is een eerekroon op den weg der deugd te vinden. Door mij, zegt de Heer, zullen uwe dagen vermeerderd worden, en jaren aan uw leven worden toegevoegd.

Spreuken X0131.

Zij was een deugdzaame vrouw; de wet der waarheid was in haar mond en er was geen onrecht op haar lippen. Haar godsvrucht en haar vlijt in het kwijten van haar christelijke plichten dinden tot voorbeeld. Vergeten!... Wie zou de brave vrouw kunnen vergeten, die wij zoo teer en zoo lang... en toch niet lang genoeg... hebben gekoesterd en bemind.

Geniet in der Eeuwigheid de zalige rust, welke zij door uw dengzaam leven hebt verdiend.

Dierbare dochter en beminde familie, ik dank U voor de genegenheid en zorgen mij zoo mildelijk gegeven. Ik bid den Heer dat Hij er U voor zegene; ook in den hemel zal ik voor U bidden. H. Hart van Jezus, wees mijn hell. (300 d. afl.)

R. I. P.

De Namis, Dinsdag 7 December, om 8 ure.
De Begrafenis, Donderdag 9 Dec., om 8 ure.

Zele, druk Odilon Bracke.

„Pachter” De Landtsheer. — Grootvader Dominicus De Landtsheer was in de volksmond beter gekend als Pachter. Zodat men steeds zegde Pachterze meulen; zijn vrouw was Stina Pachters en de kinderen Raymond van Pachters en Maria van Pachters. Hoe dat kwam? Deze bijnaam heeft hij gekregen in Kalken: toen hij nog naar school ging zei meester Vande Velde hem steeds: „Gij zijt juist ne pachter”. Zelfs de opvolger noemde hem nog Miel van Pachters.

Vijf molens De Landtsheer. — In die jaren waren er vijf molenaars in deze familie:

1. in de Zomerstraat te Kalken Edward, zoon van Bonaventura.
2. op Zele-Kouter Dominicus (Pachter).
3. op Lokeren Staakte Ivo.
4. Op de Ertbuurmolen op de grenzen van Destelbergen, Laarne en Beervelde Henri, een zoon van Edward voornoemd.
5. op Lokeren Heiende Cyriel, eveneens een zoon van Edward voornoemd.

Dominicus De Landtsheer en Justine De Kesel met hun beide kinderen Raymond en Maria op hun zilveren huwelijksfeest (1896).

Het zilveren huwelijksfeest. — In 1896 vierde het echtpaar Dominicus en Stina zijn zilveren jubilé. Het hof was prachtig versierd met kleurrijke lichtpotjes en guirlandes. Gans de Kleine Kouter vierde mee en in die tijd konden ze nog feesten! Het echtpaar immers beschouwde men als een van de bijzonderste families van de wijk en de omgeving was hun zeer genegen.

Maria De Landtsheer. — Dominicus De Landtsheer stierf op 11 februari 1911 en liet de molen over aan zijn weduwe met hun ongehuwde zoon Raymond.

De dochter Maria huwde in 1901 met Leopold De Bruyne, onderwijzer aan de gemeenteschool van Zele. Ze kregen zes kinderen:

1. Bertha (1902), overleden te Vaku (Belgisch Kongo) als zuster missionarisse op 8 mei 1935.
2. Robert (1903), op rust zijnde schoolhoofd van de jongensschool Hamme St Anna.
3. Albert (1907), op rust zijnde onderwijzer te Berlare.
4. Gerard (1910), leraar aan de Vrije Vakschool te Brugge, overleden in 1977.
5. Paulus (1910), tweelingbroer van Gerard, overleden in 1911.
6. Martha (1915), overleden in 1916.

Molenaar Raymond De Landtsheer. — Na de dood van zijn vader Dominicus in 1911 baatte zijn ongehuwde zoon Raymond samen met zijn moeder de molen verder uit. Geboren te Zele op 30 juni 1873, zou hij reeds op 29 april 1913 overlijden. Op kleine kermis 1913 lag er een ongelukkige met afgeslagen been 's nachts voor het hekken. Nonkel Raymond nam het slachtoffer van een vechtpartij op en voerde hem op een kruiwagen naar huis (Wezepoel). Bij zijn thuiskomst had hij een zware koude gevat en hij is er aan gestorven. Het schone zilveren kruis stond vastgebonden aan het hekken toen de processie op O.L.H. Hemelvaart naar de Donk ging. Dit beeld zal ik nooit vergeten.

De molen wordt overgelaten. — Daarmede was het mooie molenaarsbedrijf aan zijn einde gekomen . Toch niet. Meetje Stina deed nog wat voort met de knecht en de meid en wachtte op een overnemer. Deze kwam nog vóór het einde van het jaar 1913. Het was Emiel De Landtsheer, zoon van Ivo van Lokeren Staakte. Hij huwde met Clarisse Verstraeten te Eksaarde en stichtte een nieuw gezin op dit mooie molenbedrijf. Helaas, zijn geluk was maar van korte duur. De oorlog 1914-18 brak uit op 4 augustus. In oktober 1914 werd hij door de aftrekkende Belgische soldaten gevangen genomen en dat op een valse beschuldiging. Ze voerden hem mee naar Frankrijk. Daar werd Emiel spoedig vrijgelaten, maar kon onmogelijk naar huis komen. Na de wapenstilstand keerde hij terug naar zijn vrouw en zijn intussen geboren zoon Ivo (1915).

Weergekeerd met een gevulde geldbeugel zette hij zich spoedig aan het werk. In de jaren twintig schakelde hij over op mekanisch malen.

De molen wordt afgebroken. — De oude statige molen werd in onbruik gesteld en in 1931 afgebroken. Het landschap op de Meerskantwegel was totaal van uitzicht veranderd.

Maria De Bruyne-De Landtsheer met Bertha en Robert. →

Zo was Zele een molen minder rijk en de andere molens volgden dapper. Alleen nog wat stompjes zijn de stille getuigen van de grote molenrijkdom van Zele. Tevergeefs erover gejammerd. Zij zijn weg en nooit zullen ze nog het landschap sieren.

Met eerbied denk ik nog aan de molenaars, maar ook aan de meulemakers, vooral aan de familie Mariman, vader Leonard en zijn zonen: Gustaaf, Pieter, Frans en Jacobus. Met deze mannen heb ik menig uurtje gesleten en ik bewonderde hun vakmanschap, want molens bouwen en vakkundig onderhouden was niet voor iedereen weggelegd. Ook de steenscherpers, die af en toe een onderhoudsbeurt moesten brengen aan de ronde stenen waartussen het graan gemalen werd. Daarin was Prosper Buydens van Lokeren een echte vakman.

Geloofd zij Jesus-Christus ! Amen.

†

Bid voor de ziel
van

Raymond De Landtsheer
zoon van wijlen DOMINICUS
en van Justina De Kesel

geboren te Zele, den 30 Juni 1873 en aldaar
godvruchtig overleden den 29 April 1913,
versterkt door de H.H. Sacramenten.

— — — — —

Zijn handel was recht en zijne wegen
vreedzaam, daarom was hij in rechting bij
allen die hem kenden. Spreuk 31.

Die den Heer vreest zal gelukkig zijn en
op den dag zijner dood gezegend worden.

God heeft hem beproefd als het goud in
den oven en hem aanvaard als eene zeer
angename offerande : hij stierf gansch on-
derworpen en tevreden omdat zijne ziel het
goddelijk aanschijn ging aanschouwen en in
God alle vreemde genieten.

Duurbare moeder, zuster, bloedverwan-
ten, weent niet gelijk deze die geene hoop
hebben. Ik verlaat een dal van tranen om
eeuwig gelukkig te zijn bij God. Intusschen
vergeet mij niet in uwe gebeden.

Mijn Jesus beruhtertigheid. 100 d. ad.

De plechtige Uitvaart en Begrafenis, zul-
len plaats hebben Vrijdag 2 Mei, om 9 ure.

Zeel. druk. De Geest-Heirwegh

Gelukkig de man die den Heer vreest.

†

BID VOOR DE ZIEL

van Mijnheer

EMIEL DE LANDTSHEER

Echtgenoot van Mevrouw

CLARISSE VERSTRAETEN

geboren te Lokeren de 21 mei 1881 en schielijk
overleden te Zele de 18 maart 1957,
versterkt door het H. Oliesel «in extremis».

Van Sint Jozef zegt de heilige schrift: «hij was een rechtvaardig man». En dan wil dit niet alleen zeggen dat hij aan iedereen gaf wat hem toekwam, maar ook dat hij godvrezend was, onberispelijk in 't onderhouden der geboden, oprecht in zijn spreken, vol verantwoordelijkheidszin en toewijding. In die zin mogen wij ook de dierbare overledene een rechtvaardig man noemen.

Door eerlijke arbeid heeft hij voor zijn gezin gezorgd: Gods wet was hem heilig, want de zonde was voor hem erger dan ziekte; zijn woord was nooit dubbelzinnig of vals; als hij iets beloofde kon men er vast op rekenen; waar hij kon hielp hij en stond hij bij; als hij ingezien had dat iets goed was zou hij het niet nagelaten hebben, voor niemand.

Waarlijk, zulke mensen zijn een voorbeeld voor ons allen. Hoe eenvoudig hun leven ook moge schijnen, het is groot in het oog van God! Geliefde vrouw en kinderen, wilt voor mij bidden. Als dank voor uw liefde en zorgen zal ik u gedenken bij den Heer.

H. Jozef, patroon der stervenden, bid voor hem.

DRUKK. DE BRUYNE, ZELE.

«Heer, geef hare ziel de eeuwige rust».

†

Vroom aandenken aan de ziel

van Mevrouw

CLARISSE VERSTRAETEN

Weduwe van Mijnheer

Emiel De Landtsheer

geboren te Eksaarde de 6 oktober 1888 en
overleden te Zele de 8 augustus 1961,
gersterkt door het H. Oliesel «in extremis»
en de Pauselijke Zegen.

Lid van de Christen Middenstands-Vrouwenbund.

De dood komt als een dief in de nacht, de Heer zelf heeft daarop onze aandacht gevestigd. Wij weten, dat wij hier op aarde geen blijvende woonplaats hebben, maar dat wij geroepen zijn deel uit te maken van de zegepralende Kerk in het eeuwige vaderland van de hemel. Zalig zij, die steeds bereid gevonden werden om voor hun Schepper en Rechter te verschijnen. Zij kunnen door de dood, hoe schielijk ook, niet verrast worden. Zij kunnen gelaten en in vrede het hoofd neerleggen na een welbesteed en vruchtbaar leven.

De overledene behoorde bij het gezin diep-overtuigde kristelijke moeders, die van hun levensdagen steeds een dienst weten te maken aan God en de medemens. Zij leefde totaal uit liefde: voor de Heer, voor haar echtgenoot en haar kinderen. Na de al te vroege dood van haar man werd zij nog meer overtuigd van de ijdelheid van al het aardse, en wijdde zij zich nog meer toe in onbaatzuchtige liefde voor de haren. Haar gedachtenis zal steeds in ere blijven bij allen, die haar hebben gekend. Haar vele verdiensten vergezellen haar nu in de eeuwigheid.

De families DE LANDTSHEER, VERSTRAE-
TEN, DE KEGEL en DE KEGEL.

danken U van harte voor de troostvolle blijken van deelneming en gebeden, welke zij van Uwentwege mochten ontvangen bij het afsterven van hun teerbeminde echtgenoot, vader, schoonvader, grootvader, broeder, schoonbroeder, oom en kozijn.

Bemindde kinderen en kleinkinderen, dierbare familieleden, samen met vader zaliger heb ik alles gedaan wat in mijn mogelijkheden lag om U alles te geven wat gij op lichamelijk en geestelijk gebied nodig had. Gij van Uw kant zijt altijd dankbare kinderen geweest. Ik dank U daarvoor, voornamelijk voor Uw liefde en genegenheid. God zegene U allen. Laten wij verenigd blijven door het gebed.

Mijn Jezus, barmhartigheid.

De families DE LANDTSHEER, VERSTRAE-
TEN, DE KEGEL en DE KEGEL,

danken U van harte voor de troostvolle blijken van deelneming en gebeden, welke zij van Uwentwege mochten ontvangen bij het afsterven van hun teergeliefde moeder, schoonmoeder, grootmoeder, zuster, schoon-zuster, tante en nicht.

Van Hecke, Zela

DE FAMILIE DE LANDTSHEER

Bonaventura De Landtsheer & Antonia Hellebaut
 (1807-1866) (1808-1890)
 Kalken, Zomerstraat.

Dominicus D.L. & Justine De Kesel
 (1838-1911) (1838-1926)
 1871. Koutermolen Zele

Edward D.L.
 (1845-1893)
 Zomerstraat Kalken

Ivo D.L.
 (1847-
 Lokeren Staakte.

Raymond D.L.
 (1873-1913)
 Koutermolen Zele

Maria D.L. & Leopold
 De Bruyne
 (1874-1946)(1866-1951)

Henri D.L. Cyriel D.L.
 Ertbuurmolen Heiende
 Destelbergen- Lokeren
 Beervelde

Emiel D.L. & Clarisse
 Verstraeten
 (1881-1957) (1888-1961)
 1913. Koutermolen Zele
 1931. Afbraak molen

†
BID VOOR DE ZIEL

van Mijnheer

Leopold Franc. DE BRUYNE

weduwnaar van Mevrouw

MARIA DE LANDTSHEER

Rustend-Onderwijzer, Ere-Bibliothecaris der St. Ludgerus-boekern, Ere-Secretaris der Mutualiteit „St. Jozefsgilde“ en van het Davidsfonds, Deken van het Aartbroederschap van het H. Sacrament, lid van verschillende godvruchtige Genootschappen.

Vereerd met het Kruis „Pro Ecclesia et Pontifice“, Ridder in de Orde van Leopold, Ridder in de Kroonorde, vereerd met de Zilveren en Gouden Palmen der Kroonorde, Mutualiteitsretekenen 1e en 2e Klas, Burgerlijk Medaille 1e en 2e klas en Burgerlijk Kruis 1e Klas.

Geboren te Zele, de 13 April 1866 en er zeer godvruchtig overleden de 2 December 1951, gasterkt door de laatste H.H. Sacramenten en de Pauselijke Zegen.

Op de Eerste Zondag van de Advent heeft de Dierbare Overledene zijn schone ziel aan haar Schepper terug geschonken.

De Kerk was verenigd op deze morgen en bad in het Introitus van de H. Mis deze woorden: „Tot U verhef ik mijn ziel, o mijn God, op U blijf ik hopen. . . .“, en deze zelfde woorden werden het gebed dat de trouwe dienaar bij zijn verschijnen voor de Meester over leven en dood bidden mocht. Kan het heerlijker? Kan het wel ooit met meer waarheid getuigd worden dan nu: „Heelbest, goede en getrouwe dienaar, over weinig zijt ge getrouw geweest, over veel zal Ik u stellen; ga binnen in de vreugde uws Heren...“ (Mt 25 21.) Het leven van deze Overledene is één dienst geweest voor God en de evenmeas. Hij was indachtig deze waarheid dat ons leven groter wordt in de mate dat we edelmoedig „dienen.“

Het is een onbegonnen werk de grote verdiensten van de Overledene in enkele woorden te schetsen. Onderwijzer ge-

durende 42 jaar, lid en bestuurslid van het Davidsfonds van 1887 tot 1946, bibliothecaris van 1892 tot 1948, medestichter en secretaris van de Mutualiteit St. Jozefsgilde van 1891 tot 1943, lid van St. Vincentiengenootschap vanaf 1887, lid en bestuurslid van de Confrerie van het H. Sacrament vanaf 1889, bestuurslid van Vlug en Vroom vanaf zijn ontstaan tot 1928, lid en bestuurslid van St. Franciscus-Xaverius Bond later genoemd de Bond van het H. Hart vanaf 1895 tot aan de dood. . .

Het mag ons dan ook niet verwonderen dat dit edelmoedig dienen meermalen herkend werd en door de H. Kerk en door de Koning. De Paus vereerde hem met het kruis Pro Ecclesia et Pontifice; de Koning met vele decoratie's gaande van de gewone medaille tot het Ridderchap in de Kroonorde.

Maar niet alleen de mensen, ook God heeft dit leven zijk gezegend onder vele oogpunten. Door de vreugde van de huiskring en de weelde van kindervreugde, in lengte van dagen, in gezondheid tot op het laatste, en in werkzaamheid. Een van zijn kinderen mocht hij zien vertrekken als missiezuster en ze ging hem vóór naar het Vaderhuis; zijn Dierbare Echtgenote mocht vele jaren zijn steun zijn en zijn Zoons maakten zijn trots uit.

Mijn Kinderen, ik heb U een voorbeeld gegeven, volgt getrouw dit voorbeeld na en ge zult gelukkig zijn. Vergeet me niet in uw gebeden.

Mijn dank gaat ook naar U, mijn trouwe helpster, die me in mijn oude dag hebt bijgestaan.

Bid allen voor mij gij die mijn vrienden zijt. Ik bid voor U in de Hemel.

Eucharistisch Hart van Jezus, brandend van liefde tot ons ontvlam ons hart van liefde tot U! 300 dagen aflat.

De familiën DE BRUYNE, DE LANDTSHEER, DE VRIENDT en DE KESEL,
danken U.

druk. De Bruyne, Zele

Gedenk in uw gebeden de ziel
van Mevrouw
Maria, Amelia De Landtsheer
echtgenote van Mijnheer
Leopold De Bruyne
geboren te Zele, de 29 December 1874 en er na een langdurige ziekte overleden de 30 December 1946, versterkt door de Laatste H.H. Sacramenten en de Pauselijke zegen.

Zo we met Kristus lijden, zullen we ook met Hem verheerlijkt worden.
Rom. VIII.17

Gedenk in uwe gebeden de ziel
van Mevrouw

Maria, Amelia De Landtsheer

echtgenote van

Leopold De Bruyne

geboren te Zele, den 29 December 1874 en er na een langdurige ziekte overleden den 30 December 1946, versterkt door de Laatste H.H. Sacramenten en den Pauselijken zegen.

Lid van den Bond en het Genootschap van het H. Hart en den Vrouwenbond.

't Is een hemeltje hier op aarde geweest, langen tijd, in het dicht nabij de kerk gelegen huisje. Haar kinderen hadden op hun beurt een gezin gesticht; ze zag de weelde van kleinkinderen groeien rondom zich en ze had ze lief... de echtelijke zorg waarmede ze haar man, al jaren, nauwgezet had omringd, de moederlijke overvaardigheid voor hare kinderen en hare meer dan gewone bekommering voor haar huiselijken werkring hadden nu een breder veld gevonden waarop ze werken en waarvoor ze bidden kon. God echter zou hare verdienstelijke ziel door lijden en ziekte aan dit leven onthechten. Een jaar lang lag ze stervensziek er: wachtte op den dood; traag maar vast, langs alle vezels, sloop de ziekte haar lichaam door. Maar met groot betrouwen en een heilige lankmoedigheid l-gde ze haar lot en haar leven in Gods vaderhand en na het offer van haar lieve dochter heeft ze ook deze beproeving van Gods H. Wil aenvaard en is rustig in den Heer ontslapen.

Duurbare echtgenoot, ik dank u om uw trouwe, liefdevolle zorgen; we hebben samen geleefd, gebeden en gezorgd voor onze kinderen, samen zullen we één blijven in gebed en gedachtenis; mijn lieve kinderen en kleinkinderen, bemint elkander zonsals ik u bemind heb en gedenkt uw moeder dagelijks in uwe gebeden. U allen, die me in mijn ziekte hebt verlicht en getroost, de Heer moeje u hierom zegenen. God zegene, God beware u allen.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U. 300 d ail

BIJLAGE.

De schatting van de Koutermolen in 1871.

Door mij geschat Ch. Rombaut, molenmaker en schatter te Wachtebeke. Gepotenteert hebbe geschat den Koornwindmolen gestaen te Zele, genaemd den Koutermolen den 29 april 1871.

Op 1 meye August De Poortere, molemaeker te St Nicolaes.

Al beyde geteekent.

Vooreerst de zeelen en koorden	francs	150
De buitenroey met toebehoorten		250
De binnenroey met toebehoorten		225
De windasse met haer ijzerwerk		370
De twee arduinen steenen		10
Het vangwiel met zijn geloop		160

Het voorwiel met zijn geloop	150
De vange met vlegel en toebehoorten	40
De twee luyassen met haer wielkens	35

Achtermolen

Den loopenden steen zijnde eenen 17der is dik bevonden 19 aen 38 francs 9 centiemen per duym	725
Den liggenden steen van gelijke weyde is dik bevonden geprezen bij den hoop alm	100

Voormolen

Den loopenden steen zijnde eenen 16der is dik bevonden 7 duym 3 kaert aen 29 francs 2 centiemen per duym	224.40
Den liggenden steen van gelijke weyde is dik bevonden 16 duym en 1/4 aen 29 fr 2 per duym	471.57
De vier groote ijzers van den achtermolen	100
De vier groote ijzers van den voormolen	80
De pasbrugge, vondel en toebehoorten achtermolen	30
De pasbrugge, vondel en toebehoorten voormolen	30
De bakking, steenkiste en ringhout te zamen achtermolen	20
De bakking, steenkiste en ringhout te zamen voormolen	15
De ontvangbak en goot	10
Al de reepen die in den molen bevonden zijn	35

Transpoort

De balance met heffenaer en gewigten	afweezende
Traphout, weyge en 4 Greyhouten en 12 scherphamers hijzeren handboom en lampe en temst meelstaende en schrijfschaelde en borstels in al de prommeldinge die in den molen bevonden zijn	fr. 35

Prijs van den Rosmolen bevonden

Den koning met den steert	40
Het groot sterrewiel met toebehoorten	140
Den kleinen koning met het klein sterrewiel en twee gelooopen	80
Den loopenden steen zijnde eenen wolf 13der is dik bevonden 9 duym aen 16 fr 32 centiemen per duym	146.88

Den liggenden steen van gelijke weyde is dik bevonden 10 duym aen 16 per duym en 32 centiemmen	163.20
De vier groote ijzers	50
De pasbrugge, vondel en ringhout	
de bakking en steenkiste te zamen en steen zijn	16

De somme bedragt in francs 3894.76 centiemmen

Door mij onderteekent Ch. Rombaut
August Depoorter

Robert De Bruyne

II. VERPACHTING VAN DE ARMENMOLEN OP DE KOUTER. (1790).

Op 7 september 1790 werd „den nieuwen Coornwindtmolen met de huysagie daarmede gaende, gestaen ende gelegen binnen deselve prochie op den Cauter” bij openbare aanbesteding aan de meestbiedende verpacht. Deze molen behoorde toe aan het Armbestuur (H. Geesttafel) van de gemeente Zele, verteenwoordigd door de H. Geestmeester.

Hierbij werd een kontrakt opgemaakt waarin de rechten en plichten van verhuurder en huurder nauwgezet werden omschreven. Opmerkelijk is hier o.a. de bepaling over de windcijns. Het gebruik van de wind (en ook van het water) was inderdaad niet vrij. Het windrecht was een heerlijk recht door de vorst toegestaan. De molenaar kreeg recht op windvang en betaalde daar jaarlijks de windcijns voor. Het recht op windvang hield o.m. in dat de aanplant van bomen kon worden verhinderd, wanneer deze de wind hadden kunnen belemmeren.

Tot pachter werd aangesteld Jan Baptist Paelinck. Deze huwde op 10 januari 1792 met Petronella Vercauteren (soms Vancauteren genoemd) „beiden uit Zele”. Ze wonnen o.a. twee zonen: Joannes, geboren op 30 september 1792, en Jacques, geboren op 16 pluviose an 13 (5 februari 1805).

Molenaar Jan Baptist stierf op 11 oktober 1808. Zijn oudste zoon Jan Frans behoort tot de lichting 1812 en trekt er zich in met nummer 37. Hij wordt voorlopig niet opgeroepen als „fils ainé d' une veuve”. Op 31 december 1813 werd hij toch onder de wapens geroepen en werd te Gent verwacht op 12 januari 1814. Napoleon beleefde dan echter zijn laatste dagen en Jan Frans negeerde het oproepingsbevel.

Van het huurkontraat is een kopie bewaard in het Rijksarchief te Gent. Ze is van de hand van Pieter Augustijn Verwilghen (griffier 1777-1796). De kopij is opgemaakt vóór de aanbesteding en naderhand werd de ruimte, opengelaten voor de naam van de huurder, niet meer ingevuld.

Hier volgt een getrouwe weergave van de tekst met eerbiediging van de nogal eigenaardige spellingsvarianten als zal en sal, pachter, pagter en paghter, enz. Alleen werden duidelijkheidshalve nogal wat leestekens bijgevoegd.

Condiën, voorwaarden ende bespreken op dewelcke den heere pastoor, Meyer, Borgemeester & schepenen, mitsgaeders Paulus Benedictus Landuyt, H. Geestmeester der prochie Zele, publicquelijck meestbiedende sullen verpachten den nieuwen Coornwindtmolen met de huysagie daermede gaende, gestaen ende gelegen binnen deselve prochie op den Cauter, den h. geest der voors(eyd)e prochie competerende (1) & activelijck gebruyckt wordende bij Pieter Corné, dit naer voorgaende kerckgebodt jegens op heden sevensten september 1700 't negentigh ten effecte deser gedaen als volgt. (2)

1

Alvoren sal men den voornoemden meulen en huysagie daermede gaende verpagten voor eenen termijn van ses achtereen volgende jaeren, diere(3) het eerste inganck sal nemen met prima meye van den naestcommenden jaere seventhien hondert een en negentigh, op expressen last & conditie nochtans dat den pachter, ongemindert zijne jaerlijcksche pachtsomme, gehouden sal sijn jaerlijckx te leveren aen den ontfangen der domeynen tot twaelf Dendermondsche sacken rogge, waermede den voors(eyd)en molen in redemptie van wintcheyns belast is, te betaelen van halven tot halven jaere, te weten te Sint Jansmisse(4) ende Kersmisse, emmers(5) ten sulcken anderen tijde

(1) toebehoren

(2) R(ijks)A(rchief)G(ent), Zele Oud 831. Verpachting Korenwindmolen op den Cauter, vroeger gehuurd door Pieter Corné, aen J.B. Paelinck op 7 september 1790.

(3) waarvan

(4) St. Jan De Doper, 24 juni

(5) namelijk

als die moeten geleverd worden ; gelijk hij pachter oock sal verobligeert wesen, tot dies aensogt zijnde, alle jaeren van de voorseyde gedaene levering te thoonen ende te exhiberen de respectieve quittantiën op pene van vervallen te zijn van zijnen pagt, indien het den verhuurdere belieft.

2

Den aencommenden pachter sal commen in 't gebruyck van den voors(eyd)en meulen ende toebehoorten bij prijsije, te weten van het draeyende werck bestaende in de buyten ende binnen roeyen met het ijserwerck, het huysseel, windhaeck, item alle groote ijzeren halse ende reyen met zijn spoor, item den steenreep met dry windhaecken ; item de prange met haer ijserwerck, onder den verstaende nochtans dat den h. geest daerinne is competerende voor staenden prijs ter somme van vijf en vijftigh ponden, dertien schellingen en elf grooten, in gevolge de prijsije daerof gedaen ende gemaect den vierden meye 1701.

3

Den pachter sal oock gehouden ende verobligeert wesen het voornoemde draeywerck geduerende sijnen termijn t'zijnne coste te onderhouden ende, bij soo verre ten expireren van zijnen pacht bevonden wierde het selve draeywerck verergert ofte versleten te wesen, sal hij pachter daer over aen den h. geest moeten instant ende redemptie (6) doen ten zeggen van mannen hun diere verstaende ende, in beteren staet bevonden wordende dan ten aencommen van den pacht, sal hij daerover op den voet alsvoren van den h. geest voornoemt insgelijcx recompensie ende instand genieten.

4

Dan wat belangt de resterende materiaelen van den meulen, die sullen onderhouden worden van wegens den h. geestmeester, behoudens dat den pagter sonder afslag van sijne pagtsomme tot dien jaerlijcx sal moeten leveren vier berders (7) ter breedte van eenen voet ieder ende ter lengte van beth (8) dan acht voeten.

5

Gelijckerwijs hetselve onderhoudt, reparatiën ende becostinghen door den aermen sal geschieden, naer prealabel kennisse bij den pagter gegeven te hebben aen den administrerenden h. geestmeester op pene van geen vergelde, soo

(6) verantwoording en vergoeding

(7) berden

(8) meer

sal den huerder gehouden ende verobligeert wesen aen de meulemaeckers ende andere wercklieden cost ende dranck te geven, sonder dat hij den pachter in redemptie van diere nogte voor de hulpe ende bijstand sijnder cnechten te dier occasie, mitsgaeders het stille liggen van den meulen iets het minste sal vermogen te pretenderen ten wat tittel ofte wat pretext het soude mogen wesen.

6

Nemaer (9) in gevalle het voorsejde stille staen ofte stille liggen tot het doen van die voors (eyd) e reparatiën quaem te dueren den tijdt van vier à vijf weken consecutivelyck, sal hy pachter in sulcken gevalle genieten quytchel op zijne pachtsumme naer rate van tijde, ende dat alleenelijck bij soo verre het-selve geschiedt ten tijde wanneer meest te maelen is ende dat het oock blijkt dat hij daerdoor merckelijcken ende excessieven intrest (10) heeft geleden ende andersints niet.

7

De slete van den steen sal afgemeten worden met den duym, die aan den h. geestmeester sal moeten opgeleyt worden ten prijze van dry ponden grooten sterck gelt van elcken duym, soovele den pachter geduerende sijnen termijn sal vermaelen, zijnde den loopenden steen bij de leste prijsje van den vierden mey 1701 voorsejt dick bevonden twaelf duymen en een quaert gewillighlijck Dendermondsche maete.

8

Ende den liggenden steen is dick bevonden Dendermondsche maete vijf duymen min een achtste paert.

9

Den gonnen pachter bedeydende (11) is verobligeert, boven alle lasten in desen besproken, aen den voorafgaenden pachter te vergoeden den prijs van den nieuwen voordermeulen, staende weirde, daer op gezet, met alle de wercken, soo draeyende als andere, daertoe behoorende en de slete van den steen ten advenante van veerthien gulden den duym ten seggen van mannen hun dies verstaende. (12)

(9) maar

(10) schade

(11) die de verpachting verkrijgt

(12) die terzake bevoegd zijn

10

Wordende alhier voordern besproken en geconditionneert dat den aencomenden pachter gehouden & verobligeert sal wesen aen den afgaenden paghter op te leggen en bij staende weirde aen te nemen den rosmeulen staende op den pachters woonstede met alle het draeyende en staende werck, mitsgaeders den steen daer op liggende ten advenante van negen gulden den duym, alles te doen by mannen hun dies verstaende.

11

De huysagien ende stallen te bewonen bij den pachter moeten respectvelijk, ongemindert zijne pagtsomme, bij hem onderhouden worden van veursten, pannestrijcken, mitsgaeders cleemen en weegen als naer costume.

12

Voorts word alhier noch ondersproken ende geconditionneert dat hij soo verre eenige schaede survenierde ofte intrest quaeme te geschieden aen den meergezeyden meulen, huisagie ende toebehoorten geduerende den pacht door pachters onagtsaemheydt, negligentie ofte onvoorsigtigheydt, 't waer op seer windigh weder denselven meulen wierde vergeten in tijds te vieren ende gaede te slaen soo het behoort, oftewel dat de zelve bij middel der selve onvoorsigtigheydt & negligentie door brandt gedemouilleert (13) wierde sonder notable tempeest, sal den pachter in sulcken gevalle gehouden zijn de gerezene schaede & intresten op te rechten ende restaureren 't zijnen coste, waertoe den pagter, benevens sijne respectieve borgen, als in alle d'andere punten, lasten & bespreken deser verpachtinge, sullen sijn ende blijven verbonden ende gecondemneert nietjegenstaende verdachthede ofte verjaerthede. (14)

13

Den pachter sal verobligeert ende gehouden wesen boven de twaelf Dendermondsche sacken rogge, ongemindert zijne pachtsomme, noch jaerelijckx te leveren aen den h. geest deser prochie den nomber van veertigh sacken goet cooren ofte meel ter geliefte van den h. Geestmeester, te weten het cooren ten gewigte van dertigh steenen per sack ende het meel acht en twintigh steenen per sack, die hij t'allen tijden ende wijlen sal moeten leveren op de billietten (15) van wegens den h. geestm(eeste)r aen hem toegesonden, wordende alles op pene van pachtbraecke, ende dat het voors(eyd)e cooren ofte meel t'zijnen coste sal gecocht ende geleverd, mitsgaeders tot desselfs laste alle

(13) vernield (Fr. *démolir*)

(14) verjaring (stam: dag en jaar)

(15) op schriftelijke aanvraag

costen, schaeden ende intresten, bij gebreke dies te resulteren, verhaelt ende gerecouvreert sullen worden.

14

Den pachter is oock gehouden ende verobligeert te stellen goeden ende sufficienten sekeren borge certifiant, verbonden als principaele binnen dese prochie, besprekelijck ende executivelijck voor sijnen geslaegen pacht mitsgaeders voor den geheelen inhouden deser conditiën ten contentemente van de verpachters binnen derden daege naer den overslag op pene van erverpaghtinge, faute van welcken het (onleesbaar) enchere (16) tsijnen laste hierelijcke ende parate executie verhaelt ende gerecouvreert sal worden.

15

Sullende hij pachter, benevens sijne borge & certifiant, een voor al ende elck voor andere, in solidium gehouden ende verobligeert wesen in het onderhouden volcommen deser conditiën te doogen volontaire condemnatie.

16

Den pachter en sal oock niet vermogen sijnen pacht over te laeten aen eenige andere personen sonder consent ende advies van de verpachters op pene van vervallen te sijn van sijne pacht.

17

Vervolgens is den pagter verobligeert te maelen tot vierentwintig vaeten (17) volgens d'oude costume & observantie, op pene van, t'elcken reyse bevonden wordende daer aenne te contravenieren, te verbeuren twee Dendermondtsche sacken rogge, d' helft ten profijtte van den aenbrenger, d' andere helft ten profijtte van den armen, ende voorts op extinctie van pacht indien 't de verpachters belieft.

18

Den pachter is oock gehouden, zonder diminutie van zijne pachtsomme, te betaelen alle prochiepointingen & settingen (18), geene uytgesteken nocte gereserveert, hoedaenig die souden mogen wesen.

19

Dan wat belangt de haegen staende op de wooninge van den huerder, sijn pastoor, meyer & Borgemeester ende schepenen, mitsgaeders h. geestens, met

(16) Fr. de geboden som

(17) het maalgeld of molster mag niet hoger belopen dan „ten 24^{en} vaete'', dus een goede 4 %

(18) het bepalen van de som die iedere belastingplichtige in een hoofdelijke omslag te betalen heeft

... (naam van de huurder, niet ingevuld) ... dienaengaende overeengekomen & geconveniërt, te weten dat aen hem ... (idem) ... in redemptie van diere van weghens desen aermen eens (19) is gegeven ende betaelt tot ... (som niet ingevuld) ..., waarmede de proprieteyt aen den aermen is volgende, onder de expresse conditie en last dat den huerder deselve haegen behoorelijck t' zinnen coste sal onderhouden tot ende met het expireren van sijnen pacht.

20

Verders wordt alhier noch geconditionneert dat den pagter niet en sal vermogen te maelen op sondaegen ende heylige daegen van ten negen tot elf uren voormiddagh, emmers (20) geduerende den tijd der hooghmissie ende vesperen, op pene van te verbeuren ende betaelen tot thien schellingen t' elcken reyse ten profijtte van den aermen, tenwaere den urgenten nood anders verrijchte, in welcken gevalle den huerder gehouden zal wezen prealabel kennisse te doen aen den heer pastor & meyer dezer prochie tot het becomen desselfs consent ende permissie.

21

Den huerder en sal geen nieuwe steenen vermogen te leggen ofte daeraenne veranderinge te brengen ten zij met prealabel kennisse der regeerders van dezen aermen, op pene van geen vergelde & dat daer omtrent geen regard en sal genomen worden.

22

Wordende voordern noch ondersproken ende geconditionneert dat den pachter sal gehouden wesen zijne pagtsomme te betaelen in vier distincte paeyementen van dry tot dry maenden, van den in te gaenen pagt uyerlijck binnen de acht daegen naer het expireren van iedere dry maenden, tot voldoeninge van welcke paeyementen de borge even gelijk den huerder principael sal toesprekelijck & executeerlijck wesen; bij soo verre den huerder door het afketsen der zelve geïnterrompeert wierde, en sal hij daerover geen den minsten afslag vermogen te vraegen ofte exigeren.

23

Den pachter is boven en ongemindert alle het gonne voorschreven te betaelen ten profijtte van den aermendisich voor eenen godtspenninck tot VI pond grooten.

(19) in éénmaal

(20) namelijk

24

Gelijck hij pachter oock gehouden is sonder eenigen aftreck als voren te betaelen alle oncosten soo van scabinaele (21) als andere rechten aen dese verpachtinge dependerende ende bestaende als volgt.

25

Te weten aen dheer Thomas Mignot, meyer deser prochie, over zijn recht van opslag in dese verpachtinge met het doen kerckgebodt X schellingen VIII grooten.

26

Item over wijngeld ter taeffelen aen de verpachters I pond X schellingen.

27

Item aen den greffier over sijn regt van het stellen & componeren deser conditiën sonder de double (22) XVIII schellingen.

28

Item aen den zelven over sijn recht van het aflesen & condigen dezer met voordere devoiren tot het sluyten deser gerequireert tot X schellingen.

29

Item over het schrijven twee kerckgeboden van 't publiceren respectvelijk tot Dendermonde & Lokeren met de zegels over d' helft tot I schelling X grooten.

30

Item aen d' officieren om hunne devoiren ter causen deser verpachtinge III schellingen.

31

Item neemt den pagter nogh tzijnen laste te betaelen ende ligten aende copie autentiq deser conditiën met simpele (23) van diere omme te bewegen in handen van den h. geestmeester comt daerover tot XVI schellingen.
Item over den zegel tot dese conditiën geappliqueert met excrementie (24) II schellingen II grooten.

(21) eigen aan de schepenen (scabinium)

(22) het dubbel, de kopij

(23) de oorspronkelijke akte

(24) als bijkomende last

Op alle welke vorenstaende conditiën pachter bedegen is Jan Baptiste Paelinck voor de somme van tachtentigh ponden grooten courant sjaers.

Aldus verpacht in der formen ende manieren voorschreven ten overstaen van heer & meester Petrus Franciscus Jacobus Sinave pastor, Paulus Benedictus Landuyt armenmeester, dheer Joannes Thomas Mignot meyer, Joannes Ignatius De Haeck Borgem(eeste)r, Joannes Bernardus Van Eetvelde, Jacobus Francis Burm, Judocus Van Langenhove, Joannes Francis van den Abbeel, Pieter Vercauteren ende Pieter Dheer schepenen in ordinaire vergaeringe desen 7en 7bre 1790.

T'oorconden(25) als greffier signant

(getekend:) P.A. Verwilghen.

III. BOUW EN WERKING VAN EEN KORENWINDMOLEN.

Aan de hand van beide teksten kunnen we ons een goed beeld vormen van de molen en zijn werking.

1. Bouw — In beide gevallen gaat het om een *staakmolen*: heel de molen is opgebouwd rond een zware verticale spil, waarrond het molenhuis draaibaar is. Deze staak rust op een kruis van eikenhouten balken en wordt in verticale stand gehouden door vier dubbele schoren. Het geheel rust op vier gemetselde voeten. Het is een open staakmolen: hij is van onderen open. De molen wordt naar de wind gedraaid (kruien) door aan de trap of de *staart* achteraan de molen te vertrekken, wat een felle krachtinspanning vereist.

2. Werkruimte — De werkruimte of maalinrichting bevindt zich boven in de molen en is bereikbaar via een trap. Bovenaan, in een afgesloten ruimte, vindt men de bewegende delen, alle uit hout. Daaronder is de werkruimte met de maalinrichting.

3. Werking — De molen wordt in beweging gebracht door de vier wiken, gevormd door twee houten *roeden*, samen verenigd tot het roedenkruis. Hierin bevindt zich een vierkant, waarin de *molenas* is gestoken. Elke wiek draagt

(25) om te boekstaven

aan één zijde *hekken*, waaraan de zeilen bevestigd worden. Deze spant de molenaar aan met een *halse*. Aan de andere zijde zijn de *windborden* te zien. De molenas draait in een gladgeslepen *arduinsteen*. De draaiing van de molenas wordt via het *bovenwiel* overgebracht op de vertikaal staande *koningspil*. Deze drijft het *spoorwiel* aan (kroonwiel, sterrewiel), dat de beweging overbrengt op de gehele maalinrichting. Aan de koningspil is eveneens een groot wiel bevestigd, het *vangewiel*, dat de *vange* (prange) in beweging brengt om de molen stil te zetten. Met de *vangvlegel*, een zware balk die men doet zakken of rijzen, kan men de vange pressen of lossen. Aan de koningspil is er verder een tweede rad, dat dient om het *luiwerk* aan te drijven: een rol die men naar believen door de koningspil kan laten aandrijven om zakken graan naar boven te hijsen.

4. De maalinrichting — De molen telt een *voor- en achtermolen*, telkens met twee molenstenen: de onderste of liggende steen heet de *ligger* en de bovenste of draaiende steen is de *loper*. Het molenijzer of *rijn* is een ijzeren kruis dat in de loper wordt ingelaten en aan een spil bevestigd is om de steen te doen draaien. Zelf zit de loper in een soort houten kas, de *steenbuis*, en rond de ligger is een houten ring, het *ringhout*. Tussen die beide stenen wordt het graan gemalen. Ze hebben scherpe groeven, die regelmatig door de *scherpers* met scherphamers moeten gescherpt worden. Bij het scherpen staat de steen op een houten balk, het *greihout*. De afstand tussen beide stenen kan geregeld worden om fijner of grover te malen. Daartoe dient de *pasbrugge*, twee balken die ineens zitten in de vorm van een T; in de pasbrug ligt een balksken dat dient om de stenen op elkaar te doen passen: de *vondel*. Het meel loopt langs een *goot* in de meelbak.

5. Hulptoestellen — In de molen is allerlei gerief te vinden:

- de *heffenaar*: om de zak op schouderhoogte te brengen.
- de *huysse*: een Romeinse balans (unster).
- de *windhaak*: ijzeren haak om bij hevige wind iets vast te zetten.
- de *temst*: de teems of haarzeef.
- een *wegge*: wig of spie.
- *prommeldereye*: prondel, allerlei gerief dat niet meer gebruikt wordt.

6. Een Rosmolen — Bij onvoldoende wind beschikte de molenaar over een rosmolen (roskot), waarbij een paard (ezel, os) in een cirkelbaan liep en met behulp van een gaerel de koningspil en daardoor de maalinrichting aandreef.

7. Gebruikte maten en gewichten (26).

korenmaat: 1 zak = 130,3 liter.

havermaat: 1 zak = 151,2 liter.

1 pond = 0,433 kilo.

1 steen = 6 pond = \pm 2,5 kilo.

Wie meer wil weten over molens, bezoeke het Provinciaal Molenmuseum te Wachtebeke waar men o.a. verschillende maquettes kan bewonderen vervaardigd door onze Zeelse molenmaker Walter Mariman.

IV. DE ARMENMOLENS IN ZELE

1. — Het lag helemaal in de lijn van de Armbesturen voorzorgen te nemen om in geval van graanschaarste de bevoorrading van de bevolking en vooral van de behoeftigen te verzekeren. Een geschikt middel daartoe vormden de zogenaamde Armenmolens. Volgens J. Pieters was reeds in 1363 één van de drie domaniale windmolens erfelijk verpacht aan de armentafel en van het eerste kwartaal van de XVe eeuw af behoorden twee molens telkens voor de helft toe aan het armbestuur (1). Volgens De Potter en Broeckaert behoorden in 1582 twee molens volledig toe aan de H. Geestdis (2). Het reeds eerder geciteerde Jaarboek van Oostvlaanderen vermeldt er voor de 19e eeuw nog drie (3).

Ze zouden evenwel alle drie in 1871 verkocht worden.

2. **Beschrijving** — In de verkoopakte en de daarbij horende bescheiden worden ze als volgt beschreven (4):

(26) Dr. P. Vandewalle, *Oude maten, gewichten en muntstelsels in Vlaanderen, Brabant en Limburg, Oostende*, 1984, p. 62.

(1) J. Pieters, *De armenmolen te Berlare*, in *Annalen Oudheidkundige Kring Dendermonde*, 3e reeks, XIV, p. 113.

(2) F. De Potter en J. Broeckaert, *Geschiedenis van de Gemeenten der Provincie Oostvlaanderen*, 4e reeks Arrondissement Dendermonde, 3e deel, *Wetteren, Wichelen, Wieze, Zele*, Gent, C. Annoot-Braeckman, 1893, p. 19

(3) *Kultureel Jaarboek Oostvlaanderen* 1960, p. 177 en 180.

(4) RAG, Fonds Notariaat, Depot Schickx II, nr 101, Akten 11, 19, 29, 32 en 53, met het besluit tot verkoop en de goedkeuring door de Bestendige Deputatie. Alsook RAG, ZELE Modern 702, *Sommier der goederen en inkomsten van het Armbestuur der gemeente Zele, 1853-1873*, p. 2, 4 en 28.

a. – *Eerste koop*: een staakgraanwindmolen en roskot met huis en erve, gestaan en gelegen te Zele, op de Kleine Kouter, sectie C nrs 455, 456 en 457, groot in erve 40 aren 50 centiaren, palende oost aan Madame Rodrigues en anderen, zuid Mijnheer Singelij, west Mijnheer Burm - Van Hese, noord de steenweg op Overmere. Deze molen is gebouwd in 1614. Verpacht aan Philippus Vander Spurt voor 9 jaar tegen 800Fr 's jaars (= Dorpmolen).

b. – *Tweede koop*: een staakgraanwindmolen gestaan en gelegen op de Oude Kouter Sectie C nr 2, groot van grond tien aren vijftig centiaren en een woonhuis met stallingen en andere afhankelijkheden, gestaan en gelegen bij het dorp Sectie F nrs 816, 817 en 818, groot in erve 29 a. en 80 ca., palende aan de Molenstraat en aan de Veldekenstraat, aan de heeren notaris Van Cromphout en Doctor Vande Velde, mede aan de heren Thienpont-Roggeman te Lokeren en Louis Coppieters te Zele. Verpacht aan Benoit d' Haese voor 9 jaar van 1 mei 1862 tot 1 mei 1871 tegen 800Fr 's jaars (= Koutermolen).

c. – *Derde koop*: een huis, stallingen en verdere afhangen met de erve gestaan en gelegen te Zele, wijk Meirskant, Sectie C nrs 901 en 902, groot 13 a 10 ca en palende noord en oost de straat, zuid Mijnheer Vermeulen - Dons, west volgende koop. Dit huis en de molen die erbij gestaan heeft werden omtrent 1804 gebouwd met giften en ene som van Fr 2721.08 betaald door Judocus Benedictus Goossens voor afkoop ener fondatie. Molen en roskot zijn in 1838 afgebroken. Verpacht op 25 juni 1867 aan Jan Vancautereren voor 150 Fr tot 1 mei 1871, samen met:

d. – *Vierde koop*: een perceel bouwland, gezegd hofland, nevens voorgaande huis, gelegen Sectie C nr 904a, groot 11 a 50 ca, palende oost voorgaande koop, zuid Mijnheer Vermeulen-Dons, west Juffrouw Zaman te Berlare, noord de straat.

3. Besluit tot verkoop — Op 12 mei 1870 vergaderde het Bureel van Weldadigheid, erfgenaam van de vroegere H. Geesttafel, om 3 ure namiddag in het gemeentehuis te Zele. Dit bureel bestond uit de heren Leonard Nelis, koopman, voorzitter en de leden Eduard-Jacob Burm, grondeigenaar en landbouwer, Petrus Rosseels, grondeigenaar en olieslager, Theodoor Blancquaert, grondeigenaar, en Theodoor Nelis, bediende aan de burgerlijke stand ten gemeentehuize van Zele, allen binnen dezelve gemeente Zele wonende en gehuisd.

Een eerste besluit betreft de verkoop van het huis met afhangen en erve op de Meerskant (derde en vierde koop). De waarde wordt geschat op ongeveer 4000 Fr en met een jaarlijkse pacht van 150 Fr brengt dit slechts 3,75 % op. Daarenboven vergen de nodige herstellingen en het onderhoud veel geld. Daarom besluiten ze de toelating aan te vragen om het goed te verkopen.

Een volgend besluit betreft de twee molens. Hierbij stellen ze vast: de molens hebben veel verloren in waarde door de opkomst van de stoommaaldertijen, waarvan er reeds één te Zele is opgericht. Daardoor kunnen de pachters nog moeilijk de oude pacht van 800 Fr 's jaars opbrengen en wij kunnen de pacht niet verlagen. Anderzijds is er veel geld nodig voor herstellingen en onderhoud en het ware dus voordeliger beide molens te verkopen. Door de kopers de kans te geven de helft van de koopsom te laten staan zou men er wel een goede prijs voor kunnen krijgen. Tenslotte is het beter dat deze goederen in de gemene handel zijn dan dat ze in dode hand blijven.

Met deze redenen omkleed sturen ze dan ook de aanvraag om de goederen te verkopen aan de Bestendige Deputatie van de provinciale Raad van Oost-Vlaanderen, die hun op 30 juli 1870 de toelating geeft om de goederen „openbaarlijk” te verkopen.

4. Verkoop

a. – Op dinsdag 10 januari 1871 om drie uur namiddag ging in het gemeentehuis te Zele Meester Eduardus Schickx, notaris te Zele, over tot de verkoop. Aanwezig waren de voorzitter en de leden van het Bureel van Weldadigheid. Voor de eerste koop werd het hoogst geboden door Pieter Mariman, molenmaker te Zele: 10.700 fr. Voor de tweede koop bood Karel Billiet, mulder te Appels, het hoogst, namelijk 10.100 Fr. en voor de derde en vierde koop samen Jan Leo Van Cauteren, koopman en grondeigenaar te Zele, met 2000 + 800 Fr.

b. – Op dinsdag 24 januari 1871, zelfde plaats en uur, leidde notaris Schickx de tweede zitdag. Op de eerste koop, ingesteld voor 10.700 Fr., werd niet meer geboden, zodat hij werd „in opschorting gehouden.” Opgeroepen op de instelsom van 10.100 Fr., werd de tweede koop „na verschillende hoogernissen ontvangen te hebben finaellijk toegewezen” aan Lodewijk Van Fraeyenhove-Huwaert, landbouwer te Moerzeke, voor 15.000 Fr. De samengebrachte derde en vierde koop werden toegewezen aan de hoogstbiedende Pieter Severus Coppieters, herbergier en laarzenmaker te Zele in het Zwanestraatje, voor 4000 Fr. Hij verklaarde te handelen namens zijn neef Cesar De Loose, hoefsmid te Berlare. De verkoop werd geregistreerd te Lokeren op 27 januari 1871, deel 194, blad 29 r°. Hierbij verklaarde de registratie dat de draaiende en roerende werken van de molen in koop twee een werkelijke waarde hadden van 2.594,78 Fr. en dat deze in de koopsom was inbegrepen.

c. – Op maandag 6 maart 1871 te 11 uur kwam Cesar De Loose verklaren dat de koop van de loten drie en vier gebeurd was namens de gebroeders Karel Paul en Jan Baptist Van Mossevelde, koopmans en grondeigenaars te Dendermonde. Dit werd geregistreerd te Lokeren op 6 maart 1871, deel 194, blad 56 r°.

d. – Op woensdag 1 februari 1871 te 3 uur ging meester Schickx over tot de openbare veiling en voorbereidende toewijzing van de ingehouden eerste koop. Deze werd toegewezen aan Ivo Steels, landbouwer in de Stokstraat te Zele voor 10.600 Fr.

e. – Op woensdag 8 februari, zelfde plaats en uur, volgde dan de definitieve toewijzing aan Dominicus De Landtsheer, molenaar te Kalken, thans te Zele verblijvende. Hij had tenslotte het bod gebracht op 11.000 Fr. Volgens de schatting van de registratie hadden de draaiende en roerende werken van molen en roskot samen een waarde van 3.915,34 Fr. Deze was in de koopsom begrepen. Dit werd geregistreerd te Lokeren op 10 februari 1871, deel 194, blad 42 r°.

5. De opbrengst

Op 6 april 1871 nam de gemeente Zele te Brussel een inschrijving op het Grootboek der Nationale Schuld van België, vijfde serie nr 499, voor 17.000 Fr. aan 4,5 %. (5)

Als oorsprong van deze som werd opgegeven :

(5) RAG, Zele Modern 702, Sommier... , f° 206.

de helft van de verkoopsom van de Dorpmolen	Fr. 7.500.00
item van den Koutermolen	5.500.00
De gehele verkoopsom van een huis te Meerskant	<u>4.000.00</u>
samen	17.000.00

Hadden de kopers gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de helft van de koopsom te laten staan? Inderdaad voor Domien De Landtsheer vinden we een schuldvordering van 5.500 Fr. à 4,5 % of Fr. 247,50, bezet op zijn koop. Ambtshalve werd dit ingeschreven ten kantore van den Hypotheekbewaarder te Dendermonde op 6 april 1871, deel 379, blad 82 v°. De laatste betaling door De Landtsheer gebeurde op 6 april 1886. (6)

Dat Van Fraeyenhove hetzelfde deed is waarschijnlijk, maar een bewijs kon niet gevonden worden.

Dr. A. Coucke

(6) Ibidem f° 29.

NOSTALGIE

Karreket kiet kiet
'k zit in 't riet riet riet
maar je vindt me toch niet
om de duivel niet

Zo zongen wij, kinderen van de Zeelse Dijk, spelend langs de witgekalkte huisjes die als 't ware gebukt, bescherming zochten achter de uit klei opgebouwde dijken.

Inderdaad, nog nooit hadden wij dat levenslustig zingend karakietvogeltje echt goed kunnen zien... en toch woonde het in het riet langs de oever van de Schelde.

Wie van de Dijk is komt er graag terug al ware het maar om de leuke en soms ook nare herinneringen te horen oproepen van de rasechte Dijkenaars.

Het Straatje met de zwarte schuur, de Grote Hof waar de huisjes aaneengeplakt stonden als in een begijnhof. De Grote en Kleine Wegel, de Mortels en 't Stort waar we braambessen gingen plukken en in het opgespoten Scheldezand een oven groeven waar we echt vuurtje in stookten. De Kaai en de Anker waar we in de stapelhuizen en vervallen beerputten stoeiden en speelden. De Bom, de Winningen, 't Kappeleveld, de Moerbossen en 't Speeldoorn waar we in de pas gebeerde weiden gingen voetballen met alle gevolgen van dien...

De Schelde, de kille van Sooikens, maar vooral de Grote Put waren getuigen van onze zwemkunst in de stijl van „De Witte”.

Ja, helder was toen nog het Scheldewater, zeker bij vloed.

In de bevroede oeverweiden ging moeder de was doen en bleken op de flanken van de dijk.

Op die dijkflanken tierden de notelaars weelderig. De vruchten werden maar al te vroeg door het jonge volkje afgeknuppeld, gesnoesterd en verkocht op school... voor snoepgeld.

De ballepijp echter was meer in trek bij de dorpelingen, daar kwam het hoogste bod bij te pas.

In de zomer en herfst werd er op de Dijk veel gevestigd. Bijna aan elk huis zag men aan de achtergevel de „hoepels” en de „kodde” van het kruisnet hangen en zag men de vissers met de hand netten breien. Ik herinner me nog de namen van de bedrijvigste vissers: Jan en Maurits Van Avermaet, Remi en Cesar D' Hollander, Jules van Hoey,...

De Lange en Korte Kille, de Meir in 't Scheldebroek, Kotjesbeek en zelfs Sint-Onolfsdijk aan de overkant van de stroom waren de voornaamste trekpleisters van het vissersvolk.

Maurits Van Avermaet viel eens, op een nacht, in slaap bij zijn visgerei, toen hij plots werd gewekt door de opkomende vloed die hem reeds gedeeltelijk overspoeld had.

Dat deze mannen, met de stroom vergroeid, van vissen iets afwisten, staat buiten kijf. Met hun kruisnetten, schepnetten, peuren en lijnen zag men ze geregeld bij het vallen van de avond door beemden en velden trekken, op zoek naar hun uitverkoren plaatsje. Dat er toen nog paling en zoetwatervis te vangen was hoeft geen betoog.

Krabben, zo groot als een schoteltje, waren ook van de partij, dit echter tot grote ergernis van de vissers. Deze schelpdieren vernietigden immers vaak het aas, „de teekkluts”.

Vaak gebeurde het dat de putten langs de dijk, overblijfsels van de overstromingen, werden leeggeschept met emmers. Zo werden door enkele moedigen honderden emmers water over een kunstmatige dam gestort.

Wanneer de put bijna leeg was, was het een kleine kunst om door middel van een schepnet zich de vissen eigen te maken.

Ik herinner me nog dat men eens een snoek ving, zo groot dat ik er als knaap echt schrik voor had.

Het gebeurde ook vaak dat de dam, onder druk van het verplaatste water, doorbrak en dan was het noeste werk tevergeefs geweest. Ja, de mensen van de Dijk zijn me bijgebleven als noeste werkers. In mijn nostalgie zie ik het labeur van onze landbouwers. Koren en tarwe oogsten met behulp van pik en pikhaak. Hennep en vlas roten in de grachten was een niet te onderschatten opdracht.

Op de kade van Van Akeleyen werd steenkool en witzand gelost en per zak op de rug getorst en over de smalle loopplank van het schip naar de loods gesjouwd.

Vlasboten, meestal Hollandse, meerden bij hoge tij aan de dijk, ter hoogte van de Scheldeschoor. Met de gaffel werd elke bundel door een tiental personen doorgegeven, op de wagen geladen of in de loods gestapeld.

Jan Van Avermaet, broodbakker, zie ik in mijn herinnering onder het zweet staan bij zijn bakkersoven. Alle bewerkingen gebeurden met de hand en paal: zakken bloem torsen, kneden, afwegen en vormgeven. Ondertussen diende Jan te „rotelen” om de lemenbrandstof in gloed te houden. Wanneer de stenen witgloeiend werden, werd de as verwijderd met behulp van een natte borstel. Eén voor één werden dan de gerezen broden in de oven geschoven door middel van de paal.

Wanneer de broden gebakken waren, werden die dan ook één voor één met de paal weer uit de oven gehaald.

Met de hondenkar werd het brood vliegensvlug naar de klanten gebracht. Iedereen wachtte immers op het dagelijks brood.

Als anekdote kan ik hier getuigen dat Jan zijn viervoeters intuïtief aan zijn stamcafé bleven staan om hun baasje zijn dorst te laten lessen. Eens ging Jan gedurende een fikse regenbui in zijn hondenkar schuilen. Plots klapte het deksel dicht en onze bakker zat gevangen in zijn eigen wagen. Zijn trouwe dieren voerden hem echter veilig naar huis waar hij kon bevrijd worden.

Ook de schooljongens, waartoe ook ik eens behoorde, hadden het niet onder de markt. Dagelijks trokken we drie kilometer ver langs slijkerige en hobbelige kasseiwegen, velen op klompen, naar school. Deze weg werd meestal vier maal per etmaal afgelegd.

’s Winters bleven we middagmalen bij familie of kennissen in de omgeving van het dorp.

Bij wintertijd mochten we een halfuurtje vroeger de school verlaten. Toch was het reeds donker toen we hijgend thuis kwamen, want we hadden schrik voor de „Boekaros” aan de Kruis-Lieve-Heer...

Jozef De Clerck

DE JUBILEUMVIERING IN DURMEN

(17.09.1988)

Zoals in het vorig jaarboek werd aangekondigd(1), heeft de parochie Durmen op 17 september 1988 het feit herdacht dat dag op dag honderd jaar te voren kanunnik Adolf Bernard Van der Moeren de eerste H. -Hartkerk inzeggende en de eerste mis in Durmen opdroeg. Een *eeuwfeest* dus, want het plaatselijke *Liber memorialis* situeert de oorsprong van de parochie uitdrukkelijk in het jaar 1888, hoewel de officiële erkenning pas in 1896 zou volgen. In 1988 was ook de huidige H. -Hartkapel op het „Hageland” een halve eeuw oud en was de stichter van de parochie, kanunnik Van der Moeren, zelf vijfenzeventig jaar overleden.

Op deze drievoudige herdenking waren de Durmenaren voorbereid door middel van een beknopte kroniek van de geschiedenis van hun parochie. Deze brochure, opgesteld door ondergetekende en uitgetikt en gepolycopieerd door Hubert Temmerman, werd enkele weken vóór het feest aan alle gezinnen van de wijk bezorgd. De gegevens ervan volgen in bijlage.

Op zaterdag 17 september startte de viering om 17 u. met een plechtige geconelebreerde mis ter ere van het Heilig Hart van Jezus, opgeluisterd door het C.M.B.V. en het Familiekoor van Zele, met gelegenheidshomilie door pastoor-deken Alfons Willems. Pastoor Bingé van zijn kant zorgde voor speciale boekjes, met op de kaft (de ook voor de geschiedkundige brochure gebruikte) tekeningen van de oude en de nieuwe kerk, van de beide kapellen van Durmen en van kanunnik Van der Moeren. De burgerlijke overheden van Zele alsmede de diverse sociale en culturele organisaties waren zeer goed vertegenwoordigd. Na de eucharistieviering stapte een druk bijgewoonde processie op naar de door de omwonenden fraai versierde H. -Hartkapel, onder muzikale begeleiding van de katholieke fanfare van Hamme-Sint-Anna.

Omstreeks 19 u. bood de pastoor aan alle genodigden en belangstellenden een gratis koffietafel aan in het „catecheselokaal”, waar met een korte academische zitting de expo „oud-Durmen” werd opengesteld. Namens de kerkfabriek verstrekte ondergetekende de nodige historische toelichting bij de tentoonstelling, met bijzondere aandacht voor de figuur van kanunnik Van der Moeren en met tevens een dringende oproep aan het gemeentebestuur van Zele om de ontvolking van Durmen te stoppen door middel van bouwgele-

(1) Cf. Jaarboek H.O.K. Zele nr. 18, 1987, blz. 77-81: „Honderd jaar eigen kerk te Zele-Durmen (1888-1988).”

De processie op weg naar de kapel (foto R. Pieters)

De 50 jaar oude, voor de gelegenheid versierde, H. - Hartkapel op 17.09.1988 (foto R. Pieters).

De oudste Durmenaar, de heer Gibert De Mets (geboren 1898), gewezen onderwijzer aan de vrije lagere school Kapellestraat - Rotstraat (1918 - 1920, 1922 - 1944) en gewezen tijdelijk schoolhoofd van de vrije lagere school van Huivelde (1920 - 1922), tevens aangetrouwd familielid van kanunnik Van der Moeren, buigt zich aandachtig over het geëxposeerde fotomateriaal. Boven hem (linkerwand) prijkt de foto van het befaamde tiendenregister van Werden, het oudste document over Zele. (foto R. Pieters).

Een ander zicht op de tentoonstelling, met in het midden het staatsieportret van kanunnik Van der Moeren. (foto R. Pieters).

De vlaggen van de twee rivaliserende Vlaams-katholieke bonden van Durmen in de dertiger jaren. Links de vlag van de door de parochie gesteunde bond van christendemocratische strekking, rechts die van de flamingantische bond (V.N.V.) (foto R. Pieters).

genheid en om zo de toekomst van wijk en parochie veilig te stellen. De in groten getale tentoongestelde foto's en documenten -met in primeur voor Zele een fotografische reproductie, afkomstig uit het staatsarchief van Düsseldorf, van het oudste document over onze gemeente(2)- lokten ook de volgende dag nog een stroom bezoekers. Daarnaast kon men overigens nog een collectie in Durmen vervaardigde kantwerkjes bewonderen, en ook de vlaggen van de twee vijandige Vlaamse „bonden” uit de jaren dertig hingen in de zaal. 's Zondagnamiddags vulden volksspelen op het kerkplein de expo-activiteit aan. Tenslotte konden de Durmenaren zich, ter gelegenheid van het eeuwfeest, bij hun dorpsgenoot Paul Smet prachtige sierschotels aanschaffen, beschilderd met de afbeelding van de oude en nieuwe H.-Hartkerk.

Afgezien van het algemeen overzicht in bijlage, wil ik mij, voor wat de geschiedenis van Durmen betreft, hier voorlopig beperken tot de kapel van het Heilig Hart. Ze werd gebouwd in oktober 1938 aan de linkerkant van de baan

(2) Het betreft een tiendenregister van de abdij van Werden uit de 11e of het begin van de 12e eeuw. Eén van de Zelenaars die de tiendenbelasting moesten betalen aan de Westfaalse abt, is „Gosuinus de Durmen”. De oudste ons bekende Durmenaar dus, maar meer dan zijn naam is over hem niet geweten.

naar Hamme en kostte 3.693,70 fr, waarvan 3.200,95 fr voor rekening van de gemeente Zele als schadevergoeding voor het afbreken van de vroegere H. -Hartkapel. Deze stond aan de overkant en dateerde pas van 1928. Zij diende echter te worden gesloopt omwille van de rechtekking van de baan en de buurtspoorweg. De nieuwe kapel werd plechtig ingezegend op zondag 4 juni 1939 met, luidens het *Liber memorialis*, een „prachtig sermoen” gepreikt door pater Marianus van het minderbroedersklooster te Lokeren. Het heiligdom werd herschilderd in mei 1957 en in augustus 1986.

Marc Van Uytfanghe

BIJLAGE: Kroniek van Durmen.

DURMEN VÓÓR 1888

- Naam : Afgeleid van de prehistorische rivier de „Durme”, reeds vermeld in vroegmiddeleeuwse bronnen en toen veel langer dan nu (met vertakkingen tot in West-Vlaanderen).
- ± 1050-1150 : Eerste vermelding van de wijk Durmen in een tiendenregister van de abdij van Werden in Westfalen. Durmen heeft inderdaad eeuwenlang behoord tot het tiendengebied van Werden. Karel de Grote had namelijk omstreeks 800 Zele geschonken aan Ludgerus, eerste bisschop van Münster en stichter van de abdij van Werden (nu Essen), waarmee onze gemeente (en dus ook Durmen) verbonden is gebleven tot de opheffing van het klooster in 1803.
- 1773 : Durmen nauwkeurig beschreven in één van de Zeelse landboeken of „slapers” (met o.m. het domein en kasteel van de douairière de Dumont, op de grens met Hamme-Sint-Anna, nu nog de „Kastelen” geheten).
- ± 1798 : (kort vóór of na de Boerenkrijg): het oude kapelletje van O.L.Vrouw ter Nood (17e eeuw?) wordt door Franse soldaten afgebroken.
- 21.10.1798 : Een veertigtal inwoners van Durmen en Hamme vallen het centrum van Zele binnen en doen alle klokken luiden. Het „hoofdkwartier” van het oproer te Zele (tegen de Franse bezetting) was het huis van een zekere „baas Arens” te Durmen.

- 1830 : Bouw van de huidige kapel van O.L.V. ter Nood. (naar verluiddt midden in een cholera-epidemie in Zele).
- 27.01.1836 : Geboorte van Adolf Bernard Van der Moeren te Durmen.
- 1837 : Oprichting van de „Gilde van O.L.Vrouw ter Nood”.
- 24.12.1854 : Stichting van de „Maatschappij van het Edel Handboog Guillaume Tell”.
- 1872-1873 : Kan. Van der Moeren richt een bewaarschool op, eerst op het „Hageland”, daarna aan het begin van de vroegere Kapellestraat (nog vroeger Brandtstraat, nu Schoolstraat geheten), met daarbij reeds één lagere klas. Eerste leerkrachten: Theresia Heirwegh (ook bestuurster) en Leontine Boon.
- 19.09.1875 : Inwijding van de grot van O.L.Vrouw van Lourdes achterop de speelplaats van de school.
- 25.07.1882 : Kan. Van der Moeren koopt grond waarop hij later een openbare bidplaats wil bouwen.

DURMEN NA 1888

- 10.04.1888 : Wijding van de eerste steen van de bidplaats.
- Begin augustus 1888 : De bouw van de eerste „kerk” van Durmen is voltooid. Bouwtrant: neo-gothisch. Oppervlakte: 112 m².
- 17.09.1888 : KAN. VAN DER MOEREN WIJDT, MET TOELATING VAN BISSCHOP LAMBRECHT, „ZIJN” KERK TOE AAN HET H. HART VAN JEZUS EN DRAAGT ER DE EERSTE MIS IN OP.
- Einde 1888 : Aanvang bouw van de pastorie, tot begin 1889.
- 1889 : Verzet van pastoor en kerkfabriek van Sint-Ludgerus tegen de aanstelling van een priester, ook tegen de erkenning van de kerk van Durmen als hulpkerk van Zele.
- 19.11.1890 : Benoeming van de eerste „proost”, E.H. Petrus Joannes Smet; aanstelling op 08.12.1890.
- 17.04.1891 : Ingebruikname van de buurtspoorweg Gent-Hamme. De eerste stoomtram rijdt door Durmen.

- 1892 - 1893 : Stichting van de „Congregatie van O.L.Vrouw Onbevlekt Ontvangen”, van de „Confrerie van het H. Hart”, van de „Confrerie van de gedurige aanbidding” en van de „Confrerie van het H. Sacrament”, die voortaan de processies zal vergezellen.
- 15.08.1893 : Grote brand in het „Bookmolenstraatje”.
- 20.10.1893 : (andere bronnen spreken van december 1893) : nog grotere brand, begonnen in het „Patattenstraatje” en zich zeer snel (wegens de strooien daken!) uitbreidend naar de „Durmenschestraat”. Eén kind komt om, naast rampzalige materiële schade en groot verlies aan dieren.
- 26.10.1894 : Benoeming van E.H. Theophiel De Bock tot tweede proost van Durmen.
- 29.05.1896 : Benoeming van E.H. Emiel De Meulemeester tot derde proost van Durmen.
- 06.11.1896 : Durmen als parochie (succursale) erkend bij koninklijk besluit van Leopold II, na een lange en bitsige strijd tussen enerzijds de pastoor, de kerkfabriek en het gemeentebestuur van Zele, die de zelfstandigheidsdrang van Durmen bekwamen, en anderzijds kan. Van der Moeren die niet aflatende stappen ondernam bij Mgr. Stillemans, bisschop van Gent, bij de provinciale overheid en bij minister van Justitie Van Begerem, en die uiteindelijk zijn slag thuishaalde.
- 30.11.1896 : Benoeming van E.H. De Meulemeester, proost, tot eerste pastoor van Durmen; plechtige aanstelling op 06.12.1896. Durmen triomfeert in een echte feestroes. Bij de heildronk aan tafel geeft burgemeester Cesar Meeus ruiterslijk zijn nederlaag toe.
- 13.12.1896 : Eerste zitting van de kerkfabriek, bestaande uit: Petrus De Cock (schepen), voorzitter; Desideer Onghena, secretaris; Benedictus Vercauteren, schatmeester; Gustaaf De Beule en Lodewijk Van Driessche, leden.
- 03.05.1897 : Kan. Van der Moeren doet afstand van kerk en pastorie ten voordele van de kerkfabriek (bekrachtigd bij Koninklijk Besluit van 30.10.1897).
- 29.06.1897 : Wijding van het kerkhof door kan. Van der Moeren.

- 07.07.1898 : Mgr. Stillemans dient voor het eerst het vormsel toe in Durmen.
- 10.11.1898 : Stichting van de „Confrerie van de H. Barbara”.
- 24.12.1898 : Komst van de eerste twee zusters onderwijzeressen (Thomasine en Avertana), die voorlopig in het klooster van Hamme-Sint-Anna verblijven. Na het ontslag van Theresia Heirwegh als bestuurster van de school had kan. Van der Moeren inderdaad beroep gedaan op de Congregatie der Zusters van Barmhartigheid van Ronse, die de school nu overneemt en ze in de loop der jaren van nieuwe lokalen zal voorzien (in 1898 reeds een bijkomende klas voor het lager onderwijs).
- 18.01.1899 : De school wordt door de gemeente Zele „aangenomen”.
- 28.08.1899 : Kan. Van der Moeren legt de eerste steen met het oog op een aanzienlijke vergroting van de kerk (verlenging + kruisbeuk) tot een oppervlakte van 283 m². De gemeente Zele heeft slechts schoorvoetend een toelage verleend.
- 01.02.1900 : Inzegening van de vergrote kerk door kan. Van der Moeren; 's anderendaags: eerste mis.
- Maart 1900 : Eerste missie of „zending” in Durmen, gepreekt door paters redemptoristen, met op 18.03.1900 wijding van het grote missiekruis, dat nu nog in de nieuwe kerk hangt. Latere missies zullen, voor zover bekend, plaatsvinden in 1909, 1918, 1938, 1948 en 1958.
- 31.12.1900 : Bij Koninklijk Besluit wordt de pensioengilde „Wie spaart, vergaart” (genootschap van onderlinge bijstand) erkend.
- 1901 : Bouw van het klooster, door kan. Van der Moeren ingewijd op 19.10.1901.
- 17.10.1901 : Pastoor De Meulemeester richt een „adultenschool” in voor meisjes vanaf 12 jaar; in december 1902 zal hetzelfde gebeuren voor jongens.
- November 1903 : Schildering van de kerk.
- 13.11.1905 : De zusters richten, onder impuls van moeder Delphine, een huishoudschool op in een afdeling van het klooster,

ten behoeve van de meisjes van Durmen. Vanaf 1906 wordt deze school gesubsidieerd door Staat en Provincie.

- 19.12.1906 : Oprichting van de „Sint- Antoniusgilde”, een maatschappij van onderlinge bijstand voor de verzekering tegen de sterfte van geiten en melkschapen (erkend bij K.B. van 11.04.1907), en tevens van een „geitensyndicaat” ter verbetering van het geitenras (ook een beroepsvereniging van kleine landbouwers). Ook het „Werk van de geitenakker” (proefveld voor het kweken van groenten, nabij Langevelde) dateert van eind 1906.
- 09.09.1907 : Kan. Van der Moeren vergroot de tuin van de pastorie door de schenking van een stuk land.
- 18.05.1908 : Durmen in feest n.a.v. het gouden priesterjubileum van kan. Van der Moeren. Tijdens het „noenmaal” spreekt Mgr. Ladeuze, opvolger van Van der Moeren aan het hoofd van het H. -Geestcollege te Leuven en latere rector magnificus van de katholieke universiteit, de jubilaris toe.
- Mei 1908 : Vijf glasramen geplaatst in het koor van de kerk, waarvan twee geschonken door de oud-studenten van de kanunnik te Gent (seminarie) en te Leuven (onder hen de aartsbischop van Westminster) n.a.v. zijn jubileum.
- 14.07.1911 : Benoeming van E.H. Alfons Boodts tot pastoor van Durmen.
- 30.03.1913 : KANUNNIK VAN DER MOEREN OVERLIJDT OP 77-JARIGE LEEFTIJD IN ZIJN OUDERLIJK HUIS IN DE LATER NAAR HEM GENOEMDE STRAAT (nu huis nr. 8, waar hij sinds zijn emeritaat in 1898 verbleef).
- 29.01.1914 : Overlijden van pastoor Boodts.
- 13.02.1914 : Benoeming van E.H. Leo Becaus tot pastoor van Durmen; aanstelling op 1 maart 1914.
- 29.08.1914 : Twee „garde-civique” nemen hun intrek in de pastorie tot 04.09.1914, dag van het bombardement van Dendermonde. Zij moeten patrouilleren en de wacht houden.
- 04.09.1914 : 200 vluchtelingen uit Dendermonde vinden een viertal dagen onderdak in de school van Durmen.
- 19.09.1914 : 150 vluchtelingen uit Wolvertem trekken door Durmen.

- 06-07.10.1914 : ± 10.000 Belgische soldaten, komende van de forten van Antwerpen, trekken door Durmen.
- 08.10.1914 Nadat de Duitsers de Schelde zijn overgestoken te Schoonaarde, komt in de streek een massale vlucht op gang. Ook te Durmen, waar vele vluchtelingen voorbijtrekken, speelt zich een „hartverscheurend schouwspel” af. Van de Durmenaren zelf nemen er slechts een tiental de wijk, maar het „mansvolk” gaat zich wel een tijd verstoppen voor de Duitsers.
- 19.09.1915 : Stichting van een „Maria’s bond ” tegen drankmisbruik bij vrouwen; 19.12.1915: stichting van een soortgelijke „onthoudersbond” voor mannen, beide onder impuls van de jonge Edmond Rubbens, de latere minister. De eerste had in Durmen blijkbaar meer succes dan de tweede!
- 09.06.1920 : Plechtige officiële wijding van de kerk door Mgr. Seghers, bisschop van Gent, in aanwezigheid van o.m. E.H. De Meulemeester, eerste canonieke pastoor van Durmen (nu pastoor van Etikhove).
- 23.11.1922 : Benoeming van E.H. Prosper Boeykens tot pastoor van Durmen.
- 06.06.1927 : Inhoudiging van een nieuw orgel.
- 1928 : Bouw van de eerste H. Hartkapel op het „Hageland” (overkant van de huidige kapel).
- 14.09.1930 : Plechtig jubelfeest ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de kapel van O.L.Vrouw ter Nood (met o.m. een godsdienstige en historische stoet), vooral onder impuls van oud-Durmenaar Celien Méchant, inspecteur-generaal bij het Ministerie van Financiën (die ook de kapel door zijn tussenkomst heeft behoed voor afbraak om reden van verkeersveiligheid).
- 09.01.1932 : Overlijden van pastoor Boeykens.
- 27.01.1932 : Benoeming van E.H. Petrus De Malsche tot pastoor van Durmen; aanstelling op 14.02.1932.
- 28.03.1932 : Feestelijke wijding van de vlag van de „Katholieken Vlaamschen Bond”, een vereniging die werd voorgezeten door Julien De Cock. Het bondslokaal was de zaal van

De oude H. - Hartkapel (1928 - 1938), met op de voorgrond wijlen mevr. Augusta Lories -Burm.

het klooster, waar o.m. toneelvoorstellingen werden gehouden. Tegenhanger was de Durmense afdeling van het „Vlaamsch Nationaal Vakverbond (V.N.V.)”, die reeds vroeger over een vlag beschikte en waarvan de zetel gevestigd was in het „Vlaamsch Huis” bij Alfons Famaey. In de vooroorlogse jaren laaiden de polemieken tussen beide bonden soms hoog op.

- 24.06.1935 : Eremis van E.H. Emiel Hanselaer in de H. - Hartkerk, in aanwezigheid van o.m. minister van Koloniën en Zelenaar Edmond Rubbens. Een andere Zelenaar, kanunnik Cesar Van Kerckhove, oud-aalmoezenier aan het IJzerfront en oud-aalmoezenier van de scholen van koningin Elisabeth te Wulveringem, houdt de kanselrede. Hij zinspeelt herhaaldelijk op het martelaarschap van vader Achilles Hanselaer, door de Duitsers te Gent gefusilleerd op 18.05.1918 wegens spionage voor de Britse Inlichtingendienst.

- ± 1935 : Halverwege de jaren dertig verschijnt de gele railauto of „mazoettram” in Durmen. Afgezien van het goederenverkeer, zal hij de stoomtram nagenoeg volledig vervangen. Wel zal de stoomtram tijdelijk opnieuw worden ingevoerd tijdens de tweede wereldoorlog (bij gebrek aan stookolie).
- 1936 : Aanleg van een nieuw wegdek in beton tussen Hamme-Sint-Anna en „Huis ten Halve”.
- 12.11.1936 : Bezoek van koning Leopold III aan de Durmestreek, o.m. aan Durmen, naar aanleiding van de overstroming.
- 25.03.1937 : „Drie werkmanswoningen in de as gelegd” te Durmen (richting „Hageland”) volgens een krantenbericht van 26.03.1937.
- 27.06.1938 : Viering van het halve eeuwfeest van de kerk.
- Oktober 1938 : BOUW (DOOR DE GEMEENTE) VAN EEN NIEUWE H. -HARTKAPEL OP HET „HAGELAND”. (De oude diende te worden afgebroken omwille van de rechttrekking van de baan en de buurtspoorweg op die plaats). Inwijding op 04.06.1939.

Inwijding van de nieuwe H.-Hartkapel (1938) op 04.06.1939.

- 10.05.1940 : De oorlog breekt uit. Een afdeling Franse soldaten verblijft een week in de school.
- 19.05.1940 : Vier Duitse bommen vallen neer in Durmen, met o.m. aanzienlijke schade aan de kerk. In afwachting van de eerste herstellingswerken, wordt de zaal van het klooster als noodkapel ingericht. Volledige herstelling slechts in 1943 (o.m. gedeeltelijke herschildering) en 1946 (orgel).
- 29.08.1943 : Eremit van E.P. Marculf Coens, minderbroeder.
- 05.11.1943 : De Amerikaan George Watt, boordschutter van een bommenwerper die door de Duitsers in brand is geschoten boven Lokeren, komt terecht in het veld tegenover de Beekstraat te Durmen. Begin van een gevaarlijke vluchtroute, met de hulp van o.m. wijlen Raymond Inghels van Durmen.
- 18.07.1948 : Grote jubileumfeesten n.a.v. vijftig jaar aanwezigheid van de Zusters van Barmhartigheid in Durmen.
- 18.04.1952 : Overlijden van pastoor De Malsche.
- 05.05.1952 : Benoeming van E.H. Hippoliet De Smedt tot pastoor van Durmen; aanstelling op 25 mei 1952.
- 25.12.1952 : Eerste kerstmiddernachtmis te Durmen in bomvolle kerk.
- 01.02.1953 : Zware overstroming in het scheldebekken. In tegenstelling tot b.v. Hamme-Sint-Anna, blijft in Durmen de schade beperkt.
- April 1953 : De kerk wordt voorzien van een nieuwe verlichtingsinstallatie (met schijnwerpers).
- 18.04.1953 : Afschaffing van de buurtspoorweg Wetteren-Hamme. De laatste tram rijdt door Durmen. De sporen zullen pas in de volgende jaren worden verwijderd.
- 25.04.1954 : Durmen in feest ter gelegenheid van het gouden kloosterjubileum van de zeer geliefde moeder Berlindis, die reeds sinds 18.09.1905 in het klooster alhier verblijft.
- 15.03.1955 : Protestvergadering in de zaal van het klooster, ingericht door het „Comité voor Vrijheid en Democratie”, afdeling Zele, in het kader van de schoolstrijd.

- 10.07.1955 : Eeuwfeest van de „Handboogmaatschappij Willem Tell”, die nu „Koninklijk” wordt.
- 1956-1957 : Herschildering van de kerk en andere herstellingswerken (in 1958 ook nog aan de buitenkant).
- Mei 1957 : Herschildering H. - Hartkapel.
- 26.10.1958 : Laatste missie te Durmen, gepredikt door twee paters minderbroeders.
- Januari 1959 : De kerk wordt voorzien van een elektrische verwarmingsinstallatie.
- 07.06.1959 : Viering van Edmond Vercauteren, 50 jaar kerkzanger.
- September 1961 : Een hevige stormwind veroorzaakt veel schade aan het dak van de kerk en de pastorie.
- November 1961 : De kerk en de pastorie worden aangesloten op de waterleiding.
- Juli 1963 : Verslechtering van de gezondheidstoestand van pastoor De Smedt, die herhaaldelijk zal worden vervangen door de onderpastoors van Sint-Ludgerus, door E.H. G. Van Driessche (nu pastoor-deken van Sint-Niklaas), door E.H. H. Boel, leraar aan het Sint-Lodewijkcollege te Lokeren (nu pastoor-deken van Sint-Gillis-Waas), door E.P. De Spiegeleire, redemptorist, door E.H. Th. De Pagie (nu missionaris in Zaïre) en door E.P. A. Braem, scheutist, die op 21.09.1965 als coadjutor in dienst komt.
- 1964 : Eerste, nog beperkte aanpassingen in de liturgie.
- 1965 : De liturgische hervormingen van Vaticanum II worden doorgevoerd door E.H. De Pagie. Een nieuw altaar wordt geplaatst waaraan de priester niet meer met de rug naar het volk staat. Het Latijn wordt geleidelijk vervangen door het Nederlands. Lectoren komen in dienst voor lezingen en voorbeden.
- Juli 1965 : Eerste van een lange reeks Vlaamse kermissen, bijna elk jaar gehouden in de school tot en met 1978. De eerste is bedoeld als steun voor het toekomstig missiewerk van „onderpastoor” De Pagie, de tweede zal de Chiro ten goede komen, de volgende zullen het bouwfonds voor de nieuwe kerk spijzen.

- 21.08.1965 : Vertrek van E.H. De Pagie naar Zaïre. Vele Durmenaren (twee autobussen vol) gaan hem uitwuiwen op de luchthaven.
- Herfst 1965 : Stichting van een Chiro-afdeling in Durmen.
- 04.03.1967 : Overlijden van E.H. De Smedt.
- 03.04.1967 : Benoeming van E.H. Albert Plasschaert tot pastoor van Durmen; aanstelling op 04.06.1967. Wegens verbouwingwerken aan de pastorie, neemt de nieuwe pastoor voorlopig zijn intrek bij dhr. Odilon Van Dooren, lid van de kerkfabriek. Enkele initiatieven die hij geleidelijk zal invoeren: de zaterdagavondmis, de verspreiding van het parochieblad „Kerk en Leven” in Durmen, de aankoop van nieuwe kerkstoelen (nu permanent in zithouding geplaatst) en van een elektrisch orgel; toelating van volwassen misdienaars (zonder gewaad).
- 24.11.1968 : Aangezien de materiële toestand van de H.-Hartkerk reeds geruime tijd zorgen baart, neemt de kerkfabriek een principiële optie voor de bouw van een nieuwe kerk achter de bestaande.
- 1971 : Het huis van de kerkfabriek in de Van der Moerenstraat wordt „parochiehuis”. Het zal in de jaren daarop worden opgekalefaterd, o.m. met de opbrengst van de „meizang” van de kerkszangers.
- 01.07.1972 : Eeuwfeest van de school, met o.m. een expo „oud-Durmen”. Tevens wordt een nieuwe kleuterspeeltuin in gebruik genomen, waarvoor echter de aloude grot van O.L.Vrouw van Lourdes werd afgebroken.
- 07.10.1973 : Nieuwe beslissing van de kerkfabriek ten gunste van restauratie van de bestaande kerk. Pastoor Plasschaert, wiens gezondheidstoestand achteruit gaat, komt hoe langer hoe minder tussen in dit dossier. Hij zal vaak moeten vervangen worden door de priesters van Sint-Ludgerus. Vooral pastoor-deken J. Van Driessche neemt de pastoraal in Durmen zeer ter harte.
- 26.06.1974 : De kerkfabriek kiest toch voor een nieuwe kerk, na een referendum onder de Durmenaren (319 stemmen voor nieuwbouw, 82 voor herstelling, 4 ongeldige en 1 blan-

- co). Deken J. Van Driessche betreurt deze uitslag, maar legt er zich bij neer.
- 01.09.1974 : Opening van een rijksschooltje in Durmen.
- 11.10.1974 : Burgemeester A. Geerinck laat om veiligheidsredenen de toegang tot de kerk afsluiten en ze voorzien van een omheining. Uitvaartdiensten zullen voortaan plaatsvinden in de decanale kerk. De gewone missen worden gecelebreerd in de zaal van het klooster, hetgeen al geruime tijd voordien 's winters gebeurde.
- 29.05.1975 : Overlijden van pastoor Plasschaert.
- Juni 1975 : De door kan. Van der Moeren opgerichte H. -Hartkerk van Durmen wordt gesloopt. Een BRT-ploeg komt de afbraak filmen, in het kader van een programma van journalist Herman De Prins over „De Kerk in Vlaanderen”. Mgr. Van Peteghem, bisschop van Gent, zal daaraan nog herinneren in een commentaar, verschenen in „Kerk en Leven”.
- 27.06.1975 : Deken J. Van Driessche legt de eerste steen van de nieuwe H. -Hartkerk. Eigenlijk gaat het om een beperkte „gebedsruimte”, vermits de ontworpen nieuwe kerk gewoon onbetaalbaar blijkt voor Durmen. De deken heeft voor een goedkopere oplossing beroep gedaan op RVA-directeur A. De Donder.
- 04.08.1975 : Benoeming van E.H. Theofiel Bingé tot pastoor van Durmen, nadat deken Van Driessche, die zich zorgen maakte over de toekomst van de parochie, bij het bisdom had aangedrongen op het sturen van een dynamisch priester. Aanstelling op 28.09.1975 tijdens een mis in de decanale kerk van Zele, gevolgd door een traditionele stoet in Durmen met deelname van het verenigingsleven. Spijts de algemene tendens tot versobering van dergelijke plechtigheden, bleven de Durmenaren gehecht aan de aloude feestelijke optocht.
- 01.09.1975 : De parochiale lagere school wordt gemengd (wegens de daling van het aantal leerlingen per klas).
- 09.04.1976 : Voorlopige inzegening van de tweede H. -Hartkerk door deken J. Van Driessche, geassisteerd door de nieuwe pastoor.

- 04.07.1976 : Officiële wijding van de kerk door Mgr. Van Peteghem (op een snikhete zondagnamiddag). Pastoor Bingé zal er in slagen de kerk na \pm 3 jaar af te betalen, zodat geen Vlaamse kermissen meer nodig zijn. Zoveel mogelijk kostbaarheden uit de oude kerk (o.m. de glasramen, het witmarmeren altaar) krijgen een plaats in het nieuwe gebouw, waaraan ook een (eerst niet voorzien) torentje is toegevoegd om er de bestaande klok in op te hangen. De pastoor zal ook diverse liturgische en godsdienstige gewoonten, die na het concilie in onbruik waren geraakt, herstellen of herwaarderen. Het aantal misgangers stijgt in Durmen, vooral na de invoering van een zaterdagavondmis om 17 u. Voor allerlei plechtigheden en voor de uitvaartmissen worden speciale boekjes ter beschikking gesteld.
- 13.02.1977 : Huldiging van de zusters Eliane, Andrée en Eugenie.
- 12.03.1979 : Deken J. Van Driessche wijdt de nieuwe kruisweg in de kerk.
- 1978 : Oprichting van de toneelgroep van KWB-KAV, die opnieuw aanknoopt met een oude traditie (schooltoneel, bondsleven in de jaren dertig).
- 17.06.1979 : Schoolfeest (eerste in een reeks), met huldiging van zuster Georgine.
- 01.09.1979 : Na de oppensioenstelling van zuster Georgine staat geen enkele zuster nog in actieve dienst in de school.
- 01.06.1980 : Viering van Edgard Hulders, 50 jaar kerkzanger.
- 08.09.1980 : Viering van 150 jaar kapel van O.L.Vrouw ter Nood (met o.m. een kaarsjesprocessie).
- Maart 1981 : Op initiatief van de kerkfabriek wordt namens de Durmenaren een petitie overhandigd aan het gemeentebestuur van Zele voor meer woon- en bouwgelegenheid op de wijk. De ontvolking van Durmen wordt inderdaad onrustwekkend en stelt o.m. de parochiale school (en ook de rijkschool) voor grote problemen.
- 07.06.1981 : Op initiatief van pastoor Bingé neemt de kerkfabriek de principiële beslissing een „catecheselokaal” op te richten achter de kerk.
- 10.10.1982 : Bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt voor het eerst

- sinds 1932 (Julien De Cock) opnieuw een Durmenaar (Hubert Temmerman) rechtstreeks verkozen.
- 01.07.1983 : Plechtig afscheid van de Zusters van Barmhartigheid van Ronse, die na 85 jaar de parochie Durmen verlaten (zij waren nog met drie gepensioneerde zusters: moeder Eliane, zuster Andrée, en zuster Georgine). Hun klooster staat nu leeg.
- 01.11.1983 : Pastoor Bingé zegent het vergrote kerkhof in.
- 25.12.1983 : Geen middernachtmis meer in Durmen (vervangen door een mis om 17 u. op kerstavond).
- 23.03.1984 : Pastoor Bingé zegent het prachtige „catecheselokaal” in Durmen beschikt nu over een moderne parochiezaal.
- Mei 1984 : De Amerikaan George Watt bezoekt nogmaals Hamme-Sint-Anna en Zele-Durmen, waar hij op 05.11.1943 neerviel (zie hoger).
- 17.05.1985 : Ongeveer 40 Durmenaren nemen deel aan de massaviering met Paus Johannes-Paulus II te Sint-Denijs-Westrem.
- 01.09.1985 : De reeds geleidelijk afgebouwde rijksschool van Durmen wordt opgeheven.
- 03.08.1986 : Een windhoos veroorzaakt veel schade. Een boom valt neer op het dak van de kerk.
- 06.09.1986 : Feest om het volledig vernieuwde wegdek in Durmen (+ de aanleg van riolering). De werken waren begonnen in mei 1985.
- Zomer 1987 : Opheffing van de Chiro-afdeling (die alleen nog voor meisjes bestond).
- 28.06.1987 : Eerste „sport- en spelnamiddag voor kinderen” georganiseerd door de „recreatie Sportclub Schoolstraat”, herhaald op 12.06.1988 als een heuse „straatkermis”.
- 26.06.1988 : Belangrijke inspanning om de traditionele wijkkermis nieuw leven in te blazen.
- 01.09.1988 : De inrichtende macht van de parochiale school gaat over van de Feitelijke Vereniging „Comité der Vrije Lagere en Kleuterscholen” naar de „VZW Schoolcomité Vrij Onderwijs Regio Zele”. De congregatie van Ronse blijft eigenaar der gebouwen.

ENKELE NAAMLIJSTEN

1. Stichter en bedienaars van de oude en de nieuwe H. Hartkerk :

Zie jaarboek 1987, blz. 80-81.

2. Voorzitters van de kerkfabriek :

DE COCK Petrus	:	1896- ?
VERCAUTEREN Benedictus	:	? -1924 (was reeds in dienst in 1906)
HEIRMAN Petrus	:	1924-1939
HULDERS Philemon	:	1939-1968
SMET René	:	1968-1978
VAN CLEEMPUT Kamiel	:	1978-1982
VAN DE WIELLE Michel	:	1982-tot op heden.

3. Kusters :

VERCAUTEREN Hermengildis	:	1890-1920
DE MEIRSMAN Baziel	:	1920- ?
PEELMAN Omer	:	? -1936
DE RIDDER Albert	:	1936-1947
VERCAUTEREN Gerard	:	1947-tot op heden.

4. Oversten van het klooster (meestal ook hoofdonderwijzeressen) :

N.B. : - de begindatum slaat op de benoeming als overste en valt niet noodzakelijk samen met de komst naar Durmen ;

- in de jaren 1898-1901 hingen de zusters van Durmen af van de overste van Hamme-Sint-Anna.

Moeder ARSENIA	(Emilie Van Lierde)	1901-1902
Moeder LUCIA	(Bertha Verhevick)	1902-1904
Moeder DELPHINE	(Maria Van Reybroeck)	1904-1923
Moeder VENANTIA	(Justine Eeckhoudt)	1923-1931
Moeder ELVINA	(Elodie Van Gaver)	1931-1935
Moeder AQUILINA	(Petronilla Verhoeven)	1935-1940
Moeder EUTHALIE	(Leonie Verbruggen)	1940-1941
Moeder BERLINDIS	(Emilie De Bock)	1941-1955
Moeder IRENE	(Julienne De Visscher)	1955-1962

Moeder CHRISTINE	(Josephine Jacobs)	1962 - 1965
Moeder GAUDENTIA	(Maria Gilissen)	1965 - 1969
Moeder EMILA	(Margaretha Buyle)	1969 - 1971
Moeder ELIANE	(Delphine Coppens)	1971 - 1983

5. Hoofdonderwijzers (die ook reeds als onderwijzer in dienst waren vóór hun benoeming tot schoolhoofd):

DE MEIRSCHMAN Achiel	1943 - 1971
QUINTYN Etienne	1971 - 1982
SMET Erny	1983 - tot op heden.

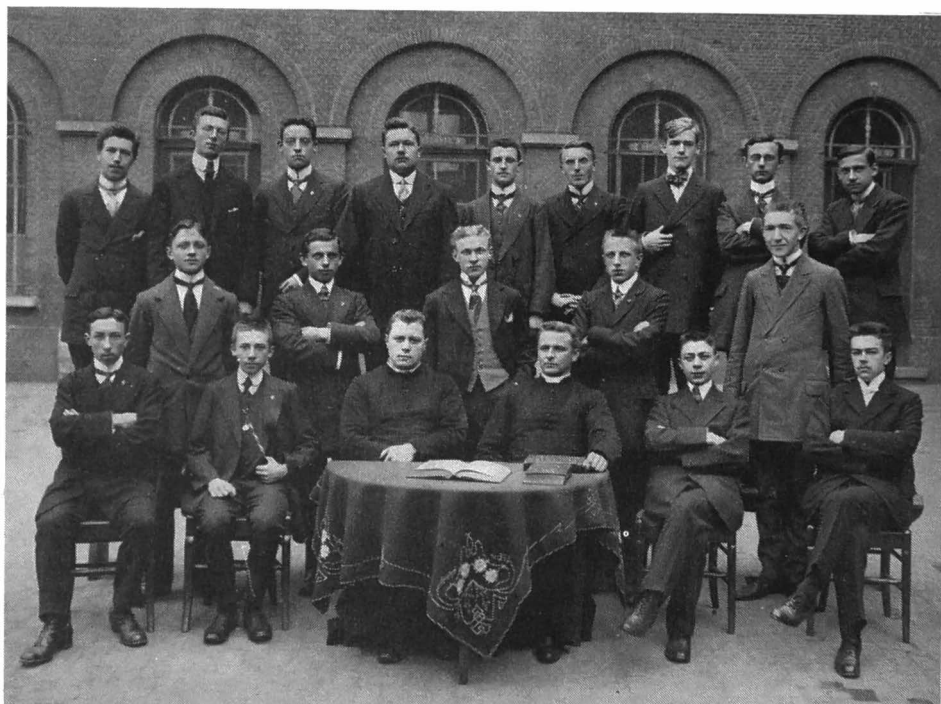
ZEELSE PROMINENTEN

KANUNNIK FRANS-JOZEF DE KEYZER HUMANIST EN PEDAGOOG (1896-1956)

Het was in de tijd dat het Rijke Roomse leven nog hoogtij vierde, ook hier te Zele. Student aan de normaalschool, was ik lid van de Katholieke Studentenbond „Trou moet blijcken”. Daar leerde ik de toen nog jonge priester Jozef De Keyzer kennen. Er waren nog meer geestelijken onder de leden: Karel Van den Abbeele, Paul Heyvaert, Alberic Haegens, Achiel Dheer, Paul Pannekoek en seminarist Clement Van Kerckhove, die vroegtijdig is gestorven. Eén van hen is me echter op bijzondere wijze bijgebleven: Jozef De Keyzer, de latere leraar en kanunnik. Dat kwam omdat hij op elke vergadering die hij bijwoonde, telkens voor een bijzonder agendapunt zorgde. Ik herinner me nog zeer goed hoe smakelijk hij kon voorlezen uit het boek De Witte van Ernest Claes. Neen, dat was geen gewoon voorlezen, maar een belevenis. Hij beleefde de fratsen van De Witte zo intens dat hij erbij schokte van het lachen.

Jozef De Keyzer, student aan het H. Maagdcollege te Dendermonde.

Rhetorika - jaar 1914 - H. Maagcollege Dendermonde.
2^e rij, vierde van links, Jozef De Keyzer.
Bovenste rij, vierde van links, Gustaaf Famaey.

Toen zijn onze wegen uiteengegaan. Wij hebben tijdens onze veertigjarige loopbaan in het onderwijs en zijn loopbaan als leraar geen contacten meer met elkaar gehad. Uit zijn curriculum vitae blijkt echter duidelijk dat hij een figuur is geworden waarop Zele terecht fier kan gaan: schitterend student, priester, kandidaat in de Wijsbegeerte en Letteren, eminent leraar en pedagoog, kanunnik en archivaris van het bisdom Gent en tenslotte de nogal traditionele post-carrière van directeur van een drietal kloostergemeenschappen.

Het hoogtepunt in zijn intens leven vormt onbetwistbaar zijn leraarschap aan het college te Ronse en in het Klein Seminarie te St. Niklaas. Twee mijlpalen in zijn leven als priester, wetenschapsman en pedagoog.

Wij zijn geen leerling van hem geweest, maar we laten hier enkele getuigenissen volgen van zijn oud-leerlingen waaruit duidelijk blijkt dat hij niet alleen een echte pedagoog was, maar ook een didacticus van het zuivere ras.

Het is uit piëteit voor deze edele figuur dat we, als Zelenaar, dit alles hebben opgezocht en neergeschreven. Hierbij gaat onze dank naar zijn zuster, Mejuffrouw Louisa De Keyzer, die ons alle beschikbare documentatie ter hand stelde.

Burgerstand

Tolome

Zeele

Folio

16: 19 van het Regt des Jaars.

Matrimonium contractum in ecclesia S. Lub-
gari in Zeele die 21 Februarii 1895 auctoritate
overleden te Zeele 19/12-1943
J. G. Haemst
past

Wij ondergetekende Ambtenaar des
Burgerstands, verklaren en bevestigen
dat heden voor ons in het huwelijk
zijn getreden: Josephus, Ludo-
wicus De Keyser, landbouwer
geboren te Zeele den 15 April 1855
Zoon van Karel-Lodewyk de Keyser
alhier overleden den 30: Mei 1896
en van Catharina de Keyser
landbouwster alhier woonachtig
ter eener; - En: W. Maria
Clementia Orennis, Land-
bouwster, alhier geboren den
12 Juli 1859, dochter van wylen
Carolus-Joannes Orennis en
van Joanna-Catharina D. Hassel
beide alhier overleden: den 1:
op 31 Augt. 1891, en de 2: op 10:
Oct. 1895, ter andere
Zeele, den 20: Februari 1895.

Josephus, Ludovicus De Keyzer, vader van de kanunnik.

Maria, Clementia Theunis, moeder.

De leraar: harmonisch samengaan van pedagogiek en didaktiek.

In „Echo”, het orgaan van de oud-leerlingenbond van het tweetalig Sint-Antoniuscollege te Ronse, verscheen een In Memoriam naar aanleiding van het overlijden van Kan. Frans-Jozef De Keyzer. Daarin getuigt Député Michel van Caeneghem (poésie 1922-23):

Il était de la race des grands éducateurs. Je ne saurais mieux expliquer le secret de sa réussite qu'en me référant au ravissant petit livre d'Henri Brémond „L'enfant et la Vie”. Quand il (le professeur) ferme le livre pour mieux goûter sa propre émotion, il s'aperçoit avec épouvante qu'il est en classe et que les élèves ont les yeux fixés sur lui. Qu'ai-je fait, se dit-il, et il se demande avec angoisse s'il ne vient pas de sombrer dans le ridicule. Mais non, personne ne rit, la classe est muette, un sentiment nouveau fait briller les regards attentifs. La glace est rompue. Ce n'est plus un professeur, c'est un homme qui ne craint pas de montrer son âme telle qu'elle est et de laisser chanter les admirations de son coeur. Heure importante dans sa vie à lui et dans celle de ses élèves.

Jozef De Keyzer, seminarist te Gent.

Onvergetelijk blijven zijn lessen in de kunstgeschiedenis. Zij overschreden vaak het minimum voorgeschreven programma: alle kunstvormen van de oudheid af tot en met de avant-garde kwamen ter sprake. Zelfs - en dit was een innovatie - was hij de eerste die werkte met het projecteren van lichtbeelden. Hij waagde het „Onder één dak” van Jan Fabricius uit te leggen en hierbij alle rollen te vertolken. Hij liet zijn leerlingen, met behulp van de meest muzikaal begaafden, genieten van de karakteristieke kenmerken van de klassieke, romantische en moderne muziek.

Weldra werd zijn uitzonderlijke kennis van de wereldliteratuur en zijn begaafdheid om deze te onderwijzen in het bisdom bekend. Na drie jaar titularis van de poësis geweest te zijn te Ronse, werd hij overgeplaatst naar het Klein Seminarie te Sint-Niklaas als titularis voor de retorika. Tot 1943 kon hij zich daar uitleven als een schitterend leraar en opvoeder.

En toen kwam de bekroning: hij werd titulaire kanunnik bij de Sint-Baafskathedraal en bovendien archivaris van het bisdom Gent.

Kan. De Keyzer was een man van eer en geweten. Slechts één voorbeeld. Het was de gewoonte het naamfeest van de titularis te vieren en een geschenk aan te bieden. Omdat men dit wel eens vergat voor min gegeerde leraars, besloot men geen geschenk meer te aanvaarden. Tegen deze beslissing in hadden zijn leerlingen reeds een kunsthistorisch album Larousse besteld om hem

op het feest van St. Jozef aan te bieden. Enkele dagen voor het feest polste hij zijn leerlingen naar hun inzichten en verklaarde dat hij zich aan de overeenkomst zou houden. De bestelling werd afgezegd, de ontgoocheling stond op de gezichten te lezen. En toen hield hij op zijn naamdag de mooiste toespraak die hij ooit hield: over de waarde van de humaniora, het nut en de kennis van de meesterwerken uit de literatuur en de kunst. Zij hingen aan zijn lippen, vol emotionele bewondering. Hierover zegt Henri Dobbelaere, curé de Ste Anne à Gand (poésie 1923-24): „*J'ai oublié la substance de ses paroles, mais les impressions qu'elles m'ont faites sont restées cristallisées dans cette citation de Musset, qui était bien de nature à transpercer notre affectivité juvénile et à s'y figer: Et frappe-toi le cœur: c'est là qu'est le génie.*”

Zeelse priesters te gast bij deken Rooms te Zele.

Boven v.l.n.r. Achiel D'Heer, Cesar Van Kerckhove, Dekan Rooms, Kan. De Keyzer, Georges Hertecant, Godfried De Meulder, Alberic Haegens.

Onder: René Van Kerckhove, Karel Van den Abbeele, Emiel Hanselaer, Paul Heyvaert, Etienne Oste, Hippoliet De Smedt.

In „Ic hou’’, kontaktblad van het Klein Seminarie van Sint-Niklaas verscheen in maart 1956 een In Memoriam van de hand van Pater Jan Joos, Scheutist, Retorika 1930: Pro. De Keyzer kende de klassieken en waardeerde hun meesterwerken. Ze waren werkelijk een stuk van zijn leven geworden. Maar er was meer: hij was niet enkel een buitengewoon wetenschapsman, hij was vooral een opvoeder. Hij respecteerde de persoonlijkheid van ieder van zijn studenten, hij hielp ze ontwikkelen in de goede richting en leerde ieder van

hen persoonlijk denken en oordelen... Zijn lessen waren levendig, een wisselwerking tussen hem en zijn studenten, met discussies over pro en contra... Zoals hij was in zijn klas, zo was hij ook op zijn kamer: degelijk en eerlijk. Maar op zijn kamer kwamen er nog een paar attributen bij: goed en wijs... Als professor van retorika was hij de traditionele geestelijke leider van zijn studenten en de wijze raadsman in de moeilijke momenten dat zij als jonge en onervaren mensen moesten beslissen over hun leven. Hij was een goed mens, liep met zijn vriendschap niet te koop, maar, eens gegeven bleef ze gegeven en volgde ze u op de weg van uw leven.

Kloosterdirecteur Kan. De Keyzer.

Op 10 december 1943 werd Kan. De Keyzer aangesteld tot directeur-coadjutor van de Broeders van St. Jan de Deo en dit gedurende 3 jaren.

In 1946, op 3 juni werd hij directeur benoemd bij de Broeders Hiëronymieten, eveneens te Gent. De gemeenschap van St. Jan de Deo werd op bevel van het bisdom gefusioneerd met de Hiëronymieten. Eén jaar nadien, op 28 oktober 1947, werd hij Algemeen Directeur van de Zusters van de H. Kindsheid Jesu. Dit ambt bleef hij vervullen tot aan zijn overlijden te Grembergen in 1956.

Aan Kan. De Keyzer hebben zij een merkwaardige directeur gehad. Vermelden we hier slechts zijn meest markante prestaties.

A. Hij liet een meer eenvoudig en meer praktisch habijt ontwerpen.

B. Hij werkte mee aan het opstellen van een gans nieuw Brevier; een Vlaams-Nederlandse co-productie, waarvan in 1955 een tweede druk verscheen met een voorwoord van Mgr. De Smedt, bisschop van Brugge. Het kwam van de pers op de dag van zijn overlijden, zodat hij de vrucht van zijn inspanning niet meer mocht bekijken.

C. Zijn voornaamste prestatie betreft echter de restauratie van het Moederhuis, gelegen aan de vroegere „Opperhooghpoorte”, nu op de hoek van de Zandberg en de Nederpolder te Gent. Dit merkwaardig imposant gebouw was voorheen het vermaarde historisch Hotel Vanden Meersche. (zie afbeelding). De historiek ervan vangt aan in 1360 met de bekende herberg „De Pelicaen”. Historische namen zijn aan de evolutie van die oorspronkelijke herberg verbonden.

In 1547 werd, na afbraak ervan en nog een paar huizen daarnaast, een laat-gothische patriciërs woning gebouwd, nu de linkervleugel van het huidige complex. In 1613 kwam die imposante woning in het bezit van Gilles du Faing,

BREVIER

voor kloosterlingen

TWEEDE DRUK

UITGEVERIJ J. H. GOTTMER

HAARLEM — ANTWERPEN

VOORWOORD

VAN Z. H. EXC. MGR. ÆMILIUS-JOSEPHUS DE SMEDT
BISSCHOP VAN BRUGGE

De heilige Liturgie stelt in het verloop van het kerkelijk jaar de voornaamste gebeurtenissen uit het leven van de goddelijke Zaligmaker op een aanschouwelijke wijze voor en wekt ons bij de ledematen de gevoelens op waarmee Jesus Christus, het Hoofd van het Mystiek Lichaam, bezield was wanneer Hij op aarde zijn hoogheilig Sacrificie voorbereide en opdroeg.

Onder de invloed van de Liturgie worden de gelovigen ertoe gebracht deel te nemen aan de verheerlijking die door de Eeuwige Hogepriester gegeven wordt aan de Hemelse Vader, aan wie alle eer toekomt en van wie alle goed over de schepping neerstroomt.

De actieve deelname aan het Heilig Misoffer, waarin onze religieuzen, deze laatste jaren, zoveel vorderingen hebben gemaakt, heeft in onze kloostergemeenschappen de heiligende werking van de kerkelijke Liturgie op een verheugende wijze verdiept.

Deze Nederlandse uitgave van het Romeinse Brevier in verkorte vorm, welke wij voor de diocesane Congregaties van ons Bisdom hebben laten samenstellen, zal hun nu ook toegang verlenen tot de e andere genadebron die het officieel urregebied van de Moederkerk is.

Wij hopen dat vele kloosterlingen dit getijdenboek zullen gebruiken om de Heer te dienen in schoonheid en vrome liefde.

Moge de Heilige Geest hun mond openen, hun hart zuiveren, hun verstand verlichten, opdat zij, in vereniging met de goddelijke inzichten die Jesus Christus op aarde bezielden, aandachtig, waardig en godvruchtig deze heilige getijden zouden bidden!

† ÆMILIUS-JOSEPHUS
Bischof van Brugge

NIHIL OBSTAT

Mechliniæ, 2 Septembris 1955

A. Van den Dries
can., libr. cens.

IMPRIMI POTEST

Mechliniæ, 2 Septembris 1955

† L. Suenens
vic. gen.

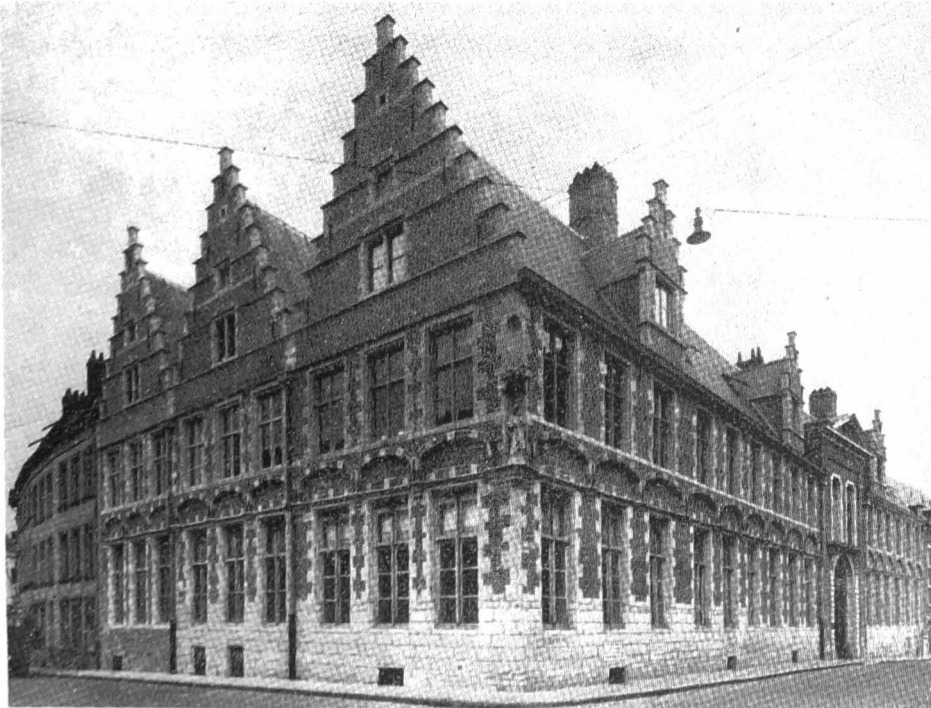
Met verlof van de eigenaars werd voor de lectuur uit de H. Schrift, t. w. de lessen van de Metten en de kapitels van de overige Uren, de tekst overgenomen uit „De Heilige Schrift” (Utrecht-Brussel 1948); waarbij echter, wederom met de vereiste toestemming, enkele toekomstige wijzigingen werden aangebracht, vooral in de spelling van de eigennamen.

Brevier voor kloosterlingen waaraan Kan. De Keyzer meewerkte.

Afscheid na een missiebezoek in Zaïre.

Het Moederhuis van de Zusters der Kindsheid Jesu te Gent.

graaf van Hasselt, baron van Jamoigne en baljuw van Vlaanderen, dit door zijn huwelijk met Margriet van Steenlandt, dochter van Pieter van Steenlandt, eigenaar van het gebouw.

Beiden stichtten in de Sint-Baafskathedraal de bekende kapel ter ere van Sinte-Margareta. Zij liggen begraven in de crypte van de kapel eronder. Tijdens het meer dan honderdjarig bezit werd de patriciërswooning o.m. uitgebreid met een zeer ruim en stijlvol „Binnenhof.”

In 1736 werd het hele gebouw aangekocht door Jean-Baptiste Ignace vanden Meersche, heer van Berlare en Bareltonk. Het was deze familie, die aan het huis zijn monumentaal uitzicht en inwendig typisch achttiend-eeuws karakter heeft gegeven, na het te hebben uitgebreid en verbouwd. Niet ten onrechte dus de benaming Hotel vanden Meersche.

Na het nog menigmaal verwisselen van eigenaar kwam het intussen reeds vermaarde hotel in 1872, in handen van Senator Baron Casier-de Hemptinne. Deze stelde het hele complex ter beschikking van de Congregatie van de Zusters van de Kindsheid Jesu om er hun Centraal Bestuur te vestigen en het tevens in te richten tot een gesticht voor ooglijders, dat in 1948 echter verhuisde.

Twintig jaar na aankoop, in 1892, stierf de Baron en de hele doening werd eigendom van de Congregatie. Toen Kan. De Keyzer er Algemeen Directeur werd zou dit indrukwekkend gebouwencomplex op artistiek gebied een metamorfose ondergaan. Hij was een kunstkenner van de bovenste plank. In zijn

Inwijding van de kerk van Avermaat op 6 januari 1956. Kan. De Keyzer, Mgr. Callewaert, Deken Rooms, onderpastoor Snoeck. Op de achtergrond in 't midden, Directeur D^c Jonghe.

ogen was er iets vals qua stijl aan dit gebouw. Hij besloot tot restauratie en bewam na het voorleggen van zijn plannen de daartoe vereiste vergunning.

Toen de werken waren voltooid stonden velen in bewondering. En terecht! Het vroegere grauwe gevangenis-achtige pseudo-Louis-XV gebouw leek als het ware omgetoverd tot een schilderachtig Vlaams-Renaissance gebouw. Ten onrechte werd die restauratie echter aangevallen o.m. door de Gentse liberalen, die de restauratie beschouwden als een aanslag op de Franse Cultuur. Zij dienden toch te weten dat binnenshuis alle salonversiering en alle meubelen in verscheiden Louisstijlen onaangeroerd bleven en dat het gebouw een Gothisch gebouw lichaam was.

Ik heb éénmaal - zij het vluchtig- de gelegenheid gehad kennis te maken met dit buitengewoon gebouw en interieur. Het lijkt mij werkelijk een bezoek waard door de H.O.K. van Zele.

Er bestaat trouwens een keurig verzorgde brochure geschreven door Kan. De Keyzer; zeer wetenschappelijk en rijkelijk geïllustreerd. Eigen uitgave.

Publicaties van Kan. De Keyzer.

1. Leven van Sint-Antonius van Padua. (een afzonderlijk boekje)
2. De Sint-Ludgeruskerk en de Kapel van O.L. Vrouw van de Zeven Weeën. (totaal uitverkochte monografie) 1943.
3. De Oude Volken van het Oosten door L. Cerfaut en J. De Keyzer. 1945.
4. Kunstgeschiedenis door J. De Keyzer en J. De Waele. (voor studenten van de Humaniora e.a.)
5. Het archief van de Sint-Baafskathedraal en van het bisdom Gent. (Hij was archivaris van het bisdom Gent) 1951.
6. Geïllustreerde Gids van de Sint-Baafskathedraal te Gent in vier talen: Nederlands, Frans, Duits en Engels. De laatste twee in éénzelfde band.
7. Het Moederhuis van de Zusters van de Kindsheid Jesu.
8. Brevier voor kloosterlingen. 1ste druk 1948; 2de druk 1955. Uitgeverij J.H. Gottmer. Haarlem - Antwerpen.
9. Zijn laatste studie over „Het leven van priester Daens” bleef ingevolge zijn overlijden onafgewerkt liggen en derhalve ook onuitgegeven.

Vermelden we hierbij dat Kan. De Keyzer behalve archivaris van het bisdom Gent ook nog schatbewaarder was en derhalve deel uitmaakte van de provinciale Cultuurcommissie, wat zeker een duidelijke erkenning was van zijn bevoegdheid.

Kan. De Keyzer in het jaar vóór zijn dood.

Ex-Libris van Kan. De Keyzer.

Zalig die eerlijk van hart zijn, want zij zullen
God zien. † (Mt. 5,8)

TOT VROOM AANDENKEN AAN
ZEEREERWAARDE HEER KANUNNIK
FRANS - JOZEF DE KEYZER.

Kandidaat in de Wijsbegeerte en Letteren

geboren te Zele	5 februari 1896
priester gewijd te Gent	29 mei 1920
leraar aan het S. Antoniuscollege te Konse	21 augustus 1921
leraar aan het Kleinseminarie te S. Niklaas-Waas	2 september 1924
professor van geschiedenis en oudheidkunde in de afdeling Wijsbegeerte	11 augustus 1934
titulaire kanunnik van S. Baafskatedraal	10 december 1943
archivaris van het Bisdom	10 december 1943
direkteur-coadjutor v. d. Broeders van St. Jan de Deo te Gent	10 december 1943
direkteur der Broeders Hieronymieten te Gent	3 juni 1946
algemeen direktor v. d. Zusters v. d. Kindsheid Iesu te Gent	29 oktober 1947
plots overleden te Grembergen, gesterkt door het H. Oliesel	25 januari 1956

Uit één stuk was hij gehouwen. Er was een rukwind nodig om hem neer te halen. Zijn dood was zo eenvoudig als zijn leven. Alleen kwam er rust over een bezorgdheid, die niet losliet. Want zijn verantwoordelijkheidsbesef was zo sterk, dat hij alles deed met zijn hoofd en zijn hart, met zijn hele ziel. Hard heeft hij gewerkt en degelijk, maar nooit voor zichzelf noch voor het uiterlijk. Hij had er geen nood aan, carrière te maken. Hij was iemand. En toch zou hij er nooit mee opscheppen. Hij had de bescheidenheid der mensen, die werkelijke waarden in zich dragen en juist daarom, uit schroom, zich

niet aan het applaus blootgeven. Omdat hij nooit sukses zocht, heeft hij invloed gehad, op zijn studenten, bij zijn collega's, in zijn kloostercongregatie en bij velen van wie hij het nooit vermoed heeft. Tenslotte was hij er voor de anderen. Ofschoon uitermate verstandig, toch kende hij geen berekening, slechts het entoesiasme voor zijn werk en voor het werk van anderen, die hij bovendien hielp, waar hij kon.

Hij was een eerlijk man. Toen hij de bepleistering van zijn kloostergevel wegwerkte, gaf hij een symbool van zijn leven. Keizerlijk in zijn eenvoud, in zijn zorg voor de anderen, in zijn vriendschap voor zijn collega's, in de huiselijkheid met de zijner, kon hij zich slechts aan oneerlijkheid ergeren. Het is moeilijker eerlijk te blijven dan diplomaat te worden. Stelde hij zijn wetenschap en zijn wijsheid niet te pronk, hij deed het evenmin met zijn vroomheid. Hij was zichzelf. En toch was een bevel van de overheid voor hem wet. Alles was echt in hem. Hij kon voor God verschijnen zonder een louteringsperiode. Zijn priesterschap was in de verschillende functies die hij bekleedde, een zakelijk, ongekunsteld en meestal woordeloos getuigenis voor Kristus.

De knotwilg is geveld. Zijn klooster en de kloosterinstellingen over het algemeen zullen niet meer van zijn beschutting genieten. Bij zijn val is er een stuk grond van ons bisdom weggerukt. Zijn vrienden, zijn familieleden, vooral zijn zuster hebben de losscheuring als een schrijnende pijn in het hart gevoeld.

Niemand zal het aandurven in de lijkstoet te gaan uit ogendienst. De herinnering en het gebed der vriendschap zullen hem volgen, maar hij zal ze overdragen op allen waarover hij kommer leed, vooral op zijn zuster en zijn nichtje, die zijn huiselijkheid deelden. Want zoals hij leefde en stierf van zijn hart, zo blijft hij voor allen een vriend, een broeder, een vader.

Lippens, n.v., Drukkers van het Bisdom.

Maar Kan. De Keyzer was een zeer bescheiden man ; hij zal het ons wellicht niet kwalijk nemen dat we hem nu, zovele jaren na zijn overlijden, eens de eer bewijzen die hem toekomt, indachtig de kerngedachte op zijn Ex - Libris : „Geef De Keyzer wat hem toekomt.”

Deze al te bescheiden man met zoveel kwaliteiten leefde trouwens volgens een zeer bescheiden levensprincipe; dit wordt duidelijk bevestigd door zijn levensdevies:

„ VIVITUR PARVO BENE”

Hor. Carm. II 16, 13.

Letterlijk vertaald „Met weinig wordt goed geleefd”.

In kernachtiger Nederlands: „Met weinig leeft men goed”.

Kan. De Keyzer leefde met weinig, maar zijn eenvoudig leven was uitermate vruchtbaar. De Heer zij dank voor deze parel aan de Zeelse kroon.

R. Arens. Lic. ped. wet.

DRIEVOUDIG JUBILEUM TE HUIVELDE

Voor de parochiegemeenschap van Huivelde, Hansevelde en Mespeleir was 1988 van uitzonderlijk feestelijke betekenis. De inwoners van de St. -Jozef-parochie kregen op 27, 28 en 29 mei de gelegenheid drie jubileums te vieren. E.H.Pastoor Leo Troubleyn vierde zijn zilveren priesterjubileum ; de stichting van de parochie had vijftig jaar geleden plaats en de St. -Ludgerusschool bestond vijfenzeventig jaar.

1. FEESTELJKHEDEN

Op vrijdagavond werden de feestelijkheden plechtig ingezet met het inspelen van het nieuwe De Munckorgel door de Heer Kristiaan Van Ingelgem. Het plaatselijke parochiekoor zong onder de leiding van Jules De Beule een paar passende liederen. Op uitnodiging van het gemeentebestuur besloot men de avond met een receptie op het gemeentehuis. Zaterdag was de hoogdag voor de hele schoolgemeenschap. E.H. Troubleyn, tevens voorzitter van de inrichtende macht, ging voor in de eucharistieviering bijgestaan door de plaatselijke diaken Jozef Van Kerckhove. Geleid door hun leerkrachten zorgden de leerlingen voor een stemmig verzorgde mis. Nadien was de parochiezaal „ Ons Huis ” net niet te klein (er waren staanplaatsen...) om alle aanwezigen te verwelkomen op het schoolfeest. Elke klas zorgde voor een optreden rond het thema „ sprookjes ”. Het enthousiasme van de aanwezige ouders, grootouders, oud-leerkrachten en sympathisanten samen met de gelukkige kinderen zorgden ervoor dat de sprookjessfeer nog niet onmiddellijk gedooft werd...

Om 19.00 uur werd de academische zitting in „ Ons Huis ” het feestelijk en plechtig hoogtepunt van deze driedaagse viering. Jules De Beule stond in voor de inleiding van de sprekers en samen met Lieve D' Hondt en Luc De Sterck bracht hij enkele geslaagde muzikale intermezzi. Karel De Beule, voorzitter van de kerkfabriek, verwelkomde de aanwezigen en schetste het ontstaan van deze vieringen. Inspecteur Aimé Baert gaf een overzicht van 50 jaar parochieleven en Gustaaf Van De Wielle, schoolhoofd, schetste de geschiedenis van de St. -Ludgerusschool. De Heer Burgemeester Jozef De Bruyne loofde de actieve inzet en de samenwerking op de parochie waarna pastoor Troubleyn sprekers en medewerkers dankte. Florimond Berckmoes, Raymond Van De Wielle en Gaston Geerinck ontvingen uit de handen van de leden van de kerkfabriek het ereteken van Sint-Bavo. Mevrouw Petrus Roels-Merckx mocht het ereteken, toegekend aan haar overleden echtgenoot (bijna vijftig

jaar koster op de parochie), in ontvangst nemen en Maria Martens werd eveneens gehuldigd om haar dienstbaarheid voor het onderhoud van kerkgebouw en gewaden.

De avond eindigde met een gezellig praatje en een glaasje in „Ons Huis”.

Op de derde dag van de feestelijkheden dankte E.H. Troubleyn in een plechtige hoogmis voor zijn vijfentwintig jaar priester-zijn. Hij werd bijgestaan door Z.E.H. Alfons Willems die de homilie verzorgde. E.H. Oelbrandt, oud-pastoor van de parochie, E.H. Bingé en diaken Jozef Van Kerckhove stonden mee aan het altaar.

Het Sint-Gregoriuskoor van de Sint-Ludgerusparochie luisterde de viering op met prachtige meerstemmige en Gregoriaanse gezangen. De feestelijkheden werden passend besloten met een feestmaal in „Ons Huis” waar men de feestvierenden tot op het podium moest zetten... Een diamontage over school en parochie samengesteld door Frans Van Wiele en Baziël Clippeleir kende gedurende twee dagen ruime belangstelling. Dank zij het enthousiasme en de medewerking van velen liepen heel wat parochianen er gelukkig bij...

2. 75 JAAR ST.-LUDGERUSSCHOOL TE HUIVELDE

Sinds 1881 beschikten de wijken Huivelde en Hansevelde over een bewaarschooltje dat een geschenk was van de Heer Clement Hermans en van zijn zusters Delphine en Euphrasie. Het huis dat als schoolgebouw was ingericht bevond zich aan de overzijde van de huidige kerk en ongeveer op de grens van beide wijken. Cesarine, Fridoline en Marie Bogaert zouden er achtereenvolgens de kleuters begeleiden. Voor het lager onderwijs stapte men vanaf 6 jaar naar Hamme-Zogge of Zele-Centrum.

In 1913 stichtte Z.E.H.Deken Adolf De Stoop een „Gemengde Lagere School” te Zele-Huivelde. Achilles Boeykens werd schoolhoofd en samen met Fridoline Bogaert, die overkwam van de plaatselijke bewaarschool en als „toegelaten onderwijzeres” in dienst was, waren zij de eerste leerkrachten. Het schooljaar startte met 63 meisjes en 59 jongens. Op 30 juni 1914 telde het nieuwe schooltje 128 leerlingen, evenveel meisjes als jongens. Het verslag, opgesteld door René Geens die tijdens de oorlogsjaren Achilles Boeykens verving, vermeldt 64 leerlingen in de eerste graad, 56 in de tweede en 8 meisjes worden in de derde graad genoteerd. De school was ongeveer 230 dagen open. Er waren enkele vakantiedagen bij 't begin van het nieuwe jaar, van Witte Donderdag tot Beloken Pasen en van omstreeks 15 augustus tot 23 oktober in 1914 (oorlogsomstandigheden), 12 september in 1915, 25 september in 1916... Driemaandelijks werden er „compositiën” ingericht, als beloning ontvingen de kinderen kleurboeken en er was een schooluitstap

naar „de Donck”. Bij de niet-verplichte vakken die onderwezen werden staan opgetekend: vormleer, beginselen van grondwettelijk recht en maatschappelijke huishoudkunde en boekhouden.

In 1920 wordt Gilbert De Mets schoolhoofd in opvolging van Achilles Boeykens die gemeentesecretaris werd. Hij blijft gedurende twee jaar in Huivelde en zal dan naar de Rotstraat terugkeren. Hij ijverde voor een derde klas en deze ijver werd op 30 juli 1923 beloond toen, hoewel het einde van het schooljaar zeer nabij was, een derde klas geopend werd op aandringen van de toenmalige inspectie. Juffrouw Maria Fierens mag enkele dagen na het behalen van haar diploma in dienst in de school, waar zij zelf als leerlinge was ingeschreven tijdens het eerste schooljaar. Ondertussen was Elvire D’heer, die één jaar had samengewerkt met Gilbert De Mets, zelf schoolhoofd geworden. Samen met Madeleine Van Extergem had zij de zorg over 168 leerlingen, verdeeld over twee klassen; 92 in de eerste klas, „slechts” 76 in de tweede klas...

De verslagen van Elvire D’Heer leren ons het schoolleven uit die dagen beter kennen. In de rubriek „beschadigd materiaal” vinden wij: griffels, weefmatjes, vouwbladen, telramen, geduldspelen, legstokjes en leesboeken. Om het schoolverzuim te weren, zo lezen wij in het verslag van 1925, werden beloningen uitgereikt die door de leerlingen zelf werden vervaardigd... enkele regels verder staat het resultaat: „meer regelmatigheid” ! De schooluitstappen kregen als

Groepsfoto uit 1921 ter gelegenheid van de "Introning" van het H. Hart. Links onderwijzer Gilbert De Mets en rechts Elvire D'heer met ongeveer 130 aanwezige leerlingen.

Maria Fierens, Elvire D'heer en Madeleine Van Extergem.

bestemming Oostakker, St.-Niklaas en Antwerpen... „ten einde de leerlingen bekend te maken met de bijzonderheden der stad”.

In 1927 huwt Elvire D'Heer met Achilles Baert, zij verlaat het onderwijs en wordt opgevolgd door Maria Fierens. Tijdens haar bestuur wordt in 1929 de kleuterschool aangehecht en één jaar later komt ook het schooltje van Avermaat onder haar toezicht. De vierde graad met landbouw- en huishoudkundige strekking wordt opgericht. Juffrouw Maria bezoekt met haar leerlingen de wereldtentoonstelling in Antwerpen. In 1931 wordt de school nog eens met twee klassen uitgebreid. In enkele jaren tijd is de school tot grote bloei gekomen. Toch blijkt uit de verslagen dat nog heel wat leerlingen thuis bleven voor het wieden van het vlas, het pikken van het graan en het planten van de aardappelen. Sinds 1926 eindigde het schooljaar op 31 juli. De schooljaren werden besloten met een plechtige prijsuitdeling waarbij de kinderen, na het opvoeren van een stukje toneel of enkele passende liederen, in volgorde van hun behaalde punten hun prijs mochten afdalen. Voor elke klas was er een prijs voor godsdienst die overhandigd werd door pastoor Dhanens. Tweejaarlijks werden de werken op het einde van het schooljaar tentoongesteld.

In 1956 wordt Leopold Jacobs, voorheen onderwijzer aan de Vrije Lagere Jongensschool Rotstraat, schoolhoofd. Hij ijvert voor het behoud van de klassen maar door een verandering in de onderwijswetgeving verdwijnt de vierde graad. Toch maakt hij het mee dat de school voor het eerst drie kleuterklassen telt. Tijdens zijn bestuursperiode verandert het uitzicht van de school volledig. De sanitaire voorzieningen en de overdekte speelplaatsen, die zich langs de baan te Huivelde bevonden, verdwijnen en worden vervangen door een nieuwe ruime speelplaats op de plaats van het vroegere schooltuintje.

In 1976 wordt Gustaaf Van De Wielle schoolhoofd. Hij kan rekenen op een dynamische voorzitter van de Inrichtende Macht nl. pastoor Emiel Oelbrandt.

Klas van juffrouw Madeleine Van Extergem (1925 ?)

Boven van l. naar r. : Ronsse Frans, Spanoghe Petrus, Geerinck Guill., Spanoghe Jules, Symoens Germain, De Geest Viktor, De Dobbelaere Maurits, ? , Moens Jozef, Geerinck Robert
 ? , Arbijn Maurits, Ronsse Gustaaf, ? , Van Damme Maurits, ? , Geerinck Jules, Raemdonck Hippoliet, Clapdorp Gilbert, Gabriël Georges, Geerinck Achilles

? , Van Damme Godelieve, De Waegemaeker Anna, D'heer Aloisa, Van Lembergen Caroline, Martens Emmerance, Van Lembergen Marie, Achten Emma, Martens Maria

Raemdonck Leontine, Geerinck Zoë, Ysewijn Georgette, Poppe Bertha, De Block Elisabeth, JUF, Geerinck Juliette, Ysewijn, Martens Paula, Raemdonck Elza, D'hooghe Cesar, Martens Leon.

Klas van juffrouw Elvire D'heer (1925 ?)

Boven van l. naar r. : Van Goethem Prudence, Van Acker Christine, Van Hecke Germaine, Bogaert Germaine, Raemdonck Eveline, Arbijn Imelda, Raemdonck Aloisa, Van Hecke Aloisa, D'Hooghe Emma

Raemdonck Raymond, Rombaut Cesar, Moens Jozef, Nelis Robert, Moens Frans, Van Driessche Oscar, Peersman Benoit, Bogaert Petrus Johannes, Vermeire Gustaaf, De Block Henri, Achten Petrus

Moens Melanie, De Bondt Marie, Vermeir Alice, Goossens Augusta, Poppe Maria, Geerincq Hedwig, De Beule Anna, De Neef Cordula

Carnoy Alfred, Raemdonck Frans, Van Lembergen Edward, Eeckman Cesar, JUF, De Block Judith, Van Hoorick Margriet, Martens Jozefine.

De parochie herleeft en met de steun van het oudercomité en van de Vlaamse Kermissen worden de materiële noden opgevangen. In 1983 krijgt de school voor het eerst 6 leerjaren in zes klassen, de kleuterschool telt drie klassen... De laatste jaren hielp de parochiegemeenschap mee aan de vernieuwing van de parochiezaal (tevens feestzaal voor de school) en de oorspronkelijke jeugdlokalen doen dienst als schoollokalen en als refter. Het jubelschooljaar werd

Klas van juffrouw Maria Fierens (1925 ?)

Boven van l. naar r. : Eeckman Martha, De Waegemaeker Hubertine en Albertine, Peersman Basilia en Elvire, Van Acker Maria, Arbijn Elvire, Moens Irma, Van Driessche Celine?

De Koninck Alice, De Vriendt Georgine en Matilde, Geerinck Paula en Bertha, Moens Florida, Verstraeten Mariette, Moens Sylvia, Van Bogaert Theresia, Steeman Vera, Symoens Aloïs

Van Hoorick Yvonne, Ysewijn Rosa, Geerinck Bertha, Van Driessche Remi, Van Hecke Aloïs, Van Acker Roger, Martens Albert, De Neef Achilles, Fierens Yvonne, Van Hoorick Rachel, Van Damme Elza, Steeman Celesta

Van Driessche Philemon, Van De Wielle Michel, Geerinck Walter, De Dobbelaere Leopold, Van De Velde Rafael, Windey Robert, Raemdonck Alfred, Thienpondt Rafaël, Janssens Cesar.

Vermeir Hubert, Martens Jozef, Volckerick Gilbert, Van De Wielle Albert, Spanoghe Alfons, Malfliet Jozef, Raemdonck Viktor, Ysewijn Gustaaf, Geerinck Georges.

ook gevierd met het bouwen van een nieuwe overdekte speelplaats en de kinderen van de derde graad maakten voor deze bijzondere gelegenheid een lucht-
doop -als schoolreis- van Zaventem naar Deurne.

Gustaaf Van De Wielle

3. 50 JAAR PAROCHIE SINT-JOZEF. ZELE

In de jaren '30 vormden Huivelde, Hansevelde en Mespelaer reeds een zekere entiteit d.w.z. een aaneensluitende gemeenschap.

Het bestaan van een volledige basisschool hier ter plaatse was daar zeker niet vreemd aan. Er kon echter bezwaarlijk sprake zijn van een echt en hecht parochieleven, zolang men niet over een eigen kerk beschikte. Het was de toenmalige pastoor-deken De Keukelaere die de toelating gaf tot het bouwen van een hulpkerk om een einde te maken aan de te verre verplaatsingen voor het bijwonen van de erediensten.

Door een K.B. van 23-11-37 werd het bestaan van de parochie St.-Jozef officieel erkend en bekrachtigd. Nauwelijks enkele maanden later, nl. op 8 mei '38, kon de hulpkerk reeds worden ingezegend. Voor de klok werd het peterschap waargenomen door Cesar Westelinck en het meterschap door Maria Sidonia De Smet. Deze plechtigheid viel overigens samen met de aanstelling van de eerste pastoor nl. E.H. Edgard Dhanens, voorheen onderpastoor te Grembergen.

Aanstelling van pastoor Edgard Dhanens op 8 mei 1938.

PLECHTIGE AANSTELLING

van den

Weleerwaarden Heer Edgard Dhanens

tot pastoor van de parochie St-Jozef, Huivelde, Hansevelde, Mespelaar

Zele, den 8 Mei 1938.

PROGRAMMA.

Om 2 u. 15 : VERWELKOMING VAN DEN NIEUWEN PASTOOR aan Half-Weg door den Kerkraad.

ORDE DER GROEPEN IN DEN STOET :

1) Ruiters.	15) De Duivenmaatschappij van Huivelde-
[Hansevelde.
2) H. Jozef, patroon der nieuwe parochie.	16) De Koninklijke Harmonie van Zele.
3) H. Tarcitius, de held der Eucharistie.	17) H. Elisabeth van Hongarië.
4) Mannel. jeugdgroepen der Kath. Actie.	18) De Engelbewaarder.
5) Jezus en Sint Janneken.	19) Koningin van Vrede.
6) De Drij Goddelijke Deugden.	20) Het Lam Gods.
7) Jezus, de Kindervriend.	21) De Bruidjes van het H. Sacrament.
8) De Zangmaatschappij van Hansevelde.	22) De Eerewacht te paard.
9) Wagen : « De Wonderbare Vischvangst ».	23) Het Schepencollege van Zele.
10) O.L. Vrouw van Lourdes.	24) De Kerkraad van de Sint Jozefsparochie.
11) H. Barbara.	25) De Weleerw. Heer Pastoor E. Dhanens,
de Zeer Eerw. Heer Deken van Zele, en
de twee Weleerw. Heeren Getuigen der
Aanstelling.
12) H. Godelieve.	
13) Vrouwel. jeugdgroepen der Kath. Actie.	
14) Wagen : « Het Angelus ».	

De stoet vormt zich op de Nieuwe straat, trekt door Huivelde en Hansevelde, keert zich op de Miel en defileert voorbij het eeverhoog aan de school waar aan den Weleerw. Heer Pastoor een geschenk wordt aangeboden.

Na den stoet gebeurt seffens de aanstelling van den nieuwen Pastoor in de voorloopige kerk, door den Zeer Eerw. Heer Deken van Zele, die een gelegenhedspreek houdt.

Niemand kome in de kerk vooraleer de heeren genoodigden binnen zijn.

HET COMITEIT :

JOZEF VOLCKERICK, voorzitter van den Kerkraad. A. BOEYKENS, schrijver.
K. CLAUS, P. ROELS, D. THIENPOND, Leden van den Kerkraad.

Drukk. De Geest. Zele. — Tel. 169.

Om het goed functioneren van de parochie te bevorderen en om haar ook vanuit de bevolking de nodige stuwkracht te geven, werd nog vóór de plechtige aanstelling de eerste kerkraad geïnstalleerd en dit in de dekenij te Zele.

Als voorzitter werd verkozen de heer Jozef Volckerick († 28-12-40) en als secretaris de heer Alfred Boeykens.

Uit het proces-verbaal van 30-01-38 onthouden we ook de namen van de overige leden nl. Camiel Claus, Polydoor Roels en Désiré Thienpondt († 01-08-42). Het doopregister van de nieuwe parochie vermeldt op 24 mei '38 als 1e dopeling: Mathilde De Beule. Het eerste huwelijk werd gesloten op 2 juli 1938 (Prosper Verniers en Romania Julia Geerinck). Op 8 juli 1938 overleed op vijftigjarige leeftijd: Simona De Backer.

In datzelfde jaar 1938 werden reeds door architect Van Meel uit Borgerhout de plannen opgemaakt voor een echt, volwaardig kerkgebouw dat zou ingeplant worden op een grond aangekocht door Mevr. Wed. Claus en kinderen. Het financieringsplan van dit grootse bouwwerk zou de pastoor heel wat zorgen baren.

Pastoor Edgard Dhanens legt een „eerste steen”.

Misdienaars v.l.n.r. Thaeu Michel, Thaeu Roger, D'heer André, De Bondt Julien en Baert Eugène. Koster Petrus Roels en Petrus Achten helpt op de voorgrond.

Achteraan kijken de leden van de kerkfabriek toe: Roels Polydoor, D'heer Alfons, Boeykens Alfred, Claus Kamiel en Thienpondt Désiré.

Zegening van de eerste steen door Mgr. Coppieters; links van de bisschop E.H. Rombaut (onderpastoor te Zele) en Mgr. De Kesel; rechts pastoor Dhanens.

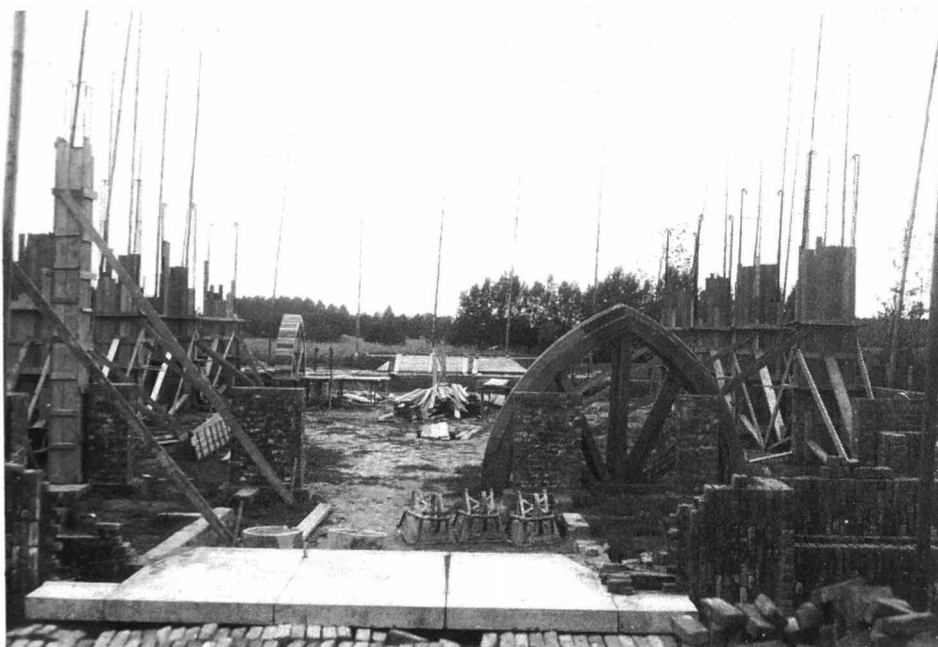
De werkzaamheden voor het bouwen van de kerk hebben een aanvang genomen. Maria Jacobs, Maria Roels en Basilia Achten zorgen voor de bevoorrading van de eerste helpers.

Zicht op Hansevelde met het huisje waar vroeger de kleuterschool gevestigd was.

Zicht in de richting van Huivelde met school en hulpkerk.

De kerk in opbouw.

Er waren diverse betoelagingen voorzien, maar een groot gedeelte van het geld diende door omhalingen en giften te worden verzameld. Op pastoor Dhanens rustte de ondankbare taak herhaaldelijk te moeten aankloppen bij parochianen, vrienden en kennissen.

Bij het bouwen van de nieuwe kerk verleenden de nieuwe parochianen heel wat hulp. Toch liep de bouw niet zo maar van een leien dakje. Mgr. Coppie-ters legde weliswaar de eerste steen op 16-08-42 in volle oorlogstijd, maar dan zou het nog tot augustus '47 duren vooraleer de nieuwe kerk door Kan. Calewaert zou ingezegend worden en pastoor Dhanens er zijn eerste mis zou opdragen.

Tijdens diezelfde W.O. II, nl op 01-01-1945, werd de parochie even opgeschrikt door een luchtaanval op enkele kerkverlaters van de hulpkerk. In de jaren '50 zou de binnenversiering van de mooie modern-gotische kerk op gang komen.

Het beeld van O.-L.-Vrouw werd in 1954 in de nis geplaatst, het St.-Jozefsbeeld in 1955. Vernoemen we in het sobere kerkinterieur ook nog de kruisweg: een realisatie van de bekende Zeelse beeldhouwer Alois De Beule.

Frans Van Ingelgem was de eerste koster. Reeds in 1939 werd hij opgevolgd door Petrus Roels, die gedurende 48 jaar de kerkelijke diensten hielp opluisteren. Onder het impuls van deze koster-organist werd op 24-12-42 de Sint-Gregoriuszangersgilde gesticht : een mannenkoor bestaande uit 17 leden, onder het voorzitterschap van de heer Berckmoes Florimond. In 1957 verscheen van de hand van Rik Rombout de „Geschiedenis van de parochie Sint-Jozef, Zele” een werkje dat niet alleen de eerste parochiejaren bestrijkt maar ook enig inzicht geeft in het verre verleden van deze Zeelse wijken.

Op 18-02-75 overleed na een slepende ziekte de eerste pastoor E.H. Dhanens. Een paar maanden later - nadat E.H. Standaert als voorlopige zieleherder had gefungeerd - begroetten de parochianen op 27-04-75 hun tweede pastoor nl. E.H. Oelbrandt. Dankzij de loyale hulp van vele parochianen kreeg de parochie St.-Jozef de nodige stevige infrastructuur.

Bij gebrek aan stenen tijdens de oorlog moesten de werken worden stilgelegd. Dit verschil in stenen is nu nog duidelijk te merken vooral in de kerk zelf.

Vredesstoet op zondag 22 juli 1945. De wagens van het wijkcomité Huivelde-Hansevelde-Langevelde-Mespeleir rijden naar Zele voor de vorming van de stoet.
 BOVEN „Hulde aan onze oorlogsslachtoffers 1940-1945”. Bemerkt in de muur van de school de sporen van de beschieting op nieuwjaarsdag 1945. De kerk is nog in opbouw.
 ONDER „Hulp en onderdak aan geallieerde parachutisten” met een imitatie van het huis Octaaf De Boever in Langevelde. Als Duitser Adolf Heirweg. Vooraan Hubert Stuyven, Omer Baert en Jozef D'heer.

De sociale bewegingen kregen een vernieuwde bloei. In december '75 werd de Bond van de Gepensioneerden gesticht. Pastoor Oelbrandt riep een zgn. Bouwraad in het leven, die weldra uitgroeide tot de v.z.w. Ons Huis. Er werd in de parochie duchtig gebouwd en verbouwd. Ondertussen kon de school ook reeds bogen op een Oudercomité.

In 1982 wordt de geschiedenis van de parochie Sint-Jozef een tweede maal te boek gesteld nl. door de heer Van Der Straeten. Op 18 april 1982 stelt Mgr. Van Peteghem E.H. Troubleyn aan tot pastoor van de parochie Zele-Sint-Jozef. E.H. Troubleyn was reeds lange tijd onderpastoor in Sint-Pauwels en voordien in Lotenhulle en Watervliet.

Voortbouwend op de realisaties van zijn voorganger E.H. Oelbrandt zorgde hij in 1984 voor de nodige uitbreiding van de jeugdlokalen en patroneerde hij in 1987 het vlijtige werk van de parochiale équipe, die het schoolgebouw met een overdekte speelplaats verrijkte. En nog dit jaar wist hij het interieur van de parochiekerk te verfraaien met een pijporgel.

In deze bloeiende parochie, met haar ongeveer 1200 zielen, wordt de pastoor voor de kerkelijke diensten trouw bijgestaan door de organist Jules De Beule, de koster de heer Robert Mertens en door zijn diaken de heer Jozef Van Kerckhove, van wie de wijding en de benoeming dankbaar door de parochianen werd gevierd in 1986.

Aimé Baert

Heem- en Oudheidkundige Kring
van Zele

ZEELS LEXICON

oftewel

Een Afel Zilse Woord'n

Karel van Malderen

Roland de Beule

Het is een feit, er wordt steeds minder dialect gesproken. De mobiliteit van de bevolking, de nadruk die in de basisscholen op het juist taalgebruik gelegd wordt en de hogere geschooldheidsgraad zijn de belangrijkste oorzaken. Pas als je regelmatig onder vrienden of in familiekring je eigen dialect spreekt, valt het op hoeveel vlotter je je gedachten onder woorden kunt brengen. Het dialect is zoveel kleurrijker en misschien zelfs genuanceerder dan het algemeen Nederlands. De Nederlandse 'taalmakers' dwingen onze taal immers in een keurslijf.

Al wandelend en tussen pot en pint viel ons het bloemrijke van een aantal Zeelse woorden op. Vele van die woorden gebruikten we zelf slechts sporadisch. We vonden het jammer dat zulke rijke woordenschat stukje bij beetje naar de zolder van ons taalgebruik werd verhuisd. Hierdoor ontstond de bekommernis om dat deel van onze cultuur veilig te stellen. We besloten een Zeels lexicon samen te stellen.

Als rasechte Zelenaars kenden we natuurlijk zelf reeds een heel stel woorden. Onze naaste vriendenkring deed onmiddellijk een stevige duit in het zakje. Via de *Gazet van Zele* kreeg onze idee meer bekendheid. Daar Zelenaars - zoals we allen weten - chauvinisten zijn, leverde ons dat een rijke buit aan typische woorden en uitdrukkingen op. Ons lexicon kwam er door de Zeelse bevolking. Aan elkeen die ons steunde, dank!

Onze eerste bekommernis was, om een aantal criteria vast te leggen. Woorden waar louter klankvervormingen t.o.v. het Nederlands in voorkomen worden niet opgenomen. Slechts de typische Zeelse woorden, aangevuld met woorden die ook in de omliggende gemeenten gebruikt worden - maar niet uit het Zeels weg te cijferen zijn - komen in dit lexicon voor.

Ons volgend probleem was de schrijfwijze, vermits het dialect een gesproken taal is waarvoor geen spellingsregels bestaan. Als algemene regel zijn de woorden klanknabootsend neergeschreven maar niet met fonetische tekens. Het verdubbelen van de medeklinker na een gesloten lettergreep wordt in acht genomen. De 'd' of 't' op het einde van een (werk)woord hangt af van de uitspraak in het geheel van de zin. Daar sommige Zeelse klanken met de bestaande uitspraakregels niet neer te schrijven zijn hebben we voor onszelf enkele afspraken gemaakt.

eie		weierelt	(wereld)
ei		meiss'n	(meid)
ij		bijze	(schommel)
zj	spreekt men uit als in	abbazjoer	(lampekap)
sj		sjiekke	(kauwgom)
ieë		vrieët	(vreselijk)
oeë		zoeën	(koken)

Het is echter, zoals in het Nederlands, niet mogelijk alle klanken weer te geven. Het woord **bedelen** kan zowel betekenen 'om een aalmoes vragen' als 'uitreiken'. De uitspraak moet afgeleid worden uit de betekenis van het woord in de zin.

In dit lexicon worden de Zeelse woorden alfabetisch gerangschikt. Van elk woord vind je de Nederlandse omschrijving of het synoniem. Indien we met zekerheid weten dat een woord in een beperkt deel van de gemeente wordt gebruikt, dan vermelden we dit naast de omschrijving. Om de betekenis van de woorden nog meer te verduidelijken volgt telkens een - in het Zeels geschreven - zin. We hopen met deze zinnen de kleurrijkheid en de rijkdom van het Zeels op een sappige manier te illustreren.

We zijn er ons van bewust dat dit lexicon niet alle Zeelse woorden en uitdrukkingen bevat. Het is een momentopname van een nog steeds groeiende woordenlijst die nooit volledig zal zijn.

Het kan gebeuren dat je zelf een woord op een andere manier zult uitspreken of dat je er zelf een andere betekenis aan zult geven. Die verschillen zijn te wijten aan je eigen taalgebruik en aan het milieu waarin je bent opgegroeid of waarin je nu leeft.

Dit lexicon bevat een aantal 'platte' woorden en uitdrukkingen. We menen echter dat dit noodzakelijk is omwille van de volledigheid en ook om het volkse karakter van ons dialect weer te geven.

Zinnen in dialektvorm geschreven zijn moeilijk leesbaar. Toch hopen we dat je aan dit lexicon veel plezier zult beleven.

't ez ou gejoint ta ge mi teez afel Zilse woord'n ou ert kund oppoal'n!

Karel van Malderen
Roland de Beule

a ne nou

vanzelfsprekend

da witte toch dat te weierelt ront es, a ne nou!

abbazjoer

lampekap

'k ep mei ne niev'n abbazjoer gekocht fur i mijne lievvink

achtere (nor - goan)

zich ontlasten

ei moest nor achtere goan, ei zit aa een ure op 't usk'n

achterwezzover

onderuit

ei ez achterwezzover op sijne kop gevall'n

achterwoarasse

vroedvrouw

d'achterwoarasse was sjust op tijt

afel

handvol

gif mei ne kieër een afel gelt fur nor de kerremes te goan

affelschroeëk'n

navelbandje

ge moet te klein'n nen ander'n doek oandoen; e zijn affelschroeëk'n ez uek fuil

affeseren (ou -)

zich haasten

't es feir tijt, ge moet ou affeseren

afkass'n

afbreken

moe, mijn broek' ez afgezakt, mijne lastiek ez afgekast

aflang'n

afnemen (kaartspel)

langd af Sjarele, da 'k kan dieëlen

afsink

diepte

achter die wei es ter ne gruet'n afsink

aftrekkere

ontkurker

die flesse moet te mi ten aftrekker' open doen

aggaa

snel, dadelijk

doe tad aggaa ne kieër vur mei

al lank aa

al een hele poos

ei eed al lank aa genoeg

alfkalle

iemand die bijna impotent is

die vent es t'aat fur kinder'n te krijg'n, 't es mor een alfkalle ne mieër

alfken

1 centiem (vóór 1ste WO)

krijk mijne pree, te kan ek mei vur een alfke' kerremelle go kueb'n

allereilegenblomme

chryasant

op den iste novvember gon de mens'n nor 't keirkof mi
allereilegenblomm'n

alvelings

ongeveer

't ez alvelings overieë gekomm'n dam me goan

amblazzje

jute verpakking

'k em ne gille stoupel amblazzje gevonn'n

ammelië

kermiskoekje

kupt ons dor mor aa e vel ammelien on da kroum want ik begin onger te krijg'n

ammets

soms

't es ne vrieë stipt'n mor ammets es tsje te loat

ammorrabbannieë

zeker niet

edde gei ongere ? ammorrabbannieëk

ank

schab

zet Antonius wa fudder op den ank dat tsj'er nie affalt

annekesnest

slordig gedoe

op mijne klein'n zijn kammere es 't attijt ne vrieën annekesnest

annewuit'n

onnozelaar

azzue nen annewuit'n, ei wit nie wa dat tsje doet

appelflate

lichte ongesteldheid

ei eed een appelflate gekregen in de keirk van de wierruek

appeltrut

appelmoes

't ez appeltrut fandoug, der zulle schete geloate wurr'n !

appetekere (ne viez'n -)

eigenaardig iemand

'k durve 't em nie froug'n, 't es ne vrieë viez'n appetekere

asschranse

verzekering

die botsink ez e geval vur d'asschranse

asschrant

zelfverzekerd, met lef

mijne gebuur es nen asschrant'n tiep

assekes

hersenen

'k em goestink op nen bottram mi gebakk'n assekes mi wa peper e zout

assezjieëkere

pocher

ei kan't uek beter zegg'n az doen, azzue nen assezjieëkere

avvrong

omgeving

de poalink ez 't best' op de Donk ov in dieën avvrong

awwa

nietwaar

ge goat toch mee zekere, 't es toch schue weer awwa

azzijnzjieëkere

zuurpruim

ge ziet ta se mi nen azzijnzjieëker getraad es, der ka gieë lachsken ne mieër van af

baggetelle

kleinigheid

der es nie feel o kappot, da goad ou mor een baggetelle kost'n

baggijnenbout

soort snoep (zwarte drop)

'k goa mei e stik baggijnenbout in een flesse watter doen, en neig doe schuim'n

bakkanst'n - bakkan

bijna

nou em ek verschote zi, 'k was bakkanst'n uit tien buem gevall'n

bakkendoe

ik doe dat niet

goade gei da ne kieër mouk'n? Bakkendoe!

bakker

lichtkleurige meikever

'k em een droak'n deur mijnen bakker zijn achterste gestoken, te ka tsje ne mieër go vlieg'n

bakkus

mond, gezicht

die keierel eed e stom bakkus, ei zou beter zijn bakkus aan.

ballapijpe

lange dunne bamboe- of rietstengel

edde gei aa om poteierde gewist nor den dijk, vur mi ou ballapijpe te schiet'n?

ballasjong

zak gemaakt van een opengesneden peluw voor seizoenarbeiders

ei smeeet sijnen ballasjong over zijne rug en ei was fertrokk'n

balleken

pilletje

ge moet alle doug'n drei kirr'n ou ballekes pakk'n

batteklang

zootje

trap et ier mor af mi gil oun batteklang, da 'k ou niemmer zien

batterei

finale van het vuurwerk

't ez aa tien uren, ze goan de batterei afsteken

bebbele (oun - aan)

zijn mond houden

az ek ik on 't proat'n ben moet oun bebbel aan

bedriegtenboer

bedrog

wad da ten dieën doet es fan bedriegtenboer, die za nog in den bak gerouk'n

beete (een - lach'n)

veel lachen

Fonz ee gil den ouvet moppe getapt, w'emmen noggaa een beete gelach'n

beier'n (bei de - goan)

naar een cafe van laag allooi gaan

ieder joar mi kerremes go Sjarel ne kieër bei de beier'n

beierloete

aallepel

ei es sijn groenselz on 't messe mi te beierloete

beierput

aalput

Fonz ez in den beierput gevall'n, ei stinkt uren in 't ronde

berreken (va zijn - vall'n)

flauw vallen

iedere kieër da'k bloet sien valle'k fa mijn berreken

berrevoets

blootvoets

as ge berrevoets in 't gas lupt krijg d' een vallink

beun

een vervelend iemand
deis nen beun, ei doe nie as sieëver'n

beze

kus
een banke veruit en een beze van de juffrou

bezekoek

rozijnenkoek (Durmen)
't sondags oale men attijt bezekoek'n bei den bakkere

bieënaar

beenhouwer
go ne kieër om triepp'n bei den bieënaar

bieken

liefje (troetelnaampje)
kom ier mij klein bieken, da'k ou een dikke beze geef

biekkenote

beukenoot

mijn gaste zijn biekknote go zoeken in den oeksen bos

bijze

bui - schommel

't eet tor zjust een vrieë bijze gedoan

ei'z op de kerremez uit te bijze gevall'n, zij weze lig gilleganz open

binst

terwijl

die god attijt om ne pot in den ankere binst te messe

bitter

het roet en de teer uit de schoorsteen

as ge den bitter nie rap uit ou schaa alt, zulde ne kieër ne schaabrant emmen

bitterouve

biet

dien boer es nen akker mi bitterouve gon uittoen

blak (- en bluet)

in het zicht

onzen Albeier zocht nor zijnen bril en ei laag tor blak en bluet

blakkers

term uit knickerspel

dovvels, rekkers, kuisers, blakkers, aal da ferdoan ez es't mijne

bleine

blaar

va veel te stappe krijgde blein'n op ou voet'n

blikk'n

omkeren van kaarten bij het kaartspel

de leste koarte die ge blikk es troef

blikkeren

fel schijnen, flikkeren

't es sommere, de zonne blikkert neig i mijn ueg'n

blinkdueze

doos schoenpoets

ik ka mijn schoen'n ne mieër kuis'n, de blinkduez' es leeg

bloaskop

pochhans

dien bloaskop probbeer mei wijs te mouken da sijn'n ottoo mieër az e mieljoen kost

bloeteirm

bloedworst

in de zommer mouke ze gieën bloeteirms, te goan ze te rap kappot

blok

kloef

g'uerd'n em va veire kommen op sijn blokk'n

boale

daas - grote jute zak

az die boal' ou stikt zulden't wel voell'n

azzue een gruete boale petatt'n ek nog noeët gezien

boelzje

ruzie

'k em aa ne gill'n tijt boelzje mi mijn vraa

boktant

maaltand

mijn broer ez ammel zijn boktande kwijt

bol (van - av in)

zonder voorbereiding, lukraak

ge moet su naa nie kijk'n, pak mor van bol av in

bolleket

ijzeren bal

mijnen bolleket blinkt gelek ne spiegel in de zonne

bomme

vleesvlieg, grote vlieg

der zitt'n drei bommen in mijn vurste platse

bosse

huls van houten wiel waar de as doorgaat

g'uert tat te bosse va zijn kerre verslete zijn, azzu piep'n da se doet

boterdrijvere

koolwitje (vlinder)

op die blomme doare, zit er nen boterdrijvere

boterwegge

boterklomp

zijn ou boterweggen aa kleier om mi nor de mert te goan?

bots

net alsof

't ez bots of dat sa go reger'n

bouver

meer dan zijn goesting

zijn buik saat su vul, dat tsje de leste pint op sijnen bouver moest uittrink'n

broa

kuit (het vlezige deel)

'k em ne schup gat tegen de broa va mijn bieën'n

broas

kuit (bij vissen)

der za veel vis te vange zijn, azzue veel broaz op de vijvere

broebbeleier

iemend die zinloze praat vertelt
dien broebbeleier es gruet' onnuezeleit on 't verkuepen

broeëkarrosse

soort geest
as ge nie rap slapt sa te broeëkarrosse komm'n

broelzje

iets dat slecht georganiseerd is (Heikant)
't sa broelzje zijn op die traafieëste

buletein

rapport
ei ee sijn'n buletin gekregen, 't was frieë slecht

bumkodde

bonestaak
'k moet mijn bumkodd'n nog go zoekke vur mijn buen'n

bussem

grove straatkeerder (Heikant)
z'ez eur plansier on't schure mi ten bussem

bustelen

vechten
die gast'n doen nie anderz az bustele' mi makkoar

buvaar

vloeipapier
ge moet oun buvaar gebruik'n of g'et plekk'n

buzze (- geven)

iets snel doen
de Rolle moet nog aa buzze gegeven eien mi sijn'n ottoo as tsje tegen
den ijzere weg poal vloog

buzzeke

washandje

ge moet een buzzeke gebruike vur ou wezen te wass'n

dal

betontegel

ik moet mij plansier nog mouke mit tie dalle va Sjef Bittong

dapper'n (den - emmen)

buikloop hebben

'k ka nie nor 't schole, 'k em den dapper'n

deizere

gluiperd, iemand die het in zijn mouw houdt

va Staaf moet' oppass'n as g'er iets mi on de stok et, 't es nen deizere

deuzig

slaperig

van ammel die wijn wurruk deuzig

devuer'n (ou - doen)

zijn best doen

as ge neig ou devuer'n doet krijgden't nog af

dodd'n

samengedraaid haar-graszode

ons Sulmaa eur'n dodd'n ez de grutst'n die'k oeët aa gezien em
ei ee sij gat moett'n afkuise mi nen dodde gas

doef

klap

ei gaaf mei nen doev op mijne rug

douwer (den - op sij lijf jouden)

iemand schrik aanjagen

de sjampetter joug mei attijt ten douwer op mij lijf

drevel

klets

as ge nie lustert krijgde nen drevel ront ou urren

drilnote

meisje met zotte kuren

Zjuljaa ez een echte drilnote, z'es su zot az een deure

drosseleier

knoeier

die schrijnweirker es nen drosseleier, mijn deure slipt

drougen (kanse meiese -)

iemand op gekruiste armen dragen met twee personen

bei de pompiers moete lieëre kanse meiese drougen

drummere

opdringerige kerel

lat ou de koas nie fan tuss'n oun bottram oale van dien drummere,
anders sijd' ou platse kwijt

dukel, krukkele

knikker uit klei gebakken

'k e mijn'n dukel verspilt op mijne moat sij loedderkroum

dweizegoart

dwarsligger

dien dweizegoart wil nie toe wa da'k em vroug

dweisel'n

wankelen

die zatt'n doar es deur de stroat on't tweisel'n

dzjaklestere

grote lijster

mijn'n of krioel' fan de dzjaklesters

dzjampel'n

met de voeten samendrukken

az'onze Frans wijn makt fa zijn druive moet tsje z'ist tsjampel'n

dzjoevv'n

braaf en dom iemand

dien dzjoevv'n ez attijt te leste va zijn klasse

dzjokkeleur'n

wilde spelletjes spelen, speels vechten

ons gaste zijn on't tsjokkeleur'n, ze goan ulder nog sieër doen

dzjol

iemand die met zich laat sollen

mi tien dzjol kunde doe wa da ge wilt

dzjuir

goeden dag

dzjuir Fons, zijd' op wandele?

dzjurrele

doorn

meiske past op da g'ou nie sieër doet, ge vald ost in de dzjurrels

effe (op sijn - zijn)

in orde zijn

ik be veruist, mor 'k be nog nie op mijn eff'n

effenaf

werkelijk, echt

deiz effenaf ne gruete vent

eigerechswers

de relatie tussen kozijns en nichten

'k peis damme va nichte Zjuljaa nog sull'n eirv'n, z'ee gieën kinder'n,
en 't ez eigerechswers

eijirremei

uitroep

eijirremei! 't es toch nie woar zekerste kint, dat tsj'ou azzue ligge gat eet

eis

handvat van ketel

ei ee sijn puate verbrant on den eis fan de merremiet

en tenne

het kan mij niets schelen

ge zuld ambras krijg'n as g'ou lesse nie lieërt. en tenne!

enze, enzje

eend

alle joare mi kesttag ete men een vett' enz' op

errazje

ergernis

ei viel bekan omveir van errazje as tsj' uerd'n da sijn dochter moest traan

errou

kabaal

azzu nen errou dat er gemakt wier in de gebuurt' as Sjef sijn vraa liet sitt'n

erterijs

takken waaraan de erwten omhoog groeien

'k em mijn erterijs gezet, 't wier uegen tijt

eug (- tege meug)

tegen iemands goesting

'k em mijn soeppe eug tege meug opgeten

euzeken

luifel-doopkleed of mantel

mijne riek stad' onder 't euzeken

't regert tat 't giet, aa tie klein'n onder zijn euzeken

ferneis

fornuis om diervoedsel te koken
as g'e veirken brast kund'alle douge petatte zoeën op 't ferneis

ferrele

mep
as ge nie brouf sijt geev ek ou ne ferrel op ou gezichte

fiëmen

vingers
'k em mi ta mez i mijn fiëme gesneen

flammakker

iemand die iedereen naar de mond praat
de zilse polletiekkers sijn echte flammakkers

flierefluitere

nietsnut

ze goat traan mi ne flierefluitere, ze zad der noeët mi veruit gerouk'n

flikker'n

iets maken, herstellen

gif mei die kappotte raddjoo ne kieër, 't sa rap geflikkert sijn, dat tsje trug spilt

floaze

pocher

ei wit uek alluuz best die floaze

floebber'n, loebber'n

iets met rimpels genaaid

ge zient ta Sjuljaa gieën echte klieëremoukass' es, eur klieët floebbert

florremuize

vledermuis

mij liév ee nog aa gegetst le, az die florremuiz in eur oar vloog

floss'n

wateren

'k moet malgerree ne kieër go floss'n

foazel'n

eerste geluiden die baby's of vogels produceren

uer ne kieër, onze klein'n ez on't foazel'n

foeffelasse - foeffeleier

iemand die het niet nauw neemt met de openbare orde

a de dieë vaz'leven nie in den bak gerakt, te verstoa'k er mei nie uit, azzue een foeffelasse!

foerse

vork van fiets

'k be mi mij wezen tegen de gront gevall'n az de foerse va mijne vielloo braak

folle

iemand die graag geknuffeld wordt
mijn kat ez een vrieë folle, ze ronkt as s' op mijne schuet zit

frakfusschuet

stofjas
die mister zijne frakfusschuet saag wit fan 't kruit

frakkekieërdere

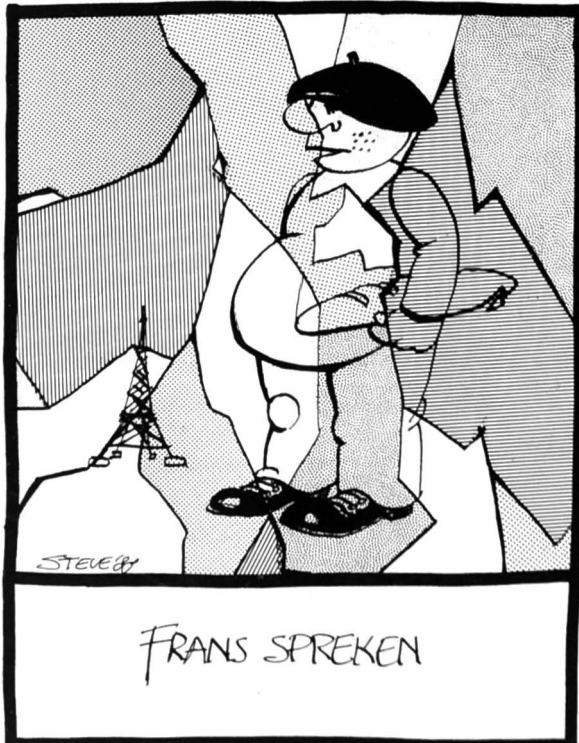
iemand die van gedachten verandert
in de polletiek sijn 't allemoal frakkekieërders

frans spreken

gebarsten zijn
da kommeken ee nen tuk gat in d'n afwas, 't sprik frans

fuke

insektesteek
'k em een fuke van een bie gekregen

fuken

steken (van een insect) - kantwerken

de pompiers wierre gefuukt as se mijne wipsennest uittrokk'n
op de kouterschole lieër'n ze nog fuken

furtelz alluus

uitdrukking bij het knikkerspel

spele men op e grijpers tweeë of furtelz alluus?

gasduikere

dierenuitwerpselen

ei ee mi sijne voet in ne gasduiker getort'n

gavve, gabbe

snijwonde

ei ez op sijne kop gevall'n en der ez een gavv' in

gebombeert

bol staand

'k em een deure mi allemoal gebombeerde ruitsjes

gedeist aan (ou -)

zich op de vlakke houden

as se mei dor over iets froug'n aa'k mei gedeist

geier

eetlust

'k foel mei nie at te best, 'k em gieëne geier vandoug

gelegenteit (zijn - zeggen)

zijn mening zeggen

't staak mei tege mi ten dieë zij gezieëver, 'k ep em mijn gelegenteit tor ne kieër gezeet, nem!

gelent

lange muur

kek ne kieër, ei'z on't piess'n tegen 't gelent

geneieren (ou -)

zich verkneukelen

't es nen echte slechterik, ei geneierd em in de miezzere van een andere

gerdevou

opgelet

gerdevou as g'ou best nie toed in 't schole

gerlap

weg, loop

ge moet uit mijne gerlap goan, ge stad' attijt i mijne weg

gerre

spleet

't trekt iere, der ez een gerr' i' mij roum

gesjoemmele

achterbakse handeling

wa da tieë vent'n bezeg sijn ez e vrieë gesjoemmele

geterlaffeist

kapot gedaan (ook vermuest)

mij vou ee te wakker probere ripperere mor nou es tsje gillegans geterlaffeist

getes

gading

ei ka zij getes nie krijg'n

gets'n

snel lopen

deis frieët gelek da tie kleine ka gets'n

gett'n

lopen

ei za moette gett'n om op tijt te zij vur zijn'n trein

gevoeg (zij - doen)

zich ontlasten

as g' ou niemmer kund' op aan, moet'ou gevoeg op 't usken doen

gezoeën e gebroan

zich goed thuis voelen

onze Sjef sit attijd bei Merrie, ei es ter gezoeën e gebroan

gieddong

fietsstuur

ik ree zonder and'n, dorrom ee sjanderm Lionnaar mijne gieddong afgevezen

gietter'n

brullen van het lachen

as Frans die mop vertelde was Rimmie on 't giettere van 't lach'n

gillegans

helemaal

doe mijn pinte ne kieër gillegans ful

gloazemoukere

grote libel

ne gloazemouker zijn vleugels ferandere va kleur as ter de zunn' op schent, en as tsj'over 't watter vliegt

goan (va zijn berreke -)

bewusteloos vallen

onze Staav es fa zijn berreke goan as tsje da bloet saag

goelle

gulzigaard

ei drinkt gelek een goelle

gommelaa

rubberen bal

de gaste zijn on't spele mi ne gommelaa

gotmore

stinkende modder (uit de goot)
ei es mi sij wezen in de gotmore gevall'n

gotsblok

braaf, goedaardig persoon
azzue nen brouve keierle, 't es nen echte gotsblok fa ne vent

gralek

erg
'k em gralekken ongere en bieëstegen dust

grat

helemaal
ei 's gevall'n e zijn bieën was grat af

greief

zeurpiet, knorpot
lat em mor grust, azzu ne greief fa ne vent

gremelen

glimlachen
wa sitte gei dor te gremelen, es ter iets gebeurt?

grielle

smeedijzeren hek of afsluiting
wei keumen nie op den of, de grielle es fast

groan

raden
kunde gei groan oevvel volk dat er was?

gront (va - goan)

vrijen
da koppelken doar es goe fa gront on't goan

gruizelement'n

brokstukken

da glaz es gevall'n en 't ez i gruizelemente vanieën

gubbelen

overgeven

'k em te veel gedronk'n, 'k moet gubbelen

idderedong, ridderedong

donsdeken

't es wintere, leg t'idderedongs mor op onz bedde

ieëgalleg

voortdurend

't es nou aa gil den dag ieëgalleg on 't regeren

ieëkeniss'n

lies

ei ee feel zieër i zijn ieëkeniss'n

ierrewussens

langs hier

as g'em nie wit weun'n volgde mei moar, 't ez ierrewussens

ifteg

beverig

ge zied aa dat tsj' aat wurt, zijn ande wurr'n ifteg

ijzere weg

spoorweg

dien boer wun sjust on d'n ijzere weg

inne

hen, kip

'k e mei drei inne gekocht op de mert

inne (onder gieën - gebroet)

slim, leep

den dieë verdien goe sijnen bottram, ei ez onder gieën inne gebroet

innebezen

frambozen

op innebeze zit attijt feel fernijn

innefeute

slechte techniek bij het knikkeren

Sjef wit nog allins nie oe dat tsje mi sijn merrebolle moet spelen, 't ez een innefeute

intrekken (z'eed igetrokk'n)

bevallen (Heikant, Kamershoek)

onze Frans sijn vraa eed igetrokk'n, 't es ne felle klein'n

ischijt'n

invallen, doorzakken

't es ne slechte metsere, ammel zijn mure schijt'n in

jammijnkluet'n

nietsnut

deis ne kieër ne jammijnkluete si, ei deug nievverste veur

jeiken

streling

gif mei ne kieër e jeiken, 'k em da su geier'n

kaakerre

ijskreamkar

de kaakerre komd' ier iederen dag ferbei

kaaman

ijskreamventer

ge meugd'ou nen toeter kaat go kueb'n bei de kaaman

kabbaa

draagtas

Merrie es mi een kabbaa vul ete van de mert gekomm'n

kadduuk, krammakkelek

gammel

zet ou nie op die stoel want 't es ne kadduukken

kaffeebuen'n

lupinen

'k em schuene gruete kaffeebuen'n i mijn'n of stoan

kaffeebuzze

koffiezak

schut te kaffeebuzz' uit, ze zit ful gruiz en ik wil vasse mouk'n

kaffeeloete

iemand die veel koffie drinkt

ei ka kaffee drinke mi ten ieëmere, 't ez een echte kaffeeloete

kaggen

de jongste

die klein'n es 't kaggen uit ten nest

kaken

kouw

der ez e plat kaken uit sijn'n nest gevall'n, zouden't gei will'n op-kwieëk'n?

kalle

domme vrouw

die kalle ka nog gieën nougel in de mure sloan

kallefoetsebert

voorwerp gebruikt bij het „kallespel”

wei keume nie spelen, 't kallefoetsebert es weg

kalliessenout

zoethout

die twieë zijn op ne stek kalliessenout on 't bijt'n

kallotte

lang haar

die modderne gaste luepen allemoal mi een vrieë kallotte

kanne

hoofd

'k em ne klop op mijn kanne g'at

kanne ('t sa - zijn)

het zal erop zijn

kek toare, een vliegende bomme, 't sa kanne zijn!

kapper

glas op voet

gifd ons nog ne kapper wijn dat te fles uit gerakt

kappesjong

cape

doed ou kappesjong mor oan, want 't sa kaa wurre vandoug

kappestrang

takel

wei goan dien buem uittrekke mi ne kappestrang

kardzjas (- geven)

er tegenaan gaan

Zjeraar gaaf nog aa kardzjas op sijne groskes in d'ermonnie

katsjee

kapot

'k be gevall'n e mijne vielloo es katsjee

kattepierreg

kregelig

't es slecht weer, 'k luep kattepierreg

kattesteiert

soort onkruid

zijn'n of sta fergeve van de kattesteiert'n

kaze (beze)

kers

der ange veel kaze(beze)n op onze kazeleier

kazzakkekieërdere

iemand die snel van mening verandert

ge moet em nie te neig betraan, 't es ne kazzakkekieërdere

keizer zijn

dronken zijn

Sjarel ez alle zondouge goe keizere, die ka nog aa zuipe le

kelderkurs'n

kater (na teveel gedronken te hebben)

wad es't jong, edde kelderkurs'n? Da komt er van as ge gil de nacht uitgezeten et

kemp

hennep

kempsoat es 't beste dat er bestoat fur ne zangvoegele

kene

kloof (in handen of voeten)

der es ne zure wint fandoug, 'k sa weer kene krijg'n

kepp'n

houten recipient om boter in te bewerken

zie ta ou keppe proper es feur da ge de boter makt

kerbonkels

ogen

azzue e schue meisk'n, z'eed azzu twieë kerbonkels fan ueg'n

kerrekole

alikuik

'k em e zondag kerrekole gekocht on de viskerre

kerrekrekele

bochtig sleufje in grond voor knickerspel

azzu ne lange kerrekrekele, wei zumme van den ouvet nog niet tenne geschote zijn

kerremelk

karnemelk

een gruate talluere kerremelk mi bruine suiker es gezont fur ne ziekke mens

kerreslag

spoor van een kar in de grond

ei struikeld'n in ne gruate kerreslag

kerrestieën

vruchtepit

as ge kazen it moet te de kerrestieën'n uitspukk'n

kerrewoug'n

kruiwagen

ei ez die stieën'n on't wegfoere mi sijne kerrewoug'n

kertelk'n

stukje

snei ta spek i kleine kertelkes da 'k et kan afbakk'n

kertoeffels

slagen op de rug

as ge nie brouf sijt krijg'd'e poar kertoeffelz op ounge rug

keskeschiet

flauw, matig

deis ne vielloo va keskeschiet, der zitte gieën freinz op

keun

wild konijn

'k em zes keune va mij vou gekregen, ei ee se zelf gestrupt

keve

gevlochten duivenkooi

ei was su zat tat tsje zijn keev on't tuivelokkoal liet stoan zonder zijn duiven in te kurv'n

kieëzeken

kool- of pimpelmees

der zitte veel kieëzekez in mijn'n of

kingkee

olielantaarn

zet te kingkee mor aa op 't taffele, 't ez donker on 't wurr'n

kitteg

nerveus gehaast

lot em agгаа buit'n want ei sta frieë kitteg

klampere

buizerd

as ter ne klamper in de gebure wunt, meug de gerust sijn dag ge nie feel last fa muize zuld emm'n

klawwietteren

spartelen

die voetbalder ligt te klawwiettere vur de gole

klefferen

klimmen

onze Jan waz in dieën buem ont klefferen as g'op den of kwaamt

kless'n (ou -)

zich haasten

'k moet mei kless'n om op tijd te zijn

klikkere

dakraam

't ez ier vrieë weirm, 'k sa de klikker iez ope zett'n

klinks

lenig

den dieë moet bei de zjummenas goan, azzu ne klinks'n

klivvere

lenig, wakker

ge moet ne kieër zien oe klivver da onz'n Andree es, ei zit op ne wip in dien buem

kloefkappere

lummel

deis nou ne kieër ne kloefkapper va ne vent si

kloterspoan

rammelaar

die kleine mak feel kabboal mi sij kloterspoan

kloue

vlassen koord

ge moet ou kloue goed op ou scheies winn'n anders god ou vliegger nie goed ommueg

knosseleier

knoeier, niet bekwaam vakman

dien elletriekker es ne knosseleier, as g'op de belle dout brant 't licht op 't usk'n

knuffele

dommerik

deis ne knuffel van ne vent, ei eed uek 't poeër nie uitgevonn'n

kodde

tak van een boom - staart

kap mei ne kieër wa kodd'n uit tien buem vur mijn buen'n
mijn katte spukt'n nog aa le, az ek on eur kodde trok

koddegen

lachwekkend persoon

Franz es ne koddegen, op de fieëst emmen der gil den ouvet mi gelach'n

koekketienne

bijzit

kek, die vent lupt tor mi sijn koekketienne

kokasse

kokkin

ons moeder ez een goeë kokasse, eure smokkel ez om van te wat-
tertand'n

kolleblomme

papaver, klapproos

't es spijteg dat te kolleblomme zu rap uitgeblomt sijn, 't sijn toch
sukk'n schuene

kommere

babbelzieke vrouw

ons Merrie es weer on 't tetteren, 't ez een echte kommere

kommissie (ou - doen)

zich ontlasten

'k e vandoug mijn kommissie nog nie keun'n doen. De gruet' ov de
kleine?

kommoeësse

bemoeial, bedilzuchtige vrouw

die kommoeëss' eed euren neus wir aa i mijn zoukes gestoken

konkaarde

een loeier van een oorveeg

as ge nie brouf sijt krijg'd' een konkaarde ront ou urr'n

konkelfoezz'n

bedisselen

wa sijn die twieë dor on't konkelfoezz'n?

konstatteur

klok om de vliegtijden van duiven te controleren

onz'n duivenmelker es mi sijne konstatteur nor 't lokkoal gegoan

konteverkieërt

helemaal fout

erbegind ou uisweirk mor, 't es konteverkieërt

kontreier

tegendraads

der deug wir niets fandoug, ei's kontreier

kopere

duiver

mijne rue koper vlied'alle zondoug'n in de kop op Kievvrein

koppejougere

borstel om spinrag weg te vegem

pakt aggaa de koppejougere, der zit azzu een gruete spinnekop op den blaffong

koppielle

sluitpen

ik krijg da koppielleken nie los en derdeur gat 't wiel der nie af

kornellevoege

kanariepiet

mijne kornellevogel lig mi sijn puutsjez ommueg, 'k peis dat tse wel duet sa zijn

korrentefrakke

korte dikke vest (Huivelde)

'k em mei een nieve korrentefrakke latte mouk'n bei Rinnee

koten duik'n

verstoppertje spelen

mijne klein'n ez on 't koten duiken in den of

kottee

plaats, gebied

die weun'n dor in ne vuile kottee

koakes

afgebakken vet spek

't es goe smout, want te koakes sitt'n der nog in

kousebant

soort snoep, zwarte drop

bei Vienneke kunde twieë zwerte kousebande vur ne frang kuep'n

koven, kovepiet

zwarte piet

as ge nou nie brouf sijt, za koven ou in de zak steken

kravvere

schoffel

geiss'n dwoazerik, ge zij weer nor den akker gekomme zonder ou krav-
ver en der sta suuvvel kruit op

kreukele

slechte knikker

ei eet er mei ongeleet, 'k em ne kreukel gat van em

kreus

nieuwsgierig

'k be vrieë kreus oe dan't mit te voetbal gewist es

kreuzeneus

nieuwsgierig iemand

Frans sijn vraa es nen echte kreuzeneus, ze wit alles fan iedderieën

krevv'nbijtere

gierigaard

on die krevv'nbijter zij gelt gerakt' uek noeët nie oan

krijsselen

licht knarsen (tussen de tanden)

g'et te groensels nie goe gekuist, azzu de soeppe krijsselen

kripse

kuur

ei krijg weer zjin krips'n, der es gien uis mi t' aan

krokkenoo

gerookte bakharing

'k e giesster'n ne krokkenoo gete mor ei ee mei opgeroeën

krossjeteren

haken

mij moedder eed een lievvevraa gekrossjeteert fur in de keirk

krot (- e kompannie)

minderwaardig

'k e mei ne raddjoo gekocht op de bradderie mor 't es krot e kompannie

kroukere

dikke, bijna zwarte kers

de kroukers sij nie goet fan de joar, z'emmen te veel watter gat

kuiserz alluus

uitdrukking bij het knikkerspel

kuiserz alluus, doe tie stieë weg uit mijn boane da 'k ka schiet'n

kurdienst

heel bijzonder

as me vroeger ne kieër kiekk'n aten, was 't kurdienst

kurremusse

soort mus

't saat ter op dien akker vul mi kurremuss'n, dien boer za nie feel moett'n duss'n

kweikere

zangvogel

zijne kweiker ez de felste zanger die tsj'i zijn vleuge zitt'n eet

labberdas

afgeroomde melk

as g'ou kiekkes voeërt mi labberdaz en boekweimeel, te zijn z'in de kurste kieëre vet

laggeier geven

iets doen met volle overgave

mijn broer es laggeier on't geven, 't ez of ter zij leve van avvangt

lammer'n, afdokk'n

betalen

ei ee sijn'n belastingsbrief gat, ei za noggaa meuge lammer'n

lammeren

roddelen

die twee vraan zij wirraa on 't lammeren

lammoen

zitplaats voor de menner van een boerekar

dien boer keek su neig nor da schue meisk'n dat tsje van 't lammoen va
zijn kerre steuk

lampett'n

drinken

'k em gil den ouvet gelampet tot ta 'k keizer was

lang'n

pakken - stelen

langt te boter uit te kasse
z'emma die gierreagoart sijn'n nest gelangt

lappetem

het is van dat, het is gebeurd

onze Marcel ee sijn bieën gebroken, lappetem!

lappurre

bof, oorontsteking

onze klein'n ee fa gil de nacht nie keune sloupe van de zieër i' zijn
urr'n, ik peis dat tsj'een lappurr' eet

latt'n (der zij - on 't uis)

er wordt meegeluisterd

bei ons tuis meugde niets fertell'n, der zij latt'n on 't uis

le

hoor (stopwoord)

ge moet brouf sij le!

leddou

korte tijd, poosje

komde gei mei ne kieër elp'n, 't es mor vur ne leddou

leuzegevraa pap

lichte melkpap met suiker en beschuit

'k em goe gete si, nou nog een talluere leuzegevraa pap

lieëre

ladder

ge meug noeët onder een lieëre luep'n

liewweirk

veldleeuwerik

't es schue weer, de liewweirke zitt'n ueg in de lucht

lingers (uit te - schiëtt'n)

spel met knikkers en geldstukjes die in de grond zitten

doedde mee uit te lingers schiëtt'n?

lodderen

met modder gooien

noar de vergeierink fan de wolfkes emmen nog een ure geloddert

loebbas

domme kerel

ei's te lomp om t' elp'n donderen, azzu ne loebbas

loedder'n

met knikker schieten naar „loedderkroum” (zie infra)

loeddert bei mei ne kieër, ge krijg vijf merreboll'n as 't manneken twieë kirre ronttroat

loedderkroum

knikkerspel waarbij een houten mannetje rond een ijzerdraad draait

ik em vijf merrebolle gewonne mi mij loedderkroum

loembars'n (- oan)

kippesoort

die zijn kiekkes leggen nog aa ne kieër le. 'k Soun 't geluev'n, 't sijn
ammel loembarse dat tsj' eet

loer'n

kijken

ei loert tikkest'n nor de meiskes

loet'n

drinken - nukken, grillen

die pompier kan nog aa loete le!

der es nie mi te proat'n, ei ee wirraa zijn loet'n

loeter

zware drinker

Pieër liep te zweisel'n over 't stroate, 't es de grutste loeter die ter
rontlupt

loss'ndeur

dwars doorheen

ei schoot mi sij geweier loss'ndeur de deure

luep'n (achter d'ouge -)

spijbelen

ei kan nog nie schrijv'n, ei eed attijt achter d'ouge geluep'n

luir'n

trekken

da sit fast, luirt er ne kieër oan

lurre

slecht stuk vlees - nietsnut

in da stoofflieës sitt'n nie as lurr'n

't ez een echte lurre, ei ee nog noeët iet uitgestoken

lutsepoepe

niet al te consistente vanillepudding

't 's vrijdagds ouveste makt ons moedder attijt lutsepoepe

maddalzje

medaille

in de prosses' emmen d' aa streirz under maddalzjen op

manschijn'n (alle -)

sporadisch

'k be mor alle manschijn'n ne ker goe keizere

mark'ndoe

nee, wel nee ik

'k ep guert da ge meire gat fiss'n. Mark'ndoe!

marzjeneren, manzjeneren

inbeelden

't es beginne regeren of manzjener ek mei da nou

masseur

non

der wandelen drei massuers fan de Kouter op stroate

meierloo

merel

'k em mei ne meierloo gevong'n mor 't ez een poppe

mekken

uit de weg gaan

mekt ou of 'k overeen ou

merbieljoane

mirabel

ei 's mi sijn knoppen uit te merbieljoaneleier gevall'n

merrebol

knikker

't es 't sizoen da se mi merrebolle spelen on 't schole

merremiet

grote ketel

mij moedder ez de was on 't afkoken in de merremiet

mertekoo

domme kerel

die mertekoo ee mijne raddjoo vermuest

meuzeleier

ringmus

ne meuzeleier ez de schunste musse dien ek ken

middieënen, mittenieënen

te zelfder tijd

as ge nor de mert goat kunde middieënen mijne vielloo meebring'n

moan'n

aanmanen tot betalen

ei ee nog ondert frang va mei, 'k gan em ne kieër moan'n

moasteke

gaatje dat een rups in fruit boort

ik em in de moasteke va mijn'n appel gebeten

moell'n

schiften van vloeistof

lup wa ferzichtig in de beke dat 't watter nie moelt, anders siemmen de puiloemme ne mieër

moelzje

broodtrog

'k em nog aa sto zwieëte vur de moelzj' om die bakte kleier te krijg'n

moemmere

karnavalszot - scheldwoord

de moemmers fan de Zambeirg emme ne schuene groep in de stoet
ei eed em va z' leven nog noeët gewass'n, die vuile moemmere

moentsj'n

melkpan met gaten in het deksel

mij moedder was 't moentsje vergeten dad op de stove stont, nou ez
ammel de melk overgeluep'n

moestasj

snor

ge zie wa dat tsje geten eet fandoug, de groenselen ange nog i zijne
moestasj

mokke

meisje

kek ne kieër wa dat er doar o Sjef sijn'n eirem angt, 't ez een felle
mokk'ee!

moldere

meikever

der zitte van de joar veel molderz in de weiere

molleken

washandje

ziet ta g'ou weze wast mi 't molleken, 'k sa komme kijken of 't goed es

morrikdoen

ja, ik doe het

gei durf nie in dien buem kruipe zekere? morrikdoe!

mossele

muilpeer

'k em em een mossel tege zij gezichte gegeven

mottoosiekklet

motorfiets

ei rei nor uis mi sijne mottoosiekklet

moutere

half bedorven

dien appel es gevall'n, ei 's gillegans moutere

mouthernest

gestolen en verstoep goed
ei zit mi ne gruete mouthernest

mozzegat

gaatje in de muur om water in af te vegen
ziet ta ge 't schuurwater ammel lost 't mozzegat buite vougt

muer

waterketel
zoëet te muer aa? Oeë a lank aa

muil'ntrekkere

huichelaar
ge moet oplette mit ten dieë want 't es ne gruete muil'ntrekkere

muiz'nurrekes

veldsla
mijn bedde muiz'nurrekes begind aa te schiëtt'n

muldere

wijfje van een meikever
mijne mulder eed eikes geleet, 'k peis dat tsje za go steirv'n

mulm

memel
oe mieër mulm dat er in een kasse zit, oe antiëkker da Walt' eur vint

munte

onvruchtbare koe
der es gie kalv in die veieze te krijg'n, 't sa wel een munte zijn

mussefie

een levendig fijn meisje
Sjarel zijn uege stan nie op sij gat, ei lupt tar mi e schue mussefieken

nadderren (ou -)

zich haasten

ge moet ou nadderren of wei zijn te loat

neig

heel, zeer, fel

't ee neig gewoat fan d'n nacht, azzu takke van de bueme gebroken

niggeliezzjent

slordig

't es ne niggeliezzjent'n tiep, ei gerakt alluus kwijt

noa

nietwaar (Huivelde, Hansevelde en Durmen)

't es schue weer, noa!

noeën

verwittigen van familie bij een sterfgeval

mijn broer en ikke go vandoug de geburen noeën

noes

schuin tegenover

noez over den bieënaar wunt te pastere

noft

het zij zo

ge meugd'ou nie koat mouke vur azzue een onnuezeleit. Noft!

oekkenen

welke

oekkene keierel eed ier tegen de mure gepist?

oempe

stuk

gif mei ne kieër een gruet oempe bruet